

JURIIDILINE AJAKIRI

ÕIGUS

TOIMETUS:

R. Rägo (peatoimetaja), K. Grau, E. Maddison, A. Palvadre, J. Reinhold, J. Uluots ja E. Ein (tegevtoimetaja).

LÄHEMAD KAASTÖÖLISED:

S. Csekey, R. Eliaser, E. Erdmann, D. Grimm, Th. Grünthal, K. Gyldestubbe, J. Jans, P. Kann, F. Karlson, A. Luiga, J. Lõo, H. Madisson, N. Maim, L. Olesk, K. Parts, A. Piip, M. Pung, K. Saarmann, K. Selter, M. Taevere, O. Tief, L. Villecourt.

KAASTÖÖLISTELE!

Ajakirja mahutavuse tõstmiseks on nõutav, et juriidilises ajakirjas „Õigus“ avaldamiseks saadetud artiklid oleksid võimalikult kokku surutud. — Trükivigade vältimiseks on tarvilik, et käsikirjad oleksid kirjutatud selgesti loetava kirjaga, parandusteta ja vaelekirjutusteta; eriti soovitav masinkiri (vähemalt 3 sm. laiuse vaba äärega). — Tarvitamist leiavad ainult trükivalmis käsikirjad; korrektuurides on lubatud vaid trükivigade parandus ja äärmisel juhul üksikute sõnade muutmine. — Soovi korral saadetakse autorile esimesest korrektuurist äratõmme, mis viivitamata tuleb tagasi saata. — Ühtluse tõstmiseks alluvad kõik käsikirjad keelelisele korrektuurile. — Avaldamata jäänud artiklite käsikirjad saadetakse tagasi ainult vastaval, käsikirjale juurde lisatud soovil. — Autorid võivad saada artikleist äratõmbeid, missugune soov tuleb märkida käsikirjale ühes äratõmmete hulga äramärkimisega. Äratõmmete, artiklis kasutatud klišeede ja toimetuse kaudu tehtud tõlgete kulud kannab autor.

Käsikirjad saata aadressil: „Õigus'e“ toimetus, Tartus, Aia tn. 35.

SISU:

Artiklid:

	Lk
Trakmann, K.: Kuritegelikust ühingust osavõtmine	65
Poom, E.: Mõttelise osa igamine meil maksvate tsiviilseaduste järele	76
Depmann, J.: Arstlikust saladusest, psühhiaatrilisist haigelugetest ja nende väljastamisest kohtuvõimudele. Märkeid prof. M. Bresowsky samanimelise kirjutise puhul „Õigus'es“ nr. 1—1928.	84

Ülevaadud:

Parts, K.: Kohtute koosseis ja tegevus 1928. a.	88
Kohtuasutiste 1928. aasta tegevuse aruande (Riigikohtu, kohtupalati, rahukogude ja kohtu-uurijate aruanded tabelitena).	89

Riigikohtu tegelus:

Administratiiv-osakond:

Kas võib minister asja otsustamist esialgselt seisma panna, ilma et selle põhjenduseks oleks näidatud sisulised või vormilised alused, mis seda korraldust seadusepäraselt õigustaksid?	109
Kas Üldarvepidamise Seaduse § 374 põhjal (S. K. VIII k. 2. j.) võib kontrollnõukogu ametnikudelt juurde- ja tagasimaksu ise määrata ainult juhul, kui tagasimaksu määramise aluseks on viga arves või arve ebaõige?	109
Kas tulumaksu seaduse §§ 58 ja 60 sisaldavad eneses oma ette täiesti iseseisvaid norme?	110
Kas vanade õpetajate töövõimetutel perekonnaliikmetel on õigus vanade õpetajate toetuse seaduse (R. T. nr. 115—1927. a.) põhjal toetust saada, kui vana õpetaja ise selle seaduse alusel toetust ei ole saanud?	110

Tsiviil-osakond:

Vekslivõlglaste allkirjaga varustatud veksliplangi edesiandmine	110
„Hoiu rongi eest, valvust ei ole“	111
Kellele alluvad vaidlused piimatõingu ja selle liikme vahel, kui ühingu peakoosolek liikme on välja heitnud ühingu?	112

JURIIDILINE AJAKIRI

ÕIGUS

Nr. 3

X AASTAKÄIK

1929.

Kuritegelikust ühingust osavõtmise.

(Järg.¹)

K. Trakmann.

5. Kohtupraktika.

Prof. Kleinfeller (op. cit. lk. 276—280) analüüsib üksikasjaliselt keelatud ühingu (Verbindung) tema organisatsiooni, eesmärgi ja tegevuse seisukohast, võrdleb teist liiki seltsidega ja jõuab lõppeks otsusele, et karistatav on nimelt ühingu liige (Mitglied) ja et ei olevat õige, kui selle sõna asemel tarvitataks lauset „need, kes süüdi on osavõtmises“. Sealsamas võtab tema eitava seisukoha ühe vanema Saksa riigikohtu otsuse vastu, milles muu seas öeldud: „süüteo koosseisu tõenduseks on küllalt, et keegi üldse ühingu osa võtab, s. o. et tema on ühingu liige, millega sugugi eitatud pole, et keegi ka ilma, et tema on ühingu liige, tegevusega ühingu sihtide kasuks temast osa võtta võib“. Küsimus on saksa literatuuris vaidluse tekitanud, sest et § 128. dispositsioon küll „osavõtmisest“ kõneleb, sanktsioon aga „asutajaid“ ja „liikmeid“ karistab. Saksa riigikohus oli veel edasi läinud ja lubanud karistada ka neid, kes ilma, et nemad oleksid asutajad või liikmed, on toetanud ühingu rahaliste annetega või muul säärasel viisil. Kuid hilisemates otsustes loobuti sellest seisukohast, arvestades seaduse täpsat teksti.

Võrreldes Ges. z. Sch. der Rep. ja viimase Saksa eelnõu (1827 a.) kontseptsiooni (§§ 175 ja 176) leiame, et need viimase aja seadused karistavad juba ühingu osavõt-

mist kui niisugust, eriti toonitamata „liikme“ karistuse alla langemist. 1927. a. eelnõu motiivid § 175. juurde rõhutavad, et osavõtja ei tarvitse olla ühingu liige.

Vene Senati praktikas on samasuguseid võnkumisi näha. Suurem osa vene otsustest paneb palju rõhku §§ 102, 126 ja 125. ette nähtud ühingute omavahelisele piiritlemisele, s. o. selgitamisele, missugune ühing oma sihiks seab riigikorra vägivaldse muutmise, missugune oma sihiks seab ühiskondliku korra kukutamise ja missugune teotseb lihtsalt valitsusvõimule või seaduse nõuetele vastutöötamise sihis. Need vahed siin hindamisele ei või tulla, kuna Krim. seadustikus „Ühiskondliku korra kukutamine“ on välja jäetud. (Edaspidi tõlgitud: *izmenenie* — muutmise, *nisproverženie* — kukutamine).

Esimene trükitud otsus ühingute kohta on Kr. Kass. dep. 1905 a. nr. 4 (Labkovski ja t. asjus). Selles otsuses paistab silma, et ühingu mõiste seatakse kõrvuti seltsiga (soobštšestvo-obštšestvo) ja muu seas on jutt ühingu „liikmetest“, mida seaduses ei olegi. Nõutakse, et osavõtja ei astuks mitte ainult ühingu „liikmeks“, vaid et tema veel midagi teeks „seltsi“ kasuks. Osalt on see otsus seletatav nii selle koosseisu uudusega, kui ka sellega, et sisuliselt arutav kohus oli süüdi mõistnud mingisuguse kultuuriringi liikmeid. Otsuses ei olnud isegi näha, nagu Senat konstateerib, et ühing oleks kavatsenud mingisugust korda kuku-

¹ Vaata „Õigus“ nr. 2. 1929.

tada. Kogu seda otsust tuleb võtta kui kurioosumit.

Ühingu „liikmed“ leiduvad ka mitmes hilisemates otsustes ja isegi Eesti praktikas. Riigikohtu otsuses 1920. a. nr. 91 — leidub „liige“ vahetevahel puht-terminoloogiliselt; 1922. a. otsuses nr. 116 „ühingu liikmeid“ ei leidu, kuid 1925. a. otsuses nr. 95 põhineb isegi kogu riigikohtu motivatsioon (p. 2 lõige 2) „organisatsiooni liikme“ mõistel. Viimane otsus põhineb küll juba uuel § 102. dispositioonil.

1907. a. otsustes pakub huvi Kr. Kass. dep. nr 5 (Goldbergi asjas). Seal pole juttu enam selles, et ühingust osavõtja peaks ühingu liikmeks astuma ja veel midagi tegema ühingu ülesandel, nagu seda oli Labkowski ja t. asjus. Goldbergi asjas nõuab Senat ainult, et kuritegeliku ühingu tegevuse sihid oleksid isikule teada ja tunnistab teda ühingust osavõtjaks, kui tema oma korteris varjas ühingule kuuluvaid relvu. Näiliselt diametraalselt teisel seisukohal asub Peasõjakohtu otsus samast 1907. a. nr 56 (Berkovitsi asjus), kus leitakse, et pole tähtis, et otsuses oleksid tähendatud need toimetused, milles avaldus kaebealuste kui ühingu „liikmete“ tegevus, sest § 126. tarvitusele võtmiseks olevat küllalt, kui säärasesse ühingusse kuulumine on tõestatud, kuid selles otsuses on ühingu enese tunnused kindlaks määratud (Jakobi lk. 478 tes. 1). Neid vastuseadmisi võib veel teha.

Üldiselt on näha, et esimestel aastatel praktika pearõhku pani selgitada §§ 102., 126. ja 125. ette nähtud ühingute iseärasuste vahet ja peab tunnistama, et Senat selles vahetegemises ilmutas suurt leidlikkust. See vahe on kaudselt eitatud Kr. Kass. dep. 1906. a. nr 27. Vastuolud leiduvad Peasõjakohtu otsuseis 907/62 ja 908/17 (Jakobi lk. 393 tes. 1 ja lht. 394 tes. 6). Sellele küsimusele on pühendatud rida kirjutisi: „Pravo“ 1908 a. nr 15 ja 16 — Urysohn, nr 26 ja 27 — Poljanski, 1910 a. nr 9 — Himpelson. Loendatud kirjanikud leiavad, et § 102. on ette nähtud vandeselts, kus tarvilik kok-

kulepe ja veel mõni tegevus ühingu sihtide kasuks, § 126. — Ühingu laiemas mõttes, kus ühine tegevus ühingu tekitab. Kogu mõttekäik oli sihitud ühingu tunnuste selgitamisele. Kohtupraktika aga pidi loomusunnil rõhku panema üksiku ühingust osavõtja kuriteo koosseisule. Selles mõttes on juba parem kui eelmised otsused Kr. Kass. dep. 1908 a. nr. 22 (Janovski ja t. asjas). seal on juba eraldi kaalutud ühing ja tema sihid teiselt poolt kaebealuste teod, kes, olles selle ühingu „liikmed“, tema ülesannete teostamise sihis olid ilmutanud teatud tegevust, kusjuures üksikasjaliselt need teod on kaebealuste järele kaalumisele võetud. Sisuliselt arutava kohtu otsus kasseeriti küll ka siin sellepärast, et ta polnud küllalt täpsalt määranud, missugust korda, kas ühiskondlikku või riiklikku, kavatsesid kaebealused muuta. Otsus pakub huvi, kuna temas on katsutud kausaalsidet selgitada ühingust osavõtja teo ja kavatsetava riigipöörde vahel. Kausaalside on laialt võetud. Isegi riigikorravastane rongikäik kausaalsidemes loetud tulevikus kavatsetava riigipöörde katsega. See seisukoht on kokkukõlas vene õpetlase prof. Posnõšewi kausaalsideme õpetusega, kes küll põhjuse ja tingimuste vahet teeb, kuid loeb tingimuseks iga „antetsedens'i“, missugused kõrvalised jõud ka juurde ei tuleks. Otsuse seisukoht on aga vastuolus prof. Tagantsevi õpetusega, mis aluseks pändud U. N. S. konstruksioonidele ja mille järele kausaalvahetkord lõpeb, kui tagajärg on tingitud kõrvaliste iseseisvalt teotsevate jõudude vaheleatumisest. Loomulikult ei ole hiljem teostatud riigipöörde katse kaudselt enne seda olnud rongikäigu tagajärg, vaid riigipöörde katse teostamiseks on kõrvaliste jõudude iseseisvat tegevust vaja. Kahtlemata edendab rongikäigu korraldajate tegevus ainult kaudselt nende jõudude tegevust, mis hiljem riigipöörde katset teostavad.

1908. a. peale on rida Senati üldkogu otsuseid (nagu nr. 5 — Sopotnitski ja t. nr. 6 — Rogalevitš ja t.). Neist on Sopot-

nitski asi tähtis, sest siin loobus Senat enne tema poolt jagatud seisukohast, et § 102. ja § 126. ette nähtud ühingud erinevad oma konstruktsiooni poolest ja seadis üles põhimõtte, et vahe on ainult ühingu sihis. (Seda otsust arvustab Poljanski „Pravo“ 1908. a. veerg 1521.)

Paralleelsed on Peasõjakohtu otsused, millest võivad huvi pakkuda 1908. a. nr. 27 (Lepesin ja t. asjus), kus tunnistatakse, et kaebealuste suhtes peab kindlaks tehtama nende poolt ühingu sihtide teadmist ja selgitama, mis mõttes nende tegevus — riigivastase kirjanduse laialilaotamine ja väejooksikute varjamine — võib säärase teadmise tagajärjel ühenduses olles ühingu sihiks oleva riigikorra vägivaldse muutmise. See otsus on seega parem kui ülaltähendatud Kr. Kass. dep. otsus Janovski ja t. asjus, kus lihtsalt kausaalsidet tunnistatakse, küllaliselt hindamata subjektiivseid momente. Samuti P. S. K. 1908. a. nr. 26, mille järele kaebealuse kiri, mis sisaldab soovivaaldust ühingu astuda, kui pole teada, kellele see nimelt pidi üle antama, ei või tõendada ühingust osavõtmist. — See on õige, sest oli avalikuks tulnud tahtlus, aga puudus tegu ise. 1909. a. nr. 25 — Dašnaktsutuni liikme Sarkizov-Sarkisjantsi asjas tunnistab P. S. K., et kihutustöö maksumiseks ja nekrutite mitteandmiseks on küll U. N. S. § 129. ette nähtud, kuid kui see on toime pandud kui teatud „erakonna liikme“ poolt ja „erakonna“ huvides, siis ei või seda hinnata, kui iseiseisvat kuritegu, vaid need teod on ainult tunnused, mis iseloomustavad süüdlase kuulumist ühingu, mis § 102. ette nähtud. P. S. K. põhjendab seda kvalifikatsiooni isealkonkurentsi mõttes karistuse raskusega, kuid motiividest paistab silma, et pearõhk oli tahtluses („ühingu huvides“).

Alles 1909—1910 a. a. leiame otsuseid, kus osavõtja seisukord omab selgemat ilmet. Tähtsad on Sen. Üldkogu otsused 1909. a. nr. 15 (Lopuhini asjus) ja nr. 37 ja Peasõjakohtu otsus 1910 a. nr. 13 (Timo-

fejevi asjus), kus ühtviisi seletatud, et kokuleppimine § 102. ette nähtud ühingust osa võtta võib väljendatud olla mitte ainult otseselt läbirääkimiste teel nii ühingu moodustamise ajal, nii ka juba peale tema moodustamist, vaid ka kaudselt niisuguse tegevusega, mis tõendab, et isik on nõus osa võtma ühisest asjast.

See põhimõte on hiljemates otsustes üldtunnustatud, seepärast tuleb teda hinnata. Ligemal vaatlusel näeme nelja asja: esiteks kausaal vahekorda isiku tegude ja ühingust osavõtmise vahel, teiseks tema tahtlust (*dolus*) ühingu lõppsihi suhtes; kolmandaks, et tahtlus lõppsihi suhtes on asjaolu, mis kausaalvahekorra relevantseks teeb, ja lõppeks, et see kausaalvahekord kaudselt seda tahtlust tõendab. Siin jäi mõttekäik seisma. Oleks pidanud silma paistma, et seda tahtlust vaja hinnata U. N. S. § 48 mõttes. Ühingu enese kohta nõuab Peamereväekohtu otsus 1912. a. nr. 2388 „Slava“ ja teiste laevade mereväelaste asjus, et otsuses peab tähendatud olema, et isikud on ühinenud ühinguks, millal see sündis ja mis oli ühingu kuritegeliseks sihiks, kusjuures otsus leiab, et lause „maksva ühiskondliku korra vägivaldne kukutamine“ küllaldaselt ära määrab ühingu sihi. Selles osas on Peamereväekohtu otsus vastuolus Peasõjakohtu ots. 1908. a. nr. 27 (Lepesin,) kus säärane formulatsioon lubamatuks tunnistati.

Edaspidised otsused selle kirjutise piirides suuremat huvi ei paku, kuna nad rohkem hindavad üksikasju, relvade olemasolu, üksikute koosseisude vahesid jne. (näit. Dašnaktsutuni asi). Praktika oli lõpliku formeli leidnud ühingust osavõtmise koosseisule. Kuid üksikutes otsustes märkame, et formeli osade üksikasjaline tähtsus ei olnud praktika teadvuse varaks saanud.

Eriti silmapaistev on otsus end. politseidirektori Lopuhini asjus, kes jaatava vastuse eestsotsiaal-rovolutionäärade keskkomitee tegelaste küsimusele, kas Asev on

provokaator, Senati otsusel süüdi mõisteti osavõtmises sotsiaal-revolutsionääride riigivastastest ühingust. Paistab aga silma, et Lopuhin, otsustades tema teenistusliku ja seltskondliku seisukorra ja tema senise administratiivse tegevuse järele, vaevalt võis olla sotsiaal-revolutsionäär, veel vähem mõni riigipööraja. Otsuses on kaks puudust: esiteks hindab Senat Lopuhini tegu mitte sellest seisukohast, kuivõrra see on kasulik ühingu sihtidele, vaid kuivõrra on kasulik ühingule enesele, s. o. temast osavõtjatele, ja teiseks puudub otsuses kaalutus, kas Lopuhinil oli mõni tahtlus (olguigi ainult *dolus eventualis*'e piiris) ühingu sihtide teostamiseks (sihib olid riigipööre ja keisritapmine). Süüvormi hinnates oleks vist küll teadlikul ettevaatamatusel peatuma jäetud, mis U. N. S. § 102. koosseisu oleks kõrvaldanud.¹

Lopuhini asjas on küll passus, kus eitatakse süüküsimuse hindamist, põhjendades õpetusel, et osavõtmine ühingust olevat tegu, mis iseenesest seaduse läbi keelatud, rippumata tema tagajärgedest. Isiklikult leian, et kogu see vaade on vale ja tema järeldused põhjendamata. Hädaoht on samuti tagajärg (V. Jakobi lk. 191 tes. 14 ja lk. 168 tes. 10.).

¹ U. N. S. § 48. näeb ette otsest tahtlust (*dolus directus*) ja mitteteadliku ettevaatamatust (*negligentia*), mille vahel on tingitud tahtlus (*dolus eventualis*) ja teadlik ettevaatamatus (*luxuria*). Sellega erineb U. N. S. vanast N. S., kus teadlik ettevaatamatus on erandita tahtluse juurde arvatud (näit. N. S. § 110, 1458 ja rida teisi). Tingitud tahtlusele ja teadliku ettevaatamatusele teeb U. N. S. § 48. vahet selle järele, kas isik aktiivselt kavatses kõrvaldada (1925. a. redaktsioon) tema poolt ette nähtud ülekohut (1928. a. Kriminaalseadustik — „ära hoida“). Isiklikult arvan, et neis süütegudes, kus selline tagajärje kõrvaldamine (ärahooldmine) üldse on võimatu, küllalt alust on vahet teha n. n. nõusoleku teooria järele. Näit. kui tagajärg on kauges tulevikus, tuleb tingimata tahtlust tunnistada, kui isik tagajärje tekkinisega igatahes nõus on, ja teadlikku ettevaatamatust, kui tema sellega nõus ei ole, olguigi et tagajärje kõrvaldamiseks aktiivselt samme veel ei astunud, või asjaolude järele isegi tagajärge ära hoida ei võinudki.

Eesti praktikast trükkis ilmunud otsustest võivad küsimuse alla tulla kaks: nr. 91—1920 a. Tubergi ja t. asjus ja nr. 116—1922. a. Reinbergi ja t. asjus. Neis on ülal tähendatud formeli põhimõtted aluseks pandud, kuid kausaalsuse ja süü seisukohast täpsamalt eraldatud kaks osa (isiku tegu ja ühingu sihid), millest üks teist e d e n d a b riigikohtu väljenduse järele. Edaspidine sõjakohtu praktika on redaktsiooni täpsustanud. Tsiteeritud riigikohtu otsustest on esimene tüüpilisem. Eesti riigikohus nõuab, et otsusest oleks näha, mis korda kavatseli seada kukutatud korra asemele.

6. Kuriteo koosseis.

Enne koosseisu üksikute elementide loendamist tuleb veel lähendada, et seni antud ülevaatuses peaks juba selgunud olema ühingu mõiste ise. Kuritegelik ühing on iseseisvat koosseisu moodustav kuriteost osavõtmise liik, kus kuritegu veel toime pandud pole, kuid kokkulepe või teadvalt koos teotsemine (§ 51) määramata aja peale edasikestab.

Teooria võib ju pead murda, püüdes vastavate seaduse dispositioonide põhjal kindlaks määrata selle „ühingu“ iseloomu. Juristid otsivad tema ilmet õiguse subjekti seisukohast, sotsioloogid ja poliitikategelased defineerivad selle kollektiiv-isiku iseolemist. Ühiskonna seisukohast on kuritegelised ühingud hädaoht, sest neis tekivad traditsioonid, mis automaatselt mõjuvad osavõtjate tegevusele ja mõttekäigule. Osavõtja satub ühingu valitseva vaimu mõju alla. Seda küsimust ei või siinkohas lihtsalt kaaluda. Tähtis on, et ühiskond kannatab säärase kuritegeliste ühingute tegevusest, peab seda tegevust piirama ja ühingu hävitama.

Õigusemõistmise praktikas aga tuleb koguni teisele asja küljele rõhku panna. Hindamisel on eeskätt tähtsad isiku teod, mille najal süüdistaja tõendab, et kaebelused on kuritegelisest ühingust osa võit-

nud. Seda võib aga väga harva (või õigem kunagi) tõendada suusõnalise või kirjaliku nõusoleku avaldamisega osavõtja poolt. Seda enam, et säärased ühingud on loomulikult salajased ja küsitav on, kellele siis ühingust osavõtja „nõusoleku“ pidi avaldama, kui see ühing ise on nii ebakindel ja ühingul ei tarvitse olla ei kindlat keskohta ega püsivat organisatsiooni. Harilik osavõtmise tõestamisviis on n. n. konkludent-faktid, s. o. teod, mis järeldada lubavad, et isik on nõus ühingust osa võtma. Need konkludent-faktid on mainitud U. N. S. red. komisjoni seletustes, nendele viitavad ka Krs. § 76. motiivid.

Silmas pidades põhiküsimust, mida selle kirjutisega lahendada püüan, ja et konkludent-faktideks nimetatakse tegusid, mis tahet väljendavad, tekib küsimus, missugused teod võiksid siia kuuluda, s. o. missugused teod on säärases vahekorras U. N. S. ette nähtud osavõtmisega ühingust ja kas samad teod on samas vahekorras Kriminaalseadustikus ette nähtud asjaoluga, et kaks või mitu isikut on kokku leppinud.

Enne subjektiivse süü konstruksiooni kaalumist tuleks analüüsida objektiivsete asjaolude konstruksiooni, mis on ühingust osavõtmise süü aluseks. Et siin tegemist on ainult tahtlikkude tegudega, tuleb tehniliselt öeldes arutusele esiti kausaalside, siis dolus.

Kui isikut süüdistatakse ühes teiste isikutega süüteos osavõtmises, siis peab kuriteo osalise tegu U. N. S. § 51. järele olema kausaalvahekorras ülekohtuse tagajärjega, teisiti öeldes — peab olema ülekohtu tekitamise põhjus või oluline tingimus. Kus aga tegemist on ühingust osavõtmisega, s. o. iseseisvat koosseisu moodustava ettevalmistusega, seal pole lõpptagajärge veel olemas, vaid tagajärg on ühing ise, mis moodustab hädaohu ühiskonnale. Ühing püüab teatud sihtide poole ja loomulikult peab kausaalvahekord olema ühingu jõupingutuste ja ühingu poolt ettevalmistatava resultaadi vahel (näit. kordaläinud riigipöörde).

Ühingust osavõtja tegude kausaalside lõppresultaadiga selgub, kui üksikasjaliselt hindame kausaalsideme elemente. Kui tegu on lõppresultaadi põhjus või tingimus, siis peab tema objektiivselt selle resultaadi tagajärjena enda järele tooma ja temaga algab teostamine, s. o. katse. Riigipöörde sühtes on põhjuse seadjad need kes otseselt kallale tungivad, seda kallale tungimist juhivad ja korraldavad; kes ainult kihutavad või abinõusid muretsevad, oleksid tingimuste seadjad (vastavalt § 51. p. p. l. 2 ja 3). Kui aga katset veel ei ole teostatud ja samad isikud abinõusid selleks valmistavad, võib jutt olla tingimuste seadmisest riigipöördele. Sellest kaks koosseisu U. N. S. § 100. ja 101., kusjuures süüdlaste teod on otseses (vahetus või mittevahetus) kausaalvahekorras riigipöördega. Sellest järgneb, et § 102. ette nähtud teod, mis seaduse järele kergemalt nuheldakse kui § 101. ette nähtud, ei või olla riigipöörde katse põhjuseks ega tingimuseks. S. o. nad ei seisa otseses kausaalsidemes riigipöörde katsega. Niipea aga kui me seda osavõtmist lubame tõendada konkludent-faktidega, ja niisugune on seaduse mõte, peavad need teod igal puhul olema kausaalsidemes ühingu enese tekkimisega või teotsemisega. Lõppresultaadiga võivad nad seista küll loomulikus, mitte aga juriidiliselt tähtsas (relevantses) kausaalsidemes; teiste sõnadega, nende konkludent-faktide kausaalvahekord lõppresultaadiga on kaudne. Nemad peavad olema säärased, et neist teatud kasu võib olla lõppresultaadi saavutamisel, kuid kui neid poleks teostatud, siis võiks see resultaat siiski tekkida, sest ta tekib kõrvaliste jõudude iseseisva tegevuse läbi. Kuivõrra kordasaatja nende iseseisvate jõudude tegevust arvestas, tuleb hinnata ühenduses süüküsimusega.

Ühingu enese olemasolule peavad need teod aga olema vähemalt tingimus ja otseses, vahetus või mittevahetus kausaalvahekorras. Kui neid tegusid keegi toime ei paneks, siis jääks ühingu tegevus küsitavaks

ja temast osavõtjateks võiksid osutada ainult need, kes suusõnaliselt või kirjalikult on nõusoleku avaldanud osa võtta, kes seega põhjuse seadsid ühingu tekkimisele.

Lühidalt: konkludent-faktid on teod, mis on otseses, nii vahetus kui mittevahetus kausaalsidemes ühingu enese tekkimisega ja teotsemisega, mis aga ei ole otseses kausaalsidemes ühingu poolt ette valmistatava lõpptagajärgedega. Tekib kaks kausaalrida, mis Eesti riigikohtu sõnastuse järele teineteist „edendavad“ (1920/91 Tubergi asi). Riigikohtu otsuse järele on see „edendamine“ subjektiivse, mitte objektiivse iseloomuga. Vastasel korral oleks tegemist ühe kausaalreaga ja § 101. koosseisuga.

Isikud, kes omavahel suusõnal või kirjalikult kokku leppisid ühingu moodustada, on seadnud põhjuse ühingu olemasolule, nad on ühingu moodustanud (§ 51 p. 1. lause 1), teiste teod, kes täidavad mitmesuguseid kohuseid ühingu, on samuti põhjused, sest nemad võtavad otseselt osa (§ 51 p. 1. lause 2), kolmandate teod, kes teevad ühingu sihtide kasuks kihutustööd, koguvad ühingu raha, annavad konspiraatiivkortereid — on ühingu teotsemise tingimused (§ 51 p. 2 ja 3).

Isikute teod, mis pole ühingu olemasolu või teotsemise tingimused, ei kuulu üldse siia ega või seega olla konkludent-faktid.

See skeem on õige ainult riigipöörde suhtes, sest seal on eriline koosseis § 101. ette nähtud. Teiste ühingute suhtes võib konkludent-faktina esineda igasugune tegu, mis ühingu olemasolu tingib, mis aga veel ei moodusta lõppresultaati karistatava katse koosseisu. Ka ettevalmistused kuuluvad siia, kui nad pole ette nähtud eraldi.

Ühingust osavõtmise mõiste praktiline tähtsus on selles, et kohus objektiivselt küljest esiteks selgitab ühingu ja kuriteo vahekorda, siis isiku ja ühingu oma; nagu see Eestis tegelikult sünnib sääraustes protsessides. Objektiivselt küljest pole tarvilik isiku tegude ja ühingu eesmärgiks oleva kuriteo vahekorda vaadelda, see vahekord

on kaudne ja kaudse kausaalvahekorra piir on ebamäärane.

Kriminaalseadustiku §§ 55, 76 ja teistes on jutt isikutest, kes on „kokku leppinud kuritegu toime panna.“ Vahelüli — ühing langeb ära. Järeldus: kui andmeid otse (suusõnal või kirjalikult) kokkuleppimise kohta pole, peab iga kokkuleppija tegu või konkludent-fakt olema otseses kausaalsidemes kokkuleppe sihiks oleva kuriteo kordasaatmisega. Kuid sel puhul on tema kahtlemata Krs. § 75. ette nähtud. Kui otsest kausaalvahekorda ei ole, siis ei või selline konkludent-fakt *eo ipso* uue § 76. koosseisu osa moodustada.

Jäädes Tagantsevi piirava kausaalõpetuse alusele, langeb ära vastutus selle teo eest. Kuid Krs. § 75 ja § 76 ei põhine Tagantsevi õpetusel. Pääsemine praktikale oleks mitte ainult laiapiiriline prof. Posnõševi kausaalõpetus, mis üldse iga tingimust isegi kõrvaliste jõudude iseseisva vaheleastumise puhul loeb kausaalvahekorras, vaid ka prof. Liszti seisukoht, kes leiab, et kui kordasaatja arvestas kõrvaliste jõudude vahelesegamisest, siis kausaalvahekord ei ole katkenud. Sellest järeldus — teod, mis seni konkludent-faktidena moodustasid Ü. N. S. § 102. koosseisu (kihutustöö, side pörandalustega jne.) nüüd saksa formeli maksmapanemise järele ka saksa kausaalõpetuse kohaselt tuleb lugeda ettevalmistuste sekka ja moodustavad Krs. § 75. koosseisu objektiivse osa, s. o. nad langevad raskema sanktsiooni alla kui seni¹.

Asume ühingust osavõtja süü selgitamisele. Arvestades U. N. S. § 48. ja 51. üldist nõuet peab tegu olema tahtlik, sest kõik need isikud, kellele ülalloendatud tegude toimepanekut inkrimineeritakse, peavad § 51. üldise nõude järele vähemalt teadvalt koos teotsema. Et isiku süü ühingust osavõtmises oleks tõestatud, peab tõeks tegema, et isiku tahtlus nende tegude suh-

¹ Säärase seletuse idu leidub juba U. N. S. redaktsioonikomisjoni motiivides, millest praktika seni pole järeldusi teinud (Jakobi § 102 tes. 2, 3 ja 4).

tes, mis konkludent-faktidena esinevad, esineks kui *dolus directus* (soovis neid toime panna), kuid sellest pole küllalt. Isik peab teadlik olema, et nende tegude toimepaneku tagajärjel tema saab ühingust osavõtjaks; kas tema seda just soovis, pole sugugi tähtis, sest kui resultaat on silmanähtav, peab järeldama, et isik seda tagajärge kui kindlat ette nägi (kui tema üldse on süüdiv). Säärane tagajärje kindel teadmine kuulub aga ka *dolus directus*'e alla. Mis puutub aga ühingu lõppsihisse, siis on tarvlik ainult, et isik teadis, mis ühing see on ja kuhu tema tüürib. Seejuures võib isik seda lõpptagajärge ka soovida, kui kindlasti ette nähtud, mis poliitilistes asjades ei ole iseäralik (*dolus directus*). Tema võib aga ka ainult teada, et ühingu tegevuse tõttu on võimalik, et see tagajärg kätte saadakse, ja võib isegi kahelda, et ühing üldse seda tagajärge kätte saab, kuid — ja see on tähtis — peab selle tagajärje saavutamise puhuks sellega nõus olema. Muidu on siin ettevaatamatusega tegemist, mis kõrvaldab tahtliku süü ja koosseisu (Lopuhin). Kui tema säärase eelduste juures korda saadab teo, mille tagajärjel osutub ühingust osavõtjaks, siis on isikul lõpptagajärje (riigipöörde) suhtes niisugune tahtluse liik, mis on ette nähtud § 48. lõige 1. lause 2, s. o. *dolus eventualis* ehk tingitud tahtlus.

Lühidalt, ühingust osavõtjal on *dolus directus* nende tegude toimepanemiseks, mis esinevad konkludent-faktidena ja ka ühingust osavõtmise suhtes, kuid ühingu lõppsihi suhtes on küllaldane, kui osavõtjal on *dolus eventualis*. Seda muidugi ainult niikaua, kui meil on vahelüli ühingu näol. Langeb tema ära ja on tegemist süüdistusega selles, et isik on teiste isikutega kokku leppinud näit. riigipööret toime panna, peab süüvormina esinema riigipöörde suhtes *dolus directus*.

Krs. § 75. järele ettevalmistuste teostajal võib selle vastu riigipöörde enese suhtes ka ainult tingitud tahtlus olla. Lishti seisukohast tähendab see aga, et etteval-

mistuste kordasaatja arvestas kõrvaliste jõudude vaheleastumist, mis tulevikus riigipöörde katset teostavad. Järeldus: kõik need süüteod, mis seni § 102. alusel karistati, langevad Kriminaalseadustiku järele raskema sanktsiooni alla (§ 75).

Vene praktika võnkumised ja otsimised on m. a. seletatavad sellega, et arvesse ei võetud ühingu kui kehtvat koondist, mis ise moodustab tegude tagajärje ja mis omalt poolt on põhjus lõpptagajärjele.

Neil süüelementidel on praktiliselt iseäranis siis suur tähtsus, kui tuleb piiritleda U. N. S. ette nähtud ühingust osavõtmist teistest U. N. S. leiduvatest koosseisudest. Näit. isik on objektiivselt võttes agiteerinud riigipöörde kasuks. Säärase sihiga ühing on olemas. Selle ühingu olemasolu on isikule teada. Kas moodustab isiku süü § 102. või § 129. koosseisu? On seesugune kihutustöö ettetoodud objektiivsetel asjaoludel toime pandud tahtlusega (mitte tahtega), et tulevikus ühingu sihid riigipöörde suhtes teostuksid, olgugi, et isik peab riigipööret ainult võimalikuks, kuid on sellega nõus, siis on tema süü sellise otsese või tingitud tahtluse tagajärjel ettenähtud U. N. S. § 102. Kui seda ei olnud ja isikul oli ainult otsene tahtlus riigivastast kihutustööd toime panna (näit., et häáli koguda valimistel), ilma et isik peaks temale küll teada oleva riigipöörde poole sihitava ühingu eesmärgi teostamist võimalikuks, samuti kui tema riigipööret küll võimalikuks peab, kuid sellega nõus ei ole, siis on siin tegemist U. N. S. § 129. (näit. kommunist ja iseseisev sotsialist). Ainult kausaalsideme seisukohast säärast küsimust lahendada ei saa, sest objektiivselt on teod identsed.

Seda nõusolekut, mida siin tingitud tahtluse piiritlemise aluseks panen, peab muidugi kindlaks tegema, mis sugugi raske pole, nagu praktika on näidanud. Kui kogu isiku ülalpidamisest selgub, et tema ausalt tahtis riigipööret ära hoida, siis ei või tema sellega nõus olla. Näit.: tunnistas demo-

kraatlikku riigikorda oma ilmavaate aluseks, teotseb riigi huvides esinduskogudes, võtab osa riiklikul alusel seisvatest erakondadest ilma kurja tagamõtteta. Ka opositsioon on iseenesest riiklikul alusel. Selle skeemi järele on kergem vahet teha kui Peasõjakohtu ülaltsiteeritud otsuse järele 909/25 — Sarkisovi asjus.

Samuti on tähtsad kausaal vahekorra elemendid. Näit.: isikud muretsevad kusaigilt n. n. Mopri¹ raha ja jaotavad teda laiali põrandaaluse ühingu juhatuse järele. Nende tegevus on tingimus ühingu olemasolule ja teotsemisele. Teised isikud saavad seda abiraha ja kulutavad oma tarvidustele. Nende tegevus ei ole tingimus ühingu tegevusele, vaid just ümberpöörduvalt, et ta on ise tingitud. Sellega ei või abiraha saajad selle fakti pärast veel vastutada ühingust osavõtmise eest, sest see fakt võib ainult kaudselt tõendada, et nemad on ühingu sihtidega päri. Analoogiline juht: kui keegi riigivastasest ühingust osavõtjale on nõusoleku andnud selle poolt esitatud nimekirjas kandideerida esinduskogusse ja muud midagi pole teinud. Ka tema tegu ei ole tingimus ühingule, vaid on ise tingitud. (v. selle kohta riigikogu protokollid, 7. istungj. 1925. a. veerg 542, kus rkl. Jõeäär imestust avaldas ametasutiste tegevuse üle. Asi on iseenesest lihtne).

Ühingust osavõtja individuaalvastutuse iseloomustusest selgub ka kuritegelise ühingu mõiste kriminaalpoliitiline tähtsus. Vastutuse alla langevad kuritahtlikud isikud, kes koos teotsevad eesmärkide kasuks, mille teostamist seaduseandja soovib ära hoida. Ühingu mõiste rõhutab ühiskonna seisukohast seda, et see teotsemine peab esinema enamvähem massiliselt. Ei ole teatud tegevus massiline, ei ole tema ka hädaohlik, ei ole ka ühingat ja teod tulevad hinnata niivõrt, kui võrd neis sisaldub mõne *delicti sui generis* koosseis. Ei ole seda, siis ei huvita need iseenesest võib-olla pa-

¹ Mopr — Meždunarodnoje obštšestvo pomoštši revolutsioneram,

hatahtlikud teod ei seaduseandjat ega kohtu ja esinevad irrelevant-faktidena.

Kuritegeline ühing erineb tavalistest organisatsioonidest selles, et organisatsioon, selts, osahing jne. on koondised, millesse kuulumine on tingitud puht-vormilistest tunnustest („liige“). Ühing U. N. S. § 52. mõttes on aga koondis, millest „osavõtjaks“ osutub igaüks, kelle suhtes aset on leidnud ülaltoodud objektiivsed eeldused. Kui ühingust osavõtmises süüdistatakse mõne organisatsiooni liikmeid, siis võib tegelikult ühingust osavõtmine ühte langeva organisatsiooni liikmeks olemisega, võib ka laiem ja isegi kitsam olla (näit. kommunistliku noorsoo organisatsiooni liige ja U. N. S. § 102. ette nähtud ühingust osavõtja). Säärase organisatsiooni liikmeks olemine tõendab üldkorras ainult tahtlust riigipöörde suhtes, erandina — ühingust osavõtmist, s. o. kogu kuriteo koosseisu. Tõendused on *quaestio facti*.

7. Saksa 1919. a. eelnõu § 139. tegelik sisu ja U. N. S. § 102.

Meil ei ole kohtupraktikat selle kohta, milliseks võiks kujuneda arusaamine Kriminaalseadustiku §§ 52, 76, 96, 423 (419) ja 530 (519) (kus saksa formel aset leidnud), sest sel kujul pole need §§ veel maksuma pandud. §§ 76. ja 96. kõnelevad kokkuleppimisest, mis sihitud riigi sisemise ja välise julgeoleku vastu, ja on riigivastased kuriteod, mis harilikult toime pannakse poliitiliste veendumuste tagasihutusel. §§ 423. ja 530. (419 ja 519) aga üldkriminaalkuriteod (kvalifitseeritud tapmine ja üldtarvitavate liiklemisabinõude julgeolekuks määratud märkide rikkumine). Viimased kaks dispositsiooni on praktiliselt konkludent-faktide suhtes tähtsuseta, sest samades §§ on ühtlasi kokkuleppimise kõrval sama kuriteo ettevalmistamine ette nähtud. Mõlemad mõisted nõuavad eraldamist, kui sanktsioonid on mitmesugused. Teine asi on § 76. ja (osalt) § 96. Viimasele vastavat ettevalmistust karistatavat koosseisu ei ole. Sala-

kuulamise ja vaenlase aitamise tegevuse iseloomu tõttu tuleb § 96. vastavat koosseisu sagedasti konkludent-faktidega tõestada. Ühingu mõiste äralangemine teeb § 96. ulatuse õige kitsaks. § 76 kõneleb kokkuleppimisest vägivaldsele riigipöördele. Siin on tegemist puhtpoliitilise süüteoga, mis meie oludes (ja üldse demokraatlikkude riikide oludes) on ülipõnevaks muutunud. On ju riigipööre eriti demokraatliku riigikorra juures kui just mitte hõlpsasti teostatav siis objektiivselt igatahes hõlpsasti ettevalmistatav.

Krs. § 76. juurde lisatud motiivide järele on formulatsiooni aluseks võetud Saksa 1919. a. eelnõu (§ 139). Motiivid ütlevad, et komisjon asus Saksa 1919. a. eelnõu seisukohale, et täpsam oleks siin (s. o. U. N. S. § 102. tõlkimisel) tarvitada sõnu „teise või mitme isikuga kokkuleppimine“.

Ligemal vaatlusel selgub aga, et Saksa eelnõus küll need sõnad leiduvad, kuid sakslastel oli teine „seisukoht“ ja nemad pole sellega sama asja mõelnud, mis U. N. S. § 102, vaid ennem seda, mis U. N. S. § 101. ette näeb.

Saksa maksvas seaduses ja 1919. a. eelnõus on see lause tarvitatud ainult riigikorra vastu sihitud süüteo suhtes. RStrGB § 83: „Haben Mehrere die Ausführung eines hochverrätherischen Unternehmens verabredet, ohne dass es zum Beginn einer nach § 82 strafbaren Handlung gekommen ist, so werden dieselben mit Zuchthaus nicht unter fünf Jahren oder mit Festungshaft von gleicher Dauer bestraft etc.“ — 1919. a. eelnõu § 139 lõige 2: „Ebenso wird bestraft, wer zum Zwecke eines Hochverrats sich mit einem anderen verabredet, mit einer ausländischen Regierung unterhandelt, Mannschaften anwirbt oder Waffen, Schiessbedarf oder Geld sammelt etc.“

1919. a. Saksa eelnõu § 139. juurde lisatud motiivid ei lausu midagi kokkuleppe kohta. Kuid ülaltsiteeritud dispositioonist nähtub, et tema kokkuseadjad seda kokkuleppimist samas kitsas mõttes mõistsid, nagu

ka praktika oli mõistnud maksva Saksa seaduse § 83. (muidu sinna ei oleks lisatud terve rida teisi tegusid).

Küsimuse hindamisel tuleb silmas pidada, et Saksa seaduse järele on karistatav riigipöörde katse ja igasugune selle ettevalmistus, kuid kokkuleppimine säärase teo toimepanemiseks on ettevalmistuse ette seatud, moodustades eri-koosseisu, mida raskemalt nuheldakse. U. N. S. ja Krim. sead. süsteemi järele on see just ümber pööratud, nagu U. N. S. § 101. ja 102. või Krs. § 75. ja 76. nähtub.

Kui meie U. N. S. § 101. ette nähtud ettevalmistust võrdleksime RStrGB § 86. ette nähtud ettevalmistusega ja U. N. S. § 102. ette nähtud ühingut — RStrGB § 83. ette nähtud kokkuleppimisega, siis tuleme igakord väärotsusteni. Seda on ka juhtunud — w. „Prawo“ 1908. a. Poljansky kirjutis, veerg 1497 ja „Prawo“ 1910. a. Kulišeri kirjutis, veerg 2424. Õige seisukoht on Urysohnil — op. cit. lk. 68 märkus I, kuid tema ei tee sellest järeldusi.

RStrGB hindamisel tuleb silmas pidada, et Saksa kohtupraktika aluseks võetud Buri kausaalsideme õpetus ei tee põhjuse ja tingimuse vahet ega piira kausaalvahekorda sel viisil nagu Tagantsev. Üksikasjadesse süvenemata tuleb ainult tähendada, et ettevalmistuse alla Buri kausaalsideme õpetuse järele kuuluvad ka kõik kaudsed ettevalmistused ka siis, kui nemad üksi tagajärge tekitada ei või, vaid see tekib kõrvaliste jõudude vahelesegamise läbi. Seepärast peab see juht, kus peale säärase ettevalmistuste veel on olemas kahe või mitme isiku kokkulepe, esinema eriti kvalifitseeritud juhuna (RStrGB § 83). U. N. S. järele on karistus kokkuleppe puhul (§ 102) kergem kui ettevalmistuste puhul, kus säärast kokkulepet ei ole (§ 101). Ja seda võime mõista, kui arvesse võtame, et Tagantsevi järele „kausaalvahekord lõpeb, kui juurdetulnud jõud iseseisvalt tekkisid ja iseseisvalt teetsid“ (vt. Lektii, lk. 678).

Näit., riigivastasesse organisatsiooni kuu-

luv isik agiteerib avalikul koosolekul, et valitsus tuleb laiali ajada ja teatud uus riigikord maksma panna. Saksa kohus leiab, et siin on tegemist ettevalmistusega riigipöördele (otsus Laufenbergi asjus), sest kokkulepet kallale tungida ei olnud. Eesti praktika näeks siin U. N. S. § 102. koosseisu, sest ettevalmistusi pole ju veel tehtud¹.

Võttes võrast süsteemist ühe paragrahvi, millel seal oma koht oli, ja teda meie süsteemi ümber paigutades, on teda koguni teise kohta asetatud. Ühingu mõistest on Kriminaalseadustikus üle mindud komplotile ja selle kõrval pole ühingu mõistet üldse olemas, nagu näit. Saksa 1927. a. eelnou § 175. näeme, kus ühing komploti kõrval asetatud (§ 88). Kriminaalseadustiku § 76. koosseisu moodustab suusõnaline või kirjalik kokkulepe ajas ja kohas enamvähem kindlalt riigipööret toime panna, kusjuures ka peab kokkuleppijatel selgus olema, mis osa neil seejuures mängida tuleb.

8. Kokkuvõte.

Tegelikult on meie maksev seaduseandlus juba osalt lahkunud U. N. S. seisukohalt. Riigikorra kaitseeaduses on U. N. S. §§ 100 ja 102 mitte ainult uue sanktsiooni, vaid ka uuendatud dispositsiooni omandanud. Eriti § 102, kus leidub lause: „teise või mitme isikuga ühines“. Siin pole küll juttu „kokkuleppimisest“, vaid „ühinemisest“, mis rohkem vastab ühingu mõistele, kuid kahjuks ainult kõla järele. Riigikohus on seletanud otsuses 1925. a. nr. 95 (Cheri ja t. asjus), et uus redaktsioon ei erinevat vanast mitte ainult karistuse, vaid ka süüteo koosseisu mõttes, sest ei olevat nõutud, et isikud koonduksid ühte organisatsiooni. See on õige; muud otsuse kaalutlused on väga vaieldavad². Vae-

¹ Kuidas sakslased riigipöörde ettevalmistust mõistavad, vt. muu seas Deutsche Juristen Zeitung № 1. — 1928 a. veerul 37. leiduvat märkust RStGB § 86. kohta.

² Otsus eitab, et uus § 102 nõuab ühinemist ühte organisatsiooni, kuid ühtlast mõistab „ühinemist“ kui „liikmeks astumist“.

vait ühineks siis riigikohus ka Krs. § 76. motiividega.

Kui arvestamata jätta mõni otsus, mis alguses kasseeriti, pole Riigikorra kaitseeaduse § 102. redaktsioon praktikas suuremaid raskusi teinud, niipalju kui asi puutub kommunistidesse, sest et see partei teatavasti omab oma keskkoha ja kindlat põrandaalust organisatsiooni, mille eesmärk on riigikorda vägivaldselt muuta. Sellega on küsimus mitte selles, kas isik mõne teise isikuga ühines, vaid kas tema ühines nimelt selle põrandaaluse organisatsiooni tegevusega. Lõppeks pole ju loogilist vahet, kas isik „võttis osa“ teatud riigivastasest ühingust (Vene § 102. järele) või „ühines“ sellesse ühinguusse koondunud isikutega. Säärane seletus on ainult seepärast võimalik, et Riigikorra kaitseeadus pole § 52. muutnud, s. o. ühingu mõiste ise on üldosas alles jäänud. Kas see on meelega või kogemata sündinud, pole ka riigikogu protokollidest näha.

Igatahes on juba olevast Riigikorra kaitseeaduse praktikast näha, et seaduse dispositsiooni muutmine vaevalt jääb mõjuta, iseäranis siis, kui ka üldosa muudetakse. Vene praktika hindamisel aga nägime, kui raske on praktilal kohaneda uue dispositsiooniga, mille elemendid pole veel selged. Ja seal selgitasid seda tervet kolm kassatsioonikohut suurte koosseisudega ja võtsid sõna mitmed teoreetilised jõud.

Riigikorra kaitseeaduse redaktsiooni puhul nähtavasti peeti silmas Kriminaalseadustiku 1925. a. redaktsiooni kui ka selle vastu toodud väiteid. Riigikorra kaitseeaduse najal saavutatud praktilal tuleks arvestada, kui asutakse vahepeal ilmunud novellide Kriminaalseadustikku sissevõtmisele. On ju 1928. a. riigikogu poolt vastu võetud Kriminaalseadustik, maha arvatud mõned vähemad parandused, peamiselt 1925. a. eelnooga kokkukõlas. Vahepeal on aga rida novelle ilmunud erikaristusmääruste näol, nagu näit. Kaitseväeteenistuse seaduse rikkumiste asjus. Meil ei või

aga novelle lihtkodifikatsiooni teel seadustikku paigutada. Selleks on seaduseandliku asutise otsust vaja.

Riigikorra kaitseseaduse praktika näitab kujukalt, et vaevalt teostub 1925. a. eelnõu kokkuseadajate kavatsus U. N. S. §§ 52. ja 102. mitte muuta, vaid ainult selgemini väljendada (vt. motive). Krs. §§ 52. ja 76. on uued paragrahvid ja kuna neis sisaldub selgekujuline vandeseltsi koosseis, siis tekib küsimus, kas tuleb õigusemõistmise praktikas loobuda tulevikus igasuguste riigivastaste koondiste osaliste eneseavalduste karistamisest, kui ei ole selgeks tehtud riigipöörde katse teostamise kavatsust ligemas tulevikus ja konkreetset kujul ja kas neid eneseavaldusi tuleb karistada ainult neis piirides, kuis neis sisaldub mõni erikoosseis, nagu neid leidub Kriminaalseadustiku §§ 79, 115, 116, 120 jne., või tuleb Krs. § 75. võtta kui üldklauselit RStrGB § 86. eeskujul. Sel puhul langevad kõik need teod, mis senini U. N. S. § 102. järele karistati, Krs. § 75. alla, isegi Krs. § 76. koosseis kitsas mõttes ei või tulla siin tegelikult kohaldamisele, sest on see koosseis ka § 75. ette nähtud (sanktsioon on suurem).¹ Nagu eespool näidatud, oleneb selle küsimuse otsustamine peamiselt sellest, millise ulatusega kausaalsideme õpetuse hinnangul juhiseks võtame. Tagantsevi õpetuse iseärasused on peamiselt osavõtmise konstruktsiooni ja U. N. S. § 100—102 mõjustanud. On Kriminaalseadustikus selles osas aga uued seisukohad võetud, tuleks kausaalside küsimus revideerimisele võtta.

Igatahes tuleb teadlik olla, et Kriminaalseadustiku formulatsiooni tõttu § 76. on kitsam kui U. N. S. § 102. Viimase järele karistati seni riigivastast tegelast riigivastasest ühingust osavõtmise eest nii sel puhul, kui oli tõeks tehtud, et tema teiste isikutega kokku leppis riigipööret toime panna, kui ka siis, kui oli tõestatud, et tema teise isi-

kuga teadvalt koos töötas samas sihis. Krs. § 76. järele karistatakse sama isik ainult esimesel juhul (kokkuleppimine); kõik muud juhud tuleb üle viia sellekohase tõlgitsemise teel Krs. § 75. alla.

Ilma suurema pingutuseta pole võimalik ka Krs. § 76. lõikes 2. ja § 96. lõikes 3. leiduvatest sõnadest „kokkuleppest osavõtja“ järeldada, et Kriminaalseadustikus on U. N. S. *soobstšestvo* asendatud „kokkuleppega“ ühingu mõttes ja siis juba selle „kokkuleppe“ suhtes kohaldada seletusi, mis seni ühingu kohta käisid. Seda ei saa teha m. a. sellepärast, et üldosa sarnast kokkulepet kui kehtvat koondist ei tunne. Õieti näitavad just need laused § 76. lõik. 2. ja § 96. lõik. 3. ja motiivid § 76. juurde, et siin on tegemist arusaamatusega. Krs. § 52. räägib, et isik vastutab ainult kokkuleppimise eest, mitte ka kokkuleppest osavõtmise eest, samuti nõuab § 52, et isik oleks teise isikuga kokku leppinud, mitte aga ainult nõusolekut avaldanud „kokkuleppest“ osa võtta ja § 51. on „kokku leppimine“ selgelt eraldatud teotsemisest. Kui isik on ainult tegusid toime pannud, millest võiks järeldada nõusoleku avaldamist, siis ei ole tema teod otsekohe ette nähtud ei § 52. ei § 76. ja nende tegude kvalifitseerimisel tuleb mõni teine § leida.

Minu isiklikud seisukohad on järgmised:

1) Riigikorra demokratiseerumisega demokratiseerus ka riigivastane tegevus, mis ei avaldu ainult kindlakujulistest vandeseltsides, vaid ka laialdastes ühingutes;

2) Ühingu mõiste on nuhtlusseaduses tarvilik;

3) Kriminaalseadustiku ühingute formulatsioon tekitab arusaamatusi ja on ette näha, et peale mõnda tühistatud otsust U. N. S. § 102. ette nähtud teod Krs. § 75. alla viiakse;

4) Riigikorra kaitseseaduses avaldatud U. N. S. § 102. formulatsioon on hoopis ebamäärane, kui teda võrrelda üldosa muutuseta jäänud § 52; üle minnes selle formeli

¹ RStrGR § 86. sanktsioon on pehmem kui § 83 oma

peale ka üldosas on tarvilik kompetentne seletus, mis see „ühinemine“ ise tähendab;

5) Kriminaalseadustiku §§ 52., 76., 96.,

423. (419) ja 530. (519) tuleksid ümber redigeerida, aluseks võttes kuritegelikust ühingust¹ osavõtmise mõistet.

Mõttelise osa igamine meil maksvate tsiviilseaduste järele.

E. Poom.

Mõttelise osa igamise teel omandamise küsimus ei paku mitte üksnes teoreetilist huvi, vaid tal on ka suur praktiline tähtsus, kuna teda käsitatakse nii kohtupraktikas kui ka kirjanduses veel ikka väga lahkumisevalt. Selles küsimuses on isegi täiesti vastupidiseid tõlgitsemisi olemas. Esitatud asjaolud, eriti aga see, et minul olemas olevatel andmetel meie neljas rahukogus on seni tunda teatavat kõikumist ja mitmekesisust tsiviilrajade otsustamisel, mille aineks on mõttelise osa omandamine igamise teel, kusjuures riigikohtu poolt pole seni ajani selles küsimuses antud ühtegi seletust, — andsid minule hoogu puudutada siinkohal seda küsimust. Pean tarvilikuks kohe tähendada, et arvesse võttes eeloleva ajakirja artikli iseloomu ja aine kirjanduse suurt ulatust, tahan käsitleda küsimust peamiselt meil maksva õiguse, s. o. Balti Eraseaduse ja Vene tsiviilseaduste (X köide) seisukohalt, tsiteerides ainult tähtsamate momentide juures välismaa kirjandust ja seaduseandlust. Seega on käesoleva artikli eesmärk peamiselt praktiline.

Algan Balti Eraõigusega. Tuntud Balti Eraõiguse ajaloo uurija A. Nolde¹ leiab, et kõik aegumise liigid, mille juures vanem teadus küll iga kord küllaldast vahet ei tee, on Balti Eraseaduses eristatud väga täpsalt; edasi, et omandusõiguse igamise teel tekkimine on kujutatud seal palju täielikumalt ja järjekindlamalt kui üheski seaduseraamatu kokkuseadjate² poolt tarvitatud õppearaamatus.

¹ А. Нольде, Очерки по истории кодификации местных граждан. законовъ, С. Петербургъ, 1914.

² Samas lk. 574.

Asudes Balti Eraseaduses sisalduvale igamise teel omandusõiguse tekkimisele puutuvate konkreetsete normide vaallemisele, leiame, et meie tsiviilseadustik mõistab *usucapio* all omandamist teatava kvalifitseeritud valduse tagajärjena³. Mõõdues igamise kõrvaltõingimuste lähemast vaatlemisest, kuna nad on üldiselt tuntud — (*res habilis, titulus, fides, possessio, tempus*) — pean tarvilikuks üksikasjalisemalt peatuda igamise ühe rekvisiidi, ja nimelt valduse — *possessio* juures. Viimane ei ole õieti igamise rekvisiidiks, vaid on just selle aluseks⁴. Balti Eraseaduse § 819. ja § 846. järele ning viimases tsiteeritud § 625. järele valdus igamise juures ei või olla lihtsaks valduseks (pidamine — *detentio*, näit. rentniku, kasutaja, prekaristi jne. valdus), vaid peab olema valduseks *cum animo domini* või *cum*

¹ Redaktsiooniliselt tuleks § 52. öelda „kes nõusoleku avaldas ühingust või kokkuleppest osa võtta“, ja eriosas „osa võttis ühingust või kokkuleppest“, et ära hoida arusaamatusi, mis tingitud sellest, et R. T. nr. 37 — 1926. a. avaldatud seaduses tähendatud „ühing“ ei vasta kriminaalühingu mõistele. Redaktsioon vastaks nii *Code pénal*’ile kui Saksa 1927. a. eelnõu redaktsioonile. Vastavat sõna vene *soobštšestvo* tarvis, kui ühing nüüd ka teises mõttes tarvitatud, meil ei ole. „Õiguses“ nr. 1 — 1920. a. ette pandud sõna „mest“ on keeleliselt kohane, kuid pole tarvitatav, välja arvatud näit. lause „nad olid mestis“, s. o. olid ühes nõus.

³ Erdmann, System des Privatrechts II, S. 163—164.

⁴ V. Schirner, Die Grundidee der Usucapion im römischen Recht, 1855, § 1 f. — Samuti Unterholzner, Ausführliche Entwicklung der gesamten Verjährungslehre, 1855. — Vördle ka Dernburg, System des römischen Rechts, 1911, Erster Teil, §§ 69 u. 182.

animo rem sibi habendi, s. t. sellega peab kaasas käima tahtmine omadata teatud asja omanikuna või omaniku õigustel, nagu seda ütleb seadus (§ 625)⁵). Esitatust järeldeb, et üksnes niisuguseid asju (selle sõna laiemas mõttes) võib omandada igamise teel, mille suhtes on võimalik eeltähendatud valdus. Järelikult ei saa igamise teel omandada asjade koondist kui niisugust ning samuti mitte mingit asja olulist osa (Bestandteil, составная часть) kui niisugust⁶. Kuidas on aga lugu valdusel oleva mõttelise osaga? Kas võib seda omandada igamise teel? Sellele küsimusele ei leidu meie tsiviilseadustiku vastavates §§-des (819—866) mingit vastust. Samuti pole ka Zwingmanni juures ja Seufferti arhiivis ühiki otsust, mis puutuks mõttelise osa *usucapio* lubatavusse või lubamatusse⁷.

Mis puutub aga Balti Eraõiguse paremasse kommentaatorisse Erdmann'isse, siis ei leidu ka tema „System'is“ otsust vastust meid huvitavale küsimusele. Nii eitades oma „System'i“ II köites lk. 164 omandusõiguse igamise teel tekkimist asjade koonduste ja oluliste osade suhtes, läheb tema vaikides mööda mõttelisest osast.

Seega kuulub käesolev küsimus nende hulka, mis on ette nähtud Balti Eraseaduse sissejuhatuse art. XXI, mille järele küsimus, millele ei leidu vastust selles seadustikus, lahendatakse normide abil, millel on tähendatud küsimusega ühine alus ja seega lähem sisemine sarnasus.

Eespool oli juba tähendatud, et igamise

⁵ Tähendatud kvalifitseeritud valdust nimetavad vanemad saksa õigusteadlased nagu Erdmann — Eigentumsbesitz, uuemad tsiviilõiguse teoreetikud aga, nagu näit. Endemann — Eigenbesitz.

⁶ Erdmann, samas, lk. 164.

⁷ Seufferti arhiivis leidub küll terve rida huvitavaid otsuseid asja kaasvaldajate õiguste ulatuse küsimuses nende vastastikuste ja kolmandate isikute vastu sihitud possessooriliste nõuete, ühise asja kasutamise õiguse suhtes jne., kuid kuski ei räägita mõttelise osa *usucapio*'st. — Vt. otsuseid XIV, 37, XVII, 47, XVI, 193, XVI, 194, XXIX, 217 ja XXVIII, 11.

aluseks on valdus⁸ ja seepärast tuleb Balti Eraseaduse sissejuhatuse art. XXI kohaselt pöörduda normide juurde, mis reguleerivad mõttelise osa valduse küsimust. B.E. §-is 633, milline norm, nagu Erdmann tähendab päris õieti, käib asjade valduse (Sachenbesitz) ja mitte õiguste valduse kohta ning kuulub seepärast asjaõiguse valda, on sõnasõnalt öeldud: „Mitme isiku ühisel valdusel võib sama asi olla sel viisil, et — ilma asja jagamata — iga isik valdab mõtteliselt selle osa“.

Teiste sõnadega, mõtteline — intellektuaalne — osa võib maksva seaduse järele olla iseseisva ja sõltumatu valduse objektiks, ergo, seda võib omandada igamise teel. See mõõdapäästamatu loogiline järeldus leiab kinnitust aga ka veel teisel teel ja nimelt, selle aluse või allika analüüsimisel, millest on võetud §-is 633 sisalduv norm. Nimetatud §-i all leiame järgmise fragmendi Digestadest: L. 26 D. de acquir. vel amitt. possess. (XLI, 2): „*Locus certus ex fundo et possideri et per longam possessionem capi potest: et certa pars pro indiviso, quae introducitur vel ex emptione vel ex donatione vel qualiter alla ex causa. Incerta autem pars nec tradi, nec usu capi potest . . .*“ (mis tõlkes tähendab: „maatükk võib olla valdusel ning seda võib igamise teel omandada, samuti ka kindel mõtteline (jagamatu — *pro indiviso*) osa, mis on tekkinud kas ostmisest kinkimisest või mõnest muust alusest. Kindlaksmääramata osa aga ei või üle anda ega ka mitte omandada igamise tõttu . . .“) Nii selle allikaga kui ka mitme muu kohaga Digestadest leiab kinnitust asjaolu, et asi võib olla mitte üksnes ühe isiku, vaid ka mitme isiku ühisel valdusel. Seda nimetatakse *compossessio* — kaasvaldus mõttelistes osades. Muu seas *compossessio* termin ei leidu rooma juristide juures, vaid ta on hilisema aja saavutis, nagu seda juba Savigny⁹

⁸ B. E. § 819.

⁹ Savigny, Das Recht des Besitzes, 1865, § 11, S. 171.

on tõendanud, kusjuures *compossessio* juures on nõutav, nagu see nähtub tsiteeritud fragmendist, et osad, mille järele asi peab olema igaühe kaasvaldaja valdusel, oleksid ära määratud ja teada ühisvaldust soovijatele¹⁰ ning järelikult kui keegi nendest ei tea oma osa, siis asi, täpsalt võttes, ei ole kellegi valdusel. Viimase praktilisest seisukohast kaunis kahtlase järelduse juurde, mida aga allikad teevad, tulen tagasi allpool. Siin peatun mõne sõnaga rooma juristide arusaamisel mõttelisest osast. Juba rooma õigus tundis ja lubas mõttelise osa kui niisuguse võõrandamist ja edasiandmist ning samuti ka selle vahetust ja müüki kaasomanikkude vahel kaasomanduse osa müügi puhul¹¹. Päranduse jagamisel räägitakse sagedasti mõtteliste osade vahetamisest kaaspärijate vahel¹². Sagedasti nimetavad allikad mõttelise osa üleandmist¹³. Kõigest sellest tuleb järeldada, et rooma juristile oli mõtteline jaotus asja tõeliseks jaotuseks, mitte aga õiguse jaotuseks. Temal oli mõtteline jaotus täiesti analoogiline keha füüsilisele jaotamisele, kusjuures nii füüsiline võim asja üle kui ka keha ise jäid jagamatuks¹⁴. See — asja idee jagamisest realistlik arusaamine on tüüpiline rooma õiguse kohta. Mitte kuski ja millalgi ei katsunud rooma juristid selgitada asja mõttelise jagamise loomu või anda sellele teatavat filosoofilist seletust. Neile oli mõttelise osa iseseisev objektiivne olemasolu iseenesest arusaadavaks, ei mingit tõendust vajavaks tõeks. See vaade mõttelise osa iseloomu peale sundiski rooma juristi, nagu eespool näidatud, lubama mõttelise osa iseseisvat valdamist ja lõppjärel-

dusena ka selle üleandmist ning samuti ka omandamist igamise teel. Mõttelisest osast antiik-käsitusest huvitatute tähelepanu olgu juhitud P. Sokolovski^{15, 16} tööle.

Niisugused on allikad, mis meie tsiviilseadustiku kodifikaatori poolt on pandud selle seadustiku §-is 633 sisalduva normi aluseks.

Eeltoodud ajaloolise tõlgitsemise teel, mida, nagu teada, lubab ka maksev kohtupraktika¹⁷, ning kohaldades B. E. sissejuhatuses art. XXI leiduvat normi, jõuame korduvalt järeldusele, et igamine mõttelise osa suhtes on täiesti lubatav Balti Eraseaduse järele.

¹⁵ Dr. P. Sokolovski, Sachbegriff und Körper in der klassischen Jurisprudenz und der modernen Gesetzgebung, 1902, §§ 24 u. 25.

¹⁶ Mõttelise osa mõiste on, kui hoiduda puhtajaloolisest seisukohast, väga vaieldav. Keskajal ja ka uueal ajal tehti mitmed katsed selgitada mõttelise osa iseloomu ja leida sellele teatav filosoofiline põhjendus. Selle filosofoerimise tagajärjel valitseb vastavas kirjanduses täielik kaos. Kahe peavoolu kõrval, mis näevad mõttelises osas: ühed — jagatud õiguse osad, teised — asja osad, kuid mitte tegelikke, vaid fiktiivseid osad (esimene vaade on valitsev, kuid teine on enam kokkukõlas allikatega), — on olemas veel suur hulk teisi koole. Nende seast võiks ehk nimetada seda, mille õpetuse järele mõttelise jagamise juures on jagatud üksnes asja väärtus, või teiste sõnadega, sellest väärtusest tekkinud kasu. Selle materialistliku voolu tüüpiliseks esindajaks on Steinlechnerer (Das Wesen der *Juris communio* und *Juris quasi communio*, 1876), kelle jälgedesse astusid ka meie Balti tsivilistid: Ferd. Seraphim (Zeitschrift für Rechtswissenschaft'is 1885, VIII, S. 131—155) ja C. Erdmann (System I, § 30, S. 147—148). Teistest väärtuse teooria pooldajatest loobus sellest vaatest Windscheid, alates oma õpperaamatu 8. väljaandest. Konstrueerides mõttelise osa mõistet väärtuse teatava osana, on loomulikult raske lubada mõttelise osa *usu capio*. Üksikute koollide vaadete lahkuminekid sundisid Itaalia teadlast Silvio Peruzzi (*Saggio critico sulla teoria della comproprietà* H. Filangieri's, Anno XV, 1890) väitma, et kaasomanik üldse ei olegi omanik, vaid temal on õigus *sui generis*. Kõige viimasemal ajal Itaalia õpetlane Bonfante loeb kõiki neid arvamusi ja vaateid asjatuks filosofoerimiseks ja soovitab asuda rooma õiguse normide uurimisel puht-ajaloolisele aluspõhjale.

¹⁷ Vt. end. senati. tsiviil kass. depart. otsused 1909. a. nr. nr. 35 ja 79.

¹⁰ L. 3. § 2. 1. 26, D. h. t. 41, 2.

¹¹ L. 1. Cod. comm. utr. jud. 3, 38; L. 7, § 18. Dig. comm. div. 10, 3.

¹² L. 77. § 18. Dig. de leg. 2; L. 20, § 3. Dig. fam. erc. 10, 2.

¹³ L. 2. 3. Cod. de comm. rer. alien. 4. 52; L. 2. Cod. comm. utr. jud. 3. 38; L. 15 Cod. fam. erc. 3. 36; L. 25, § 8. Dig. fam. erc. 10. 2 ja paljud teised fragmendid.

¹⁴ Dernburg, samas, § 64.

Ajaloolise tõlgitsemise tarvitamist selle (juriidilise) küsimuse lahendamisel võib veel selgemalt põhjendada metodoloogisest seisukohast, kui asuda Balti Eraseaduse tekkimise ajaloo juurde. Juba eespool tsiteeritud A. Nolde töös räägitakse sellest, kuidas maksva seaduseandluse läbivaatamise ning uute seadustega asendamise mõte jäeti valitsusvõimu poolt kõrvale ning asuti kiire korras endiste seaduste koondamisele ja uue süsteemi järele korraldamisele; oli tarvis hoolitseda ainult projekti, mis oli juba maksva õiguse välenduseks, täielikkuse ja täpsuse eest¹⁸. Teine tsivilist prof. Tjutrjumov¹⁹ leiab samuti, et Balti Eraseadust ei või pidada tsiviilseadustikuks selle sõna tõsises mõttes, kuna sisemine ühtlus, mis on tsiviilkoodeksi iseloomustavamaks jooneks, puudub meie seadustikus. Koostajad ise vaatasid seadustikule kui maksvate seaduste kogule. Lõppjärelendusena tuleb meie seadustikku pidada õieti mitte kodifitseeritud, vaid inkorporeeritud õiguse normide koguks. Kuna aga inkorporeeritud õiguse lähem alus on ajalooline, siis peab vaieldava või ebaselge normi tõlgitsemisel pöörduma selle välise allika juurde ning aru saama normi endisest mõttest²⁰. Seadustiku võrdlusel pandekti õiguse õpperaamatutega Nolde tegi kindlaks mitte ainult sarnasuse vaid isegi mitme paragrahvi redaktsiooni sõna-sõnalist ühtelangemist õpperaamatute tekstiga.

Oma töö tulemusena Noldel läks korda koostada tabel, mis näitab, kust on võetud hulga seadustiku paragrahvide tekst. Nolde leiab, et neil tabelitel²¹ on tähtsus seadustiku kohaldamisel, kuna seadustiku õigete allikate teadmine annab praktikale hea abinõu paragrahvide tõlgitsemiseks. Kui võib teada saada, millisest

teosest on võetud vastavate paragrahvide tekst, siis võib selle mõtet ebaselguse või puudulikkuse korral täiendada otsides originaalis, kust on võetud vastav fragment. Endisesse ümbrusse asetatud kild ütleb loomulikult rohkem kui paljas kild. Asjaolu, et retsepeeritud osad sagedasti originaaliga sõna-sõnalt ühte lähevad, võimaldab saada kindla vastuse küsimusele, mis sugused teooriad teatavas küsimuses on retsepeeritud²². Sagedasti teksti üksikute osade muudatused ja väljajätmised võivad olla väärtuslikuks näpunäiteks seaduse mõtte selgitamisel²³.

Balti Eraõiguse paragrahvid, mis sisaldavad norme igamisest ja valdusest, kuuluvad seadustiku puht-romanistlikkude osade hulka. Veel enne kodifikatsiooni, konstateerib Bunge²⁴, et valduse ja *usucapio* suhtes on praktika retsepeeritud rooma üldise pandektiõiguse norme täies ulatuses ainult väikeste modifikatsioonidega *usucapio* suhtes²⁵. Nolde poolt koostatud tabelitest nähtub, et pandektiõiguse vastavad normid, mis said *usucapio* ja valduse aluseks, on võetud tol ajal tuntud pandektiõiguse Mühlenbruch'i, Mackeldey' ja Arndts'i õpperaamatutest; ja mis puutub just valdusse eriti, siis on suurem osa paragrahve võetud just Mackeldey'st. Poleks huvita tsiteerida siinkohal mõned tekstid selgitamiseks, kui kaugele läks teksti retsepeerimine õpperaamatutest. Balti Eraseaduse §§-de 632 ja 633 tekst käib järgmiselt: „Dieselbe Sache kann nicht dergestalt in dem Besitze mehrerer Personen zugleich sich befinden, dass jeder von ihnen die ganze Sache besitzt“ (§ 632) ja „Mehrere Personen können dieselbe Sache dergestalt gemeinschaftlich besitzen, dass — ohne factische Teilung — jeder einen ideellen Anteil besitzt“ (§ 633). Vastav tekst

¹⁸ Нольде, samas lk. 104.

¹⁹ Тютрюмовъ, Гражданское право, 1922, стр. 11.

²⁰ Е. В. Васъковскій, Руководство къ толкованію и примѣненію законовъ, 1913 г., стр. 80—82.

²¹ Нольде, samas, lk. 585—642.

²² Samas, lk. 577.

²³ Samas, lk. 578.

²⁴ Bunge, Das liv- und estländische Privatrecht. I.

²⁵ Samas. lk. lk. 187, 268—269.

Mackeldey' õpperaamatust § 632 kohta: „dieselbe Sache kann sich daher nicht dergestalt in dem Besitze mehrerer Personen zugleich befinden, dass Jeder von ihnen die ganze Sache besitzt“ ja § 633 kohta: „Wohl aber können Mehrere gemeinschaftlich ein und dieselbe Sache nach bestimmten idealen Theilen besitzen.“ Seega esimene norm on retsepeeritud sõna-sõnalt, kuna teises on läbi viidud ainult sõnade järjekorra muutmine ja ühed sünonüümid on asendatud teistega, mis iseloomustab küllaldaselt kodifikaatorite töö meetodit.

Huvitavam oleks selgitada, missugust vaadet pooldasid eeltähendatud autorid mõttelise osa valduse ja *usucapio* suhtes. Mackeldey ütleb²⁶ omas töös, kust on retsepeeritud eelpool tsiteeritud tekstid: „Hier besitzt alsdann Keiner die ganze Sache, sondern Jeder besitzt nur seinen Theil, die Theile der Uebrigen gar nicht.“ Sellest selgub, et tähendatud õpperaamatu autoril on mõtteline osa iseseisva ja sõltumatu valduse objektiks. Oma vaate tõendusel toetub autor samas märkuses vastavatele fragmentidele, mis on osalt juba eespool tsiteeritud ja mis tõendavad et rooma juristidel oli mõtteline osa iseseisvalt olemas²⁷.

Mis puutub mõttelise osa *usucapio*'sse, siis on autorite arvamused, kelle tekstid on meie seadustiku igamise kohta käivate §§-de allikateks, veel kategoorilisemad. Nii ütleb Mühlenbruch oma töös²⁸: „Ebenso wenig können unbestimmte Theile einer Sache usucapirt werden, wohl aber bestimmte Intellectualtheile“, kuna Arndts'i²⁹ arvamuse

²⁶ „Lehrbuch des heutigen römischen Rechts“, 1831. (märkus b § 217 juure)

²⁷ Mackeldey poolt tsiteeritud fragmentidest võiks ära tähendada: L. 5. D. 45, 3; L. 25 § 1. D. 50, 16; samuti ka: L. 3, § 2. D. 41, 2; L. 32, § 2. D. 41, 3.

²⁸ „Lehrbuch des Pandekten-Rechts“, II (1836) §-is 263.

²⁹ Arndts, Lehrbuch der Pandekten, 1852, § 158. Siin vaatab Arndts *usucapio* alust, s. o. valdust.

järele „Der Besitz setzt eine eigentumsfähige Sache voraus, kann aber auch an einem reellen oder intellectuellen Theil einer Sache stattfinden“. Tähelepandav on nende autorite juures, et mõlemad tõestavad oma väiteid mõttelise osa *usucapio* lubatavuse kohta peale muude tekstide ka eespool sõna-sõnalt toodud fragmendi L. 26. D. de poss. 41, 2 tsiteerimisega. Seega ajalooline interpretatsioon annab meile selge ja kindla vastuse selles mõttes, et mõttelise osa *usucapio* Balti Eraseaduse järele on põhjendatud ajalooliselt. Võiks veel tähelepanu juhtida H. Dernburg'i arvamusele igamise võimalikkusest mõttelise osa suhtes. Omas juba tsiteeritud õpperaamatus (§ 182) ütleb tema kategooriliselt: „Die Grundlage der Ersitzung ist Eigenbesitz einer Sache oder eines ideellen Theiles derselben, während der Ersetzungszeit.“ Dernburg kui ka Mühlenbruch ja Arndts toetuvad Digestade vastavatele kohtadele (L. 4, § 1 kuni 41, 4 ja L. 26—41, 2).

Kui meie eeltoodud põhjustel jõudsime jaatavale otsusele mõttelise osa *usucapio* võimalikkuse suhtes, siis puutus see järeldus esialgu üksnes juhusse, kui valdajale on täpsalt ja selgesti teada nende mõtteline osa (mis on tema valdusel). Küsimus, kas on võimalik *usucapio* kindlaksmääramata mõttelise osa suhtes, oli esialgu jäetud lahtiseks. Asudes nüüd selle lahendusele, pean kõige pealt tähendama, et peale nimetatud fragmendi: „*Incertam partem possidere nemo potest...*“ (L. 26 de poss.), kõne all oleva küsimuse kohta on tähtis veel järgmine Digestade tees (L. 32, § 2. D. 41, 3): „*Incertam partem possidere nemo potest. Ideo si plures sint in fundo, qui ignorant, quotam quisque partem possideat: neminem eorum mera subtilitate possidere Labeo scribit*“, (mis tõlkes tähendab: „Kindlaksmääramata osa ei või olla valdusel. Kui seepärast mitmed, vallates maatükki, ei tea, mis osa keegi valdab, siis õieti keegi neist ei valda, kirjutab Labeo“). Pütides olla täpsad ja järjekindlad, rooma

juristid tegid eeltoodud järelduse, mis on mõõdapäästamatult loogiline, kuid tegelikult ainult puht-vormiline juriidiline tees, mis ei ole kokkukõlas reaalse olukordade ja praktilise seisukohaga. Juba Savigny⁸⁰ juhtis tähelepanu selle järelduse mõttetusele, ning pärast hindasid ka hilisemad autorid seda teesi eitavalt; nii näit. L. Pininski⁸¹ eeldab isegi, et viimases fragmendis Labeo arvamus on tsiteeritud ebatäpsalt kellegi kompilaatori süül. Kaasaegsetest pandektistidest peavad seda väidet kahtlaseks ja praktilisest seisukohast mõtteetuks (niisugused rooma õiguse tundjad nagu) Baron⁸² ja Dernburg⁸³. Mis puutub Balti Eraseaduse normidesse siis ma väidan, et meie seadustik õieti ei nõua, et iga kaasvaldaja mõtteline osa oleks ära määratud täpsalt ja kindlalt. Säärasele järeldusele peaks minu arvates jõudma tarvitanes sama ajaloolist meetodit. Nagu juba Nolde oma eeltähenatud töös juhib tähelepanu asjaolule, et, kui paragrahvist selgub, et seal on teesi mõned üksikasjad muudetud või ära jäetud, siis võib eeldada, et nendes osades seaduseandja ei ole nõus olnud autoriga ning et selles suunas ei või viimasele järgida lõpuni⁸⁴. Ja tõepoolest, võrreldes juba tsiteeritud tekste Balti Eraseaduse §-ga 633, paistab kohe silma väga iseloomustav üksikasi seaduse teksti ja allika lahkuminekus, ja nimelt sel ajal, kui Mackeldey oma teesis ütleb: „nach bestim m ten idealen Theilen“, kusjuures sõna „bestim m ten“ on harvendatud, on seaduse tekstis öeldud „jeder einen ideellen Anteil besitzt“, s. t. on välja jäetud sõna „bestim m ten“. Arvan, et see väljajätmine ei ole juhuslik, vaid on kodifikaatori poolt tehtud meelega, kuna: 1) on vaevalt usu-

⁸⁰ Savigny samas, § 22. Anm. 4.

⁸¹ L. Pininsky. Der Thatbestand des Sachbesitzerwerbes nach gemeinem Recht, 1885, II, S. 198.

⁸² Баронъ, Система римскаго гражданскаго права, 1908 г. § 115.

⁸³ Dernburg, samas, § 142, Anm. 10.

⁸⁴ Samas, lk. 578.

lav, et oleks välja jäetud harvendatult trükitud sõna ning 2) tema võis aru saada kindlaks määramata mõttelise osa *usucapio* eitamise praktilisest mõttetusest, millele juba tol korral Savigny juhtis tähelepanu. Savigny arvamus mainis ka Mühlenbruch oma õpperaamatu §-is 239 märkuses 15, kelle tööd Bunge kasutas kodifikatsiooni juures ja kus viimane võis ka leida Savigny' vaadet. Igatahes arvesse võttes Bunge suurt töökust ja asjalikkust võib ka julgelt eeldada, et tema oli tuttav Savigny tööga algtekstis, seda enam, et „das Recht des Besitzes“ ilmus meil seadustiku kodifikatsiooni ajal kuues väljaandes ja Savigny oli tol ajal juba üldtunnustatud autoriteet. Ühenduses eeltooduga tuleks tähendada, et iga kaasvaldaja osa suurust, kui üksikud osad pole kindlaks määratud, võib kergelt tuletada päris täpsalt kaasvaldajate äldarvust⁸⁵. Eeloleva küsimuse terve praktiline mõttetus tuleb ilmsiks eriti selgesti, kui võtame näiteks mõned elus igal sammul esinevad juhud. Väga sagedasti pärandusejätjad testamentidega pärandavad oma varanduse mitmele pärijale, jättes nimetamata, millistes osades nemad määravad iga üksiku isiku pärijaks, kusjuures jäetakse terve pärandusevarandus kõigi pärijate kaasvalduseks ja kaasomanduseks. Sagedasti müüakse ja kingitakse ka varandusi mitmele isikule kaasomanduseks iga omandaja osa nimetamata. Lõppeks on võimalik ja lubatav, et mitu isikut hakkavad ühiselt valdama *cum animo rem sibi habendi* mingit asja *occupatio* või *accessio* tõttu (B. E. § 830 p. 1), kusjuures nende isikute vahel puudub igasugune kokkulepe iga üksiku osa suuruse kohta. Sääraseid näiteid võiks tuua terve rea. Kas tõesti peaks, täpsalt kinni pidades (*mera subtilitas*) eeltähenatud fragmentide tekstist, keelduma heausulise kaasvaldaja vastava mõttelise osa igamise tõttu tekkinud omandusõiguse tunnustamast ainult sel põh-

⁸⁵ Erdmann, samas, lk. 93. — Samuti Not. Sead. § 326.

jusel, et esitatud *justus titulus*'es ei ole *expressis verbis* või murdarvuga ära määratud sellele valdajale kuuluva mõttelise osa suurus. Selle olukorra ebaõiglus ja mõttetus on käegakatsutav ja seepärast ei või kuidagi kujutella, et seaduse andjal oleks üldse võinud tekkida tahtmine maksuma panna säärast normi.

Kuid Mackeldey ja Mühlenbruch sõna-sõnalt ja täpsalt kinni pidades Diestade tekstist, nõuavad, et iga mõttelise osa suurus oleks täpsalt ära määratud, lubades üksnes sel tingimusel mõttelise osa valdamist. Mitte ainult mõned teoreetikud ei pooldanud seda vaadet, vaid sellest pidas ka kinni varem kohtu praktika. Nii näit. Seufferti arhiivis (XXVIII, 11) Förster'i³⁶ juures leiduvad otsused, mille aluseks on võetud tähendatud rooma õiguse norm terves oma valjuses. Uuem aeg paremate pandektistide ja rooma õiguse tundjate isikus loobus lõplikult sellest vaatest³⁷.

Seega resumeerides ülalöeldut, peab tunnistama väljaspool kahtlust olevaks, et Balti Eraseaduses on see küsimus normeeritud täiesti selgelt ja kindlalt ses mõttes, et mõttelise osa *usucapio* on võimalik, sõltumata asjaolust, kas selle suurus on murdarvuga määratud või mitte.

Kui Balti Eraseaduses igamise instituut on välja töötatud enam-vähem rahuldavalt ja detailselt, siis ei või seda öelda vene tsiviilseadustikust (X k. 1. osa). Peale selle peab toonitama, et vene tsiviilseadused andes §-is 543 kaasomanduse definitsiooni, mille all mõistetakse omandusõigust, mis kuulub kahele või mitmele isikule ühe ja selle sama varanduse peale, ei tunne üldse mõtteliste osade valdust ja igamist. Seega vene positiivne õigus ei anna õieti mingit materjali vastamiseks küsimusele, kas mõttelise osa *usucapio* on selle järele võimalik. Vene seaduseandluse vaikimine ja instituudi

täielik määramatus põhjustasid endise Senati asumist selle tumeda küsimuse lahendamisele ja peab ütleva, et Senati väited ja järeldus, millele ta jõudis, tõendasid selgelt ja arusaadavalt, et Senat, jättes kõrvale üleliigset doktrinismi, asus kindlalt otstarbekohasuse ja kodanikkude eluliste huvide kaitsmise seisukohale. Nii tunnistas Senat terves reas kassatsiooni departemangu otsustes³⁸, et kaasomanikkude osad kaasomandusest ei pea tingimata võrdsed olema, vaid vastuoksa, nende suurus võib olla mitmesugune; ja kui ta ei ole näidatud vastavas aktis, siis tuleb presumeerida, et osad on ühesuurused, kuni pole tõendatud vastupidist. Teistes otsustes Senat määras kindlaks, et igamine võib olla kaasomanduse tekkimise viisiks, ning lõppeks otsuses 1891. a. nr. 49, mis sai edaspidise vene kohtupraktika aluseks, Senat määras, et mõttelise osa omandamine igamise teel on võimalik, kuid vastav protsess peab algatama mitte hoiu- vaid nõudekorras, sest, „kui paluja valdus ei olnud sõltumatu ja iseseisev, vaid teiste kaasvaldajatega ühine, ja sündis jagamatu varanduse kaasvalduse õigusel, siis tema kaasvarandusest osavõtmise määra ehk osa kindlakstegemine puutub nähtavasti teiste kaasvaldajate õigustesse, ja sel korral kohus Ts. Kp. S. § 4 täpsa mõtte järele ei või asuda ühe kaasvaldaja palve läbivaatamisele tema osa kinnistamise suhtes ilma teiste kaasvaldajate seletuste kuulamata.“ Senati praktika leidis tunnustamist ja heakskiitmist ka vene juristide-teoreetikute, nagu näit. Vaskovski ja Engelmanni³⁹ poolt.

Uemal ajal astusid välja end. Senati poolt maksmapandud praktika vastu kaks autorit. Mõlemad kinnitavad ühel häälel, et vene seaduseandluse seisukohalt ei saa

³⁸ 1879. a. nr. 37, 1891. a. nr. 123, 1871. a. nr. 432.

³⁹ Васильковскій, Учебникъ гражданскаго права, вып. I, стр. 92. — Энгельманъ, О давности по русскому гражданскому праву. Приложение къ Вѣстнику Права за 1900. г. стр. 245.

³⁶ F. Förster, Theorie und Praxis des heutigen gemeinen preussischen Privatrechts, 1883, S. 27.

³⁷ Baron, Windscheid, Dernburg ja samuti juba tsiteeritud Piniński.

lubada kaasvalduse juures kaasvaldaja poolt mõttelise osa omandamist igamise teel ei hoiu- ega ka mitte nõuede korras. Need autorid on A. Butkovski ja N. Tovstoles,⁴⁰⁾ kelle eitavat järeldust põhjustas nende põhimõtteline seisukoht mõttelise osa suhtes. Mõlemad, toetudes vene tsiviilisti Pobedonostsevi⁴¹⁾ autoriteedile, leiavad, et omandusõigus osa suhtes kaasvalduse juures on sõltuv ja teiste kaasvaldajate huvides piiratud õigus. Valdus võib viia omandusõiguse tekkimisele, kui valdajal on selge kujutus sellest valdusest ja asjast, millele viimane on sihitud. Sellest järeldavad autorid, et seks, et valdus võiks muutuda omandusõiguseks, peab ta suunduma individuaalselt kindlaksmääratud asjale. Arvesse võttes tähendatud autorite teooria kunstlikkust ja ebaotstarbekohasust, ma ei pea tarvilikuks peatuda nende vaadete arvustusel, sest minu arvates on terve eespool tooduga Butkovski ja Tovstoles'i arvamuse põhjendamatus küllalaldaselt tõestatud. Huvitav oleks siiski ära märkida üht üksikasja Tovstoles'i artiklis. Tema arvates on igamine kui omandusõiguse tekkimise viis mõttelise osa suhtes kaasvalduse juures tundmatu nii vene seaduseandlusele, kui ka välismaa omale ning vene tsiviilseadustiku eelnõule. Eriliselt arvas Tovstoles, et ka Austria koodeksis ei ole ette nähtud iganemist ühisomanduse tekkimisviiside hulgas (lk. 84). Seda Tovstoles'i väidet tuleb pidada enam kui julgeks. Temal on õigus ainult selle poolest, et vene tsiviilseaduste positiivsetes normides ja vene tsiviilseadustiku projektis tõepoolest ei leidu reegleid kaasomanduse tekkimisviiside kohta, kuid selle eest eelnõu seletuskirja redaktorid loevad kaasomanduse tekkimise hari-

likkude viiside hulka peale pärimise ja lepingu, üldse juhuslikke ühisusi (*communio incidens*), nagu ühise leiu, peidetud varanduse ühiselt leidmise, segamise tagajärjel asjade ühtimise juhtusid jne., järelikult ka iganemist. Väga riskeerituks osutub Tovstoles'i üldistus välismaa seaduseandluste suhtes. Võttes kätte Austria tsiviilseaduste kommenteeritud väljaannet⁴²⁾ leiame art. 1455 all märkuses 3 (lk. 785) sõnasõnalt järgmist: „Ersitzung eines Miteigentumsanteiles ist möglich — gemeinschaftliche Ausübung des vollen Eigentumsinhaltes vorausgesetzt.“ Ja edasi, Saksa tsiviilseadustikus⁴³⁾ leidub art. 1008 all märkus 4 (lk. 723) järgmise sisuga: „Im übrigen wird der Rechtsanteil des Miteigentümers (Erwerb, Verlust u. s. w.) grundsätzlich wie selbständiges Alleineigentum behandelt.“ Sellised on Austria ja Saksa kõrgemate kassatsioonikohtute seletused ja minule näib, et sellega on Tovstoles'i välismaade seaduseandlustesse puutuva järelduse ekslikkus küllalaldaselt tõestatud. Nimeetatud vene tsivilistide põhimõttelist seisukohta kõnealuses küsimuses jagab ka professor Tjutrumow niivõrt, kui see puutub Balti Eraõigusse (Гражданское право). Õige kategoorilisel viisil väidab ta järgmist: „Samuti ei või kaasomanduse kaasomanik omandada igamise teel mõttelist osa kaasomandusest, kuna omandusõigusel puudub sel juhul ainupärasuse ja sõltumatuse iseloom ning asja *in concreto* tegelik valdus.“ Tsiteeritud tekst on paigutatud just sellesse ossa, kus käsitletakse igamist Balti Eraõiguse järele. Et see lause käib just meie ja mitte vene õiguse kohta, seigub veel asjaolust, et oma tsiviilprotsessi õpperaamatus (1925. a.) peatükis omandusõiguse kinnistamisest kinnisvara suhtes räägib prof. Tjutrumov, et Vene tsiviilseaduste järele mõttelise osa omandamine igamise

⁴⁰ Nende artiklid on paigutatud esimese poolt „Журналъ Министерства Юстиціи“ 1910 a. nr. nr. 2—3 realkirja all „Давность владения“ ja teise poolt „Вѣстникъ гражданскаго права“ 1916 a. nr. 7 realkirja all „Общая собственность и давность владѣнія“.

⁴¹ Побѣдоносцевъ, Курсъ гражданскаго права, ч. 1, изд. 1896. г. стр. 188—189.

⁴² Wien, 1922, hrsg. v. Dr. J. Schey.

⁴³ München, 1921, hrsg. v. Dr. O. Fischer und Dr. Eug. Ebert.

valduse alusel võib sündida ainult nõude korras, kusjuures tähepanu juhatakse juba tsiteeritud Senati otsusele 1891. a. nr. 49. Seega on prof. Tjutrjumov'i arvates mõttelise osa *usucapio* Balti Eraseaduse järele lubamatu. Kahjuks pole tähendatud väide prof. Tjutrjumov'i poolt üksikasjalikumalt põhjendatud. Kõige suurema tõenäosusega võib oletada, et ses küsimuses mõjustasid teda reministsentsid vene tsivilistidest, eriti *Pobedonostsev*'ist.

Nüüd võidakse minule ehk vastu vaielda, kas oli tarvis ajaloolise ja legaalse tõlgitsemise teel laiendada igamisse puutuvate normide sisu selle alla viies ka mõttelise osa omandamist, kui see õõnestab kinnitusraamatute usaldusväarsust. Neil oponendel oleks täieline õigus, kuid ainult *de lege*

ferenda, nagu juba eespool tähendatud. Minu eesmärk ei olnud sugugi selgitada käesolevas artiklis küsimust õiguspoliitilisest seisukohast. Lähtusin puht-dogmatilistest kaalutlustest ning arvan, et minu järeldused on õiged nii praktiliselt, kui ka teoreetiliselt. Kui me peaksime valjult kinni seaduse tähest ja toetuksime asjaolule, et seadus ei sisalda käesolevas küsimuses mingit *expressis verbis* väljendatud normi, ja seepärast peaksime võimataks vastavate normide mingisugust tõlgitsemist ning eitaksime sellega võimalust omandada igamise teel mõttelist osa, või piiraksime igamist individuaalselt kindlaksmääratud asja *in concreto* juhuga, — siis, kardan, jõuaksime sellele, mida rooma juristid nimetasid *summum jus — summa injuria*.

Arstlikust saladusest, psühhiaatrilisist haigelugudest ja nende väljastamisest kohtuvõimudele.

Märkeid prof. M. Bresowsky samanimelise kirjutise puhul «Õiguses» nr. 1 — 1928. a.

J. Depman.

„Igapäevase elu tarbeist“, ütleb prof. Bresowsky, olla võrsunud tema ülalmainitud kirjutise read. Sellesama igapäevase elu tarbeist välja minnes lubatagu vaadelda neidsamu küsimusi ka tegeliku kohtuniku seisukohalt.

Maksva Kr. Kp. S. (§§ 353—356) järele peab kohus, kui ilmsiks tuleb, et kuriteos süüdistatav isik ei ole terve mõistuse juures, või kannatab vaimuvõimete raamuse all, enne kohtuasja sisulisele arutamisele võtmist selgusele jõudma, kas see isik on kriminaalkohtuliselt üldse vastutusvõimeline.

Selleks võetakse süüdistatav järelekatsumisele rahukogus iseäralises kohtunikudest ja arstidest (kolm) koostavas kolleegiumis prokuratuuri esindaja juuresolekul.

Kuigi otsuse, süüdistust lõpetada järelekatsetava kohta tema vaimlise anormaalsuse tõttu, või asjatoimetuse käiku jätkata tema vastutusvõimeliseks tunnistamise puhul, teeb ainult kohus, ja arstide arvamus on vaid üheks andmeks selleks teiste hulgas, siis ometi ei ole kahtlust, et arstide arvamusel on siin mõõduandev, võib öelda, otsustav tähtsus.

Seda teades on arstid-ekspertid, kes asja tõsiselt käsitavad, väga ettevaatlikud oma lõpparvamustes järelekatsetava kohta. Tihtipeale ei lepi nad mitte ainult isiku ülevaatusega, temaga rääkimisega, vaid nad nõuavad ka muid andmeid tema kohta, ja seda peab kohus muretsema, et võimaldada neile leida vastuseid mitmesugustele küsimustele.

End. Vene kohtuministri ringkiri 7. XII 1910. a. Nr. 61.027 loendab küsimused, mille selgitamist nõutakse arstidelt-ekspertidelt järelekatsutava suhtes, muu seas: mis on lähedamad, enam otsesemad, vaimlise seisukorra korratuste põhjused, kas ehk (muude hulgas) süüfilis, onanism, sugulised väärtarvitamised, kas ei ole, edasi, tegemist degenererumisega, andmed pärivusest jne.

Nende küsimuste lahendamiseks tarvitava materjali peavad koguma kohtuasutised. Seesama eelnimetatud ringkiri annab ka kohtuuurijale instruksiooni, missuguste küsimuste selgitamine on tarvilik asjale Kr. Kp. S. §§ 353—356 korras käigu andmiseks, s. o. missugust materjali tuleb akti koguda. Siin mõned väljavõtted: kas ei olnud järelekatsutava süüaluse vanemad, või tema sugulased ja kes nimelt, vaimuhaiged, närvihaiged, süüfilises, alkoholikud, kas ei ole nende poolt kuritegusid toime pandud; järelekatsutava enese kohta — kuidas ta lapsepõlve mööda saatis, millal algasid (naisterahval) menstruatsioonid ja kas on olnud raskejalgne, kas ei ole põdenud süüfilist, kas ei ole olnud kõrvalekalduvusi ja liialdusi suguelus, kas ei ole onaneerimisega tegemist teinud, joodik olnud, missugune oli perekonna elu-olu, kas ei ole vaimuhaiguse tunnuseid juba varem märganud, jaataval korral — kas on seda arstitud ning haiget üle vaadatud ja nimelt kuidas, kelle poolt ja millal. Sellel viimasel juhul siis, öeldakse ringkirjas edasi, on soovitatav toimetuse juurde võtta haigelugu või arsttunnistus.

Siin on palju niisuguseid andmeid, mis, kui nad teatavaks saavad kõrvalistele isikutele, kahtlemata kompromiteerivad on mitte üksnes järelekatsutavale enesele, vaid ka tema omastele ning sugulastele.

Kui nüüd kohtuasutised neid teateid siiski koguvad, siis peavad nad seda tegema, sest et vastav korraldus seda nõuab. Ja arvatavasti ei ole endine veneaegne kohtuminister mitte ilma mingi vajaduseta nii põhjaliku korralduse andnud, vaid kahtle-

mata oli see tingitud samuti igapäevase elu tarbeist, sihiga süüdistatavate järelekatsumist toimetada võimalikult põhjalikult.

Kohtu ülem siht on õigust asjas kätte saada, et järgnev kohtuotsus oleks täiesti tõelisele asjaolude seisukorrale vastav, ka vaimuhaigete suhtes nende sellekohasel järelekatsumisel. See on aga võimalik, kui andmed, millele toeb otsus, on õiged, täpsad ja küllaldased.

Nagu eespool juba tähendasin, on arstide-ekspertide arvamusel vaimuhaigete järelekatsumisel otsustav tähtsus, seepärast teevad nad ka kõik mis võimalik, et nende arvamus oleks asjaoludele täiesti vastav. Ja just arstid-ekspertid on, kes raskemal korral paluvad haigelugu välja nõuda, iseäranis erilise ettevalmistusega arstid.

Ja tõsiasi on, et haigelugu nii mõnigi kord on kaasa aidanud tõde kätte saada ja õigele seisukohale asuda. Selleks näide minu kohtupraktikast. Ühes Viljandimaa vallas tekkis ühel suvel tulikahju tulikahju järel; põlesid küünid, saunad, ühe sõnaga hooned, mis seisis teistest eraldi. Süütajaks osutus keskealine naisterahvas. Kohtu-uurija juures tõusis küsimus, kas ei kannata süüalune vaimuhaiguse all. Järgnes järelekatsumine rahukogus. Naisterahvas paistis olevat täiesti normaalne mitte üksnes meile kohtunikkuudele, vaid ka kahele kolleegiumis olevale mitte eriarstile; ainult üks ja nimelt arst-psühhiaater leidis oma iseäraliste katsumisvõtete abil järelekatsutava juures nähtusi, millest järeldas, et selle inimesega ometi kõik korras ei ole. Et järelekatsutav hulk aastaid tagasi oli mõne aja vaimuhaigete kliinikus ravimisel olnud, leidis arst vajaliseks, ja temaga ühinesid siis ka teised arstid, et haigelugu nõutaks kliinikust välja. Kohus tegi ka seda ja järgmisel järelekatsumisel otsustasid kõik kolm arsti-eksperti üksmeelselt, et tegemist on vaimuhaigega ja kohus lõpetas süüdistuse.

Siin lõppes asi õnnelikult ja õieti. Mõnikord võib aga ka asi ähvardada viltu minna. Oli teine juht, kus vastutusele võeti hobu-

sevarguse eest 18-aastane maapoiss. Kohtu-uuriija juures esines poisi isa palvega poega arstlikult järele vaadata, sest poja mõistus ei olewat täiesti korras. Kohtu-uuriija kogus siis ka andmeid ja andis asjale käigu Kr. Kp. S. § 353. korras. Mäletan selgesti, kuidas poiss seisis järelekatsuva kolleegiumi ees, ei rääkinud sõnagi ega vastanud midagi ei arstide ega kohtunikkude küsimustele. Muidu paistis ta olevat täiesti terve. Arstid-eksperdid andsid arvamuse, et järelekatsutav on vaimliselt terve, simuleerib vaid vaikimist, ja kohus otsustas siis ka tunnistada teda kriminaalkohtuliselt vastutusvõimeliseks tema süüdistusajaks. Mõni aeg hiljem tuli asi rahukogus arutusele juba avaliku süüdistuse korras. Prokuröri tunnistajate järele otsustades oli asi selge: poiss oli hobuse kahjukannataja tallist õõsi ära viinud ja metsa ära peitnud, ning ainult juhuslike nägijate kaudu tuli asi välja; kõik tunnused tõendasid vargust. Süüdistatava tunnistajad aga, ja neid oli isa andnud advokaadi abiga tosina ümber üles, rääkisid tema elust ja ülalpidamise viisist asju ja lugusid, et isegi avalik süüdistaja arvamusele tuli, et süüaluse mõistusega pole asi korras, ning kohus määraski otsusetegemise seekord ära jätta ja paigutada kohtualune vaimuhaigete kliinikusse järelekatsumisele. Mõne aja järel saabus kliiniku teade, et järelekatsutav on parandatult vaimuhaige. Järgnes uus vaimlise seisukorra kindlaksmääramise toiming Kr. Kp. S. § 355. korras, kohtualune tunnistati vastutusvõimetuks ning asi lõpetati ära.

Kui ei oleks olnud energilist väljaastumist süüdistatava eest tema isa poolt, siis oleks inimene kohtuotsusega heidetud vangi mitmeks aastaks, ja see ebaõige otsus oleks tingitud olnud peamiselt arstide-eksperptide ebaõigest arvamusest süüdistatava vaimlise seisukorra kohta. See oleks ülekohus, kohtu ülekohus, mille kohta üks praegu maksva kohtukorra aluste loojatest Lääne-Euroopast ütleb, et kohtulik ülekohus on kõige hirmsam ülekohus.

Seepärast ei võiks kohtuasutistele pahaks panna, kui nad teevad, mis võimalik ja mida isegi seadus käsib ja soovitab, et tõde kätte saada.

Ei ole siis haigelugude väljanõudmisel mitte tegemist ainult formaalsusega, vaid tõelise vajadusega, mis tingitud arstide-eksperptide eneste soovist, kuna meie kohtunikud, ja sellega olen prof. Bresovsky'ga täiesti ühel arvamusel, nendega vähikutena arstiteaduses muidugi midagi peale hakata ei saa, ja eneste pärast neid tõesti mitte ka välja nõudma ei hakkaks.

Mis puutub nüüd sellesse, et haigelugude väljaandmine kohtuasutistele rikub arstliku saladuse põhimõtet, siis selle vastu me ei vaidle, kuid meie toetume sama põhimõttele, millele prof. Bresovsky'gi, kui ta ütleb, et arstile usaldatud teadete saladuses pidamise nõudest „võib üle astuda ainult täiesti kindlaksmääratud juhtudel (teatavad nakkavad haigused: koolera, katk jne.), — niisugustel puhkudel on aga alati kaalul avalikud huvid.“

Kuid kui ümbruskonda ähvardab tapmist, põletamist jne. hädaoht isiku poolt, siis on siin ka kaalul avalikud huvid ja tohiks võida loobuda arstliku saladuse põhimõttest selliseil korral.

Mitte „eksiarvamusest kohtuvõimude seas arstliku saladuse kohta“ ei ole tingitud haigelugude väljanõutamine, vaid täiesti kindlaksvõetud seisukohast.

Iseküsimus on, kas haigelehti just iga järelekatsumisele tuleva vaimuhaige süüdistusaja juurde vaja on välja nõuda. Otsustatakse ju kaugelt suurem hulk neist asjust ilma haigelugudeta ja ainult üksikuil korral ei saa arstid-eksperdid nendeta läbi.

Kui nii, siis tuleb arstil-eksperdil või arstidekolleegiumil lasta otsustada, kas on haigelugu vaja asja juurde tõmmata või mitte, ning ainult jaataval korral see välja nõuda. Sellega tülitatakse vaimuhaigete-ravilaid hoopis vähem ning ka kohtuasutistel oleks kergem.

Vaimuhaigetekliiniku juhatajal peaks aga ka sellegi peale vaatamata veel õigus jääma otsustada, kas kohtuasutise nõuet haigeloo väljaandmise kohta täita või mitte. Sest kui pole mingit avalikul õigusel tugevat kohustist haigelugusid pidada, nagu ütleb prof. Bresovsky, siis poleks ka sünnisündida arste vastu nende tahtmist haigelugude ärakirju välja andma; kui haigeloo kirjutamine on ainult kliinilise direktori subjektiveist kaalutlusist, kui ei kontrollita nende ustavust, kui palju nad tõele vastavad, siis tekib küsimus, kuivõrt arstidmittespecialistidki neist aru saavad ja kas mitte mõnda teadet valesi ei mõisteta; kui niisugusesse haigelukku mahutatud teadete teatavakssaamine teistele isikutele, peale arsti, rikub haige ja arsti vahel tarvilikku vastastikkuse usalduse suhet, mis raskendaks loomulikult haige korralikku arstimist ja oleks kahjulik ka teaduse arenemisele, — siis kohtuasutistel tuleks küll loobuda haigelugude väljanõudmisest oma algatusel, jättes selle täiesti arstide-ekspertide otsustada.

Kui kliiniku juhataja ei leia võimaliku olevat, arstliku saladuse põhimõttel, kohtuasutise nõuet, haigelugu välja saata, täita, siis teatab ta sellest vastavalt nõudvale asutisele ja saadab haigeloo asemel arsti arvamuse diagnoosi kujul. Kahtlemata enamil korral aitab sellest arstidele-ekspertidele koha peal, kui aga siiski sellele vaatamata järelekatsutava seisukorra kohta kindlale otsusele pole võimalik jõuda, siis jääb üle teda paigutada vastavasse ravilasse.

Sel korral avaneb ka võimalus kliiniku juhatajat või ravitsevat kliinikuarsti asjatundjana üle kuulata, mis on seisukorra tõelikkuse kättesaamiseks kahtlemata väga tähtis. See on aga muidugi võimalik siis, kui järelekatsutav viibib veel kliinikus ja järelekatsumist toimetab kliiniku linnas asuv rahukogu. Kui aga haige kliinikust juba koju on lastud enne järelekatsumist kohtus,

mis tihti esineb mitte kohtu määrusega sinna asumisel või paigutamisel. ja kuna üldreeglina järelekatsumisest peab toimetama see rahukogu, mille ringkonnas elab järelekatsutav, kui tema süüdistusasja eeluurimise kohas seda raske teha, siis oleks kliiniku juhatajal, samuti ka kliiniku arstil, vist küll raske ilmuda asjatundjana näiteks Pärnu, Viljandisse, Narva, Võrru jne., oma otsesest ametikohast kaugele, ja seda arvatavasti üsna tihti. Sellega ei oleks vist ka prof. Bresovsky mitte nõus. Neil korral võivad haigelood arstidele-ekspertidele koha peal olla suureks toeks.

Mis puutub sellesse, et kliinikjuhatajal pole võimalust haigelooost ärakirju valmistada tehnilise tööjõu puudusel, siis loomulikult ei tohiks siin kohtuasutiste poolt etteheiteid tulla, küll tuleks aga ärakirja nõudvale asutisele kliiniku juhataja poolt sellest teatada ärakirjade nõutamiseks kohtuasutiste eneste kaasabil.

Arstide ja kohtunikude koostöö ühises kolleegiumis süüdistatavate kriminaalkohtulise vastutusvõime selgitamisel on niivõrt tähtis, et peaks kõrvaldatama kõik nähtused, mis põhjust annavad arusaamatustele ja kibedusetundele niihästi arstide kui kohtunikude hulgas.

Lühidalt kokku võttes tuleks meil toimida haigelugude asja juurde väljanõudmisel järgmiselt:

Kohtuasutised nõuavad haigelood välja ainult siis, kui seda tarvilikuks peab arst-ekspert või arstide-ekspertide kolleegium; vaimuhaigetekliiniku või -asutise juhatusel on õigus haigeloo väljasaatmisest loobuda, kui seda nõuab arstliku saladuse põhimõte, teatades sellest nõudjale ja välja saates siis ühtlasi arstlik arvamus diagnoosi kujul; tehnilise tööjõu puudusel vaimuhaigete-asutises tuleb kohtuasutistel vajalik ärakiri haigelooost muretseda omal jõul vastavate kriminaal-kohtupidamise seaduste juhtel.

Ülevaateid

Kohtute koosseis ja tegevus 1928. a.

A. Koosseis.

Kohtutes, väljaarvatud erikohtud (sõjaväe-, valakohtud ja linna-vaestelastekohtud) oli 1928. a. ametis 164 kohtunikku.

Riigikohus töötas aasta alul endises koosseisus: esimees, abiesimees, kolm osakonna esimeest ja kaheksa kohtuliiget (kriminaal- ja tsiviil-osakonnas kummaski kaks liiget ja administratiiv-osakonnas viis liiget, üks nendest abiesimees). 24. veebruaril lahkus surma läbi tsiviil-osakonna liige Johan Arro. Selle peale käsutati tsiviil-osakonda ajutiseltkuni aasta lõpuni üks administratiiv-osakonna liige (D. Verhoustinski); 24. nov. astus ametisse Riigikogu poolt 26. okt. 1928. a. uueks riigikohtunikuks valitud Tallinna-Haapsalu Rahukogu abiesimees Timoteus Grünthal, keda tsiviil-osakonda määrati, nii et aasta lõpuks kujunes arvuline koosseis endiseks.

Kohtupalati koosseisus oli aruande aasta 1. jaanuaril vanem esimees, departemangu esimees ja 10 liiget. Riigiasutiste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse muutmise seadusega (R. T. 113 — 27) suurendati Kohtupalati koosseisu ühe liikme võrra, missugusele kohale Riigikohtu poolt 2. jaan. nimetati Tallinna-Haapsalu Rahukogu abiesimees Eugen Fridolin, nii et aruande aasta vältel töötas Kohtupalatis 13 kohtunikku: vanem esimees, tsiviil-departemangu esimees ja 11 kohtuliiget.

Rahukogude koosseis oli aruande aasta 1. jaanuaril peale esimeeste Tallinnas kolm ja Tartus kaks abiesimeest, Rakveres ja Viljandis kummaski üks abiesimees ning alalisi liikmeid Tallinnas 14, Tartus 12, Rakveres 8 ja Viljandis 6. Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse muutmise seadusega (R. T. nr. 113 — 27) suurendati rahukogude koosseisu Tallinnas ja Tartus kummaski ühe alalise liikme võrra, nii et aruande aasta vältel töötas nimetatud rahukogudes peale esimeeste ja abiesimeeste Tallinnas 15 ja Tartus 13 alalist liiget, Rakveres ja Viljandis jäi koosseis endiseks. Kokku 53 rahukogude koosseisu kuuluvat kohtunikku.

Kohtu-uurijate ametid oli aruande-aasta alguseni 39, nende hulgas 4 tähtsamate asjade jaoks.

Kohtu-uurijate tööpiirkondade muutmise seaduse põhjal (R. T. nr. 115 — 27), mis maksma hakkas 1. jaan. 1928. a., likvideeriti Tallinna-Haapsalu Rahukogu ringkonnas Tallinna 6. ja Läänemaa 2. kohtu-uurijate jaoskonnad, Tartu-Võru Rahukogu ringkonnas Tartu 3. kohtu-uurija jaoskond, Rakvere-Paide Rahukogu ringkonnas Rakvere 2. ja Narva 1. kohtu-uurijate jaoskonnad, Viljandi-Pärnu Rahukogu

ringkonnas Pärnu 2. kohtu-uurija jaoskond. Pärnu 3. — Mõisaküla — jaoskonna asukoht viidi üle Pärnu ja nimetati ümber Pärnu 2. kohtu-uurija jaoskonnaks. Selle järele oli aruande aasta vältel Tallinna-Haapsalu ringkonnas 14 kohtu-uurija ametit, nende hulgas 3 tähtsamate asjade jaoks, Tartu-Võru Rahukogu ringkonnas 10, nende hulgas üks tähtsamate asjade jaoks, Rakvere-Paide Rahukogu ringkonnas 5 ja Viljandi-Pärnu ringkonnas 4. Kokku üle riigi 33 kohtu-uurija ametit, Riigiasutiste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse muutmise seadusega (R. T. 113 — 27) Tallinna-Haapsalu Rahukogu juures avatud vakantne tähtsamate asjade kohtu-uurija koht viidi ajutiselt üle Viljandi-Pärnu Rahukogu juure, kus see tegevust alustas aruande aasta 12. detsembril.

Saaremaa 1. ja 2. jaoskonnas ning Hiiumaa jaoskonnas täitsid vastava jaoskonna rahukohtunikud ühtlasi kohtu-uurijate kohuseid.

Rahukogude jaoskondi oli aruande aastal 53 nimelt Tallinna-Haapsalu Ringkonnas 18, Tartu-Võru ringkonnas 17, Rakvere-Paide ringkonnas 10 ja Viljandi-Pärnu ringkonnas 8. —

Üksikutes Rahukogudes ja nende alla kuuluvate kohtunikkude hulgas olid aasta jooksul järgmised muudatused:

Tallinna — Haapsalu Rahukogus:
Ametisse nimetati: 1) 2. jaan. 1928. a. Tallinna 5. jsk. rahukohtunik Bernhard Kansberg Rahukogu alaliseks liikmeks ja end. Pärnu 2. jsk. kohtu-uurija Georg-Johan Jürvetson Haapsalu jsk. kohtu-uurijaks. 2) 30 jaan. 1928. a. Rahukogu alaline liige Timotheus Grünthal Rahukogu abiesimeheks. 3) 12 märtsil 1928. a. Tallinna 9. jsk. rahukohtunik Viktor Pedoson Rahukogu alaliseks liikmeks ja Rahukogu tsiviil-osakonna sekretär õigusteadlane Heinrich Bergmann Tallinna 5. jsk. rahukohtunikuks. 4) 17 sept. 1928. a. vanem kohtuameti kandidaat August Tõnischof Saaremaa 2 jsk. rahukohtunikuks. 5) 8 dets. 1928. a. Rahukogu alaline liige Aleksander Rost Rahukogu abiesimeheks.

Ametist vabastati: 2 jaan. 1928. a. Arnold Jaks Tallinna 6. jsk. kohtu-uurija ametikoha ärakaotamise tagajärjel.

Ümber paigutati: 7. mail 1928 a. Saaremaa 2. jsk. rahukohtunik Voldemar Elendit omal palvel Tallinna 9. jsk. rahukohtunikuks.

Tartu-Võru Rahukogus:

Ametisse nimetati: 1) 2. jaan. 1928. a. Tartu 1. jsk. rahukohtunik Johannes Pirn Rahukogu alaliseks liikmeks. 2) 5. märtsil 1928 a. Tartu (Järg 96. leheküljel.)

Riigikohtu üldkogu 1928. a. tegevuse aruanne.

Asjade liigid	1928. a. jooksul otsustatud asjad.																	
	Lõpetamata asju 1. jaanuaril 1928. a.	1928. a. jooksul asju juure tulnud	Kokku oli asju 1928. a.	Kaebused, protestid ja palved tagajärjeta jätetud.	Otsused või määrused tühistatud.	Kaebused ja seletuse- pärimised läbi- vaatamata jätetud.	Asjatoimetus ära lõpetatud	Ettepanekud tagajärjeta jätetud	Seletusi antud	K. A. S. § 295 ^b kohaldatud	Riigikohtu osakonnaie otsustamiseks antud	Teisse kohtuasutisse üle antud	Eeluurimise korral- damiseks prokuröriile saadetud.	Kokku otsustatud 1928. aastal	Lõpetamata asju 1. jaanuaril 1929. a.	1928. a. oli üldkogu kor- raldavaid istungeid	Neil istungeil arutatud küsimuste arv	1928. a. oli üldkogu avalikke istungeid
1. Distiplinaar-asjad	2	16	18	2	1	—	6	1	—	—	4	1	15	3				
2. Valvekorras antud kaebused ja protestid:																		
a) Kohtupalati otsuste ja määruste peale	2	17	19	13	2	—	—	—	—	1	—	—	16	3				
b) Tall.-Haaps. Rahukogu otsuste ja määruste peale	—	3	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—				
d) Tartu-Võru Rahukogu otsuste ja määruste peale	1	4	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—				
e) Rakv.-Paide Rahukogu otsuste ja määruste peale	—	10	10	3	7	—	—	—	—	—	—	—	10	—				
3. Seletusepärimised:																		
a) Riigikohtu osakonnilt Esimehel kaudu	2	—	2	—	—	—	1	—	—	1	—	—	2	—				
b) Esimehe ettepanekuid, d) Kohtumistriit	1	1	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1				
4. Maade sundvõrandamise asjad	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	2				
5. Mõnesugused asjad	1	-13	14	9	—	1	—	1	—	—	—	—	13	1				
Kokku	9	71	80	39	10	1	7	1	3	—	2	6	1	70	10	34	168	1

Kohtuasutiste 1928. a. tegevuse aruanded.

Riigikohtu administratiiv-osakonna

	I. astme toimetused.	Asutised, kelle otsuste peale kaebused antud.	I. jaanuariks 1928. a. oli lõpetamata	1928. a. jooksul tuli juure	Kokku	Lõpetati 1928. aastal												I. jaan. 1929. a. jäi lõpetamata
						rahuлдati		jäeti taga-järjela		läbivaatamata jäeti mitmesugustel põhjustel		kõrvaldati läbivaatamiselt		pandi seisma		Kokku		
						arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%			
1	Siseministeerium	10	64	74	17	26,98	31	49,21	11	17,46	4	6,35	—	—	63	11		
2	Politsei Peaval. ja direktor	1	7	8	2	25,00	3	37,50	1	12,50	2	25,00	—	—	8	—		
3	Piirivalve Valitsus	—	1	1	—	—	—	—	1	100,00	—	—	—	—	1	—		
4	Rekvireer. ja kahjude hindamise Peakomisjon	22	42	64	14	28,00	26	52,00	9	18,00	1	2,00	—	—	50	14		
5	Kaubandus-Tööstusminister	2	1	3	—	—	2	66,67	—	—	1	33,33	—	—	3	—		
6	Teedeminister. ja Mereasjanduse Peavalitsus	1	5	6	1	25,00	2	50,00	—	—	1	25,00	—	—	4	2		
7	Rauteede Valitsus	—	2	2	—	—	1	100,00	—	—	—	—	—	—	1	1		
8	Posti-telegr.-telef. Peavalitsus	2	—	2	—	—	2	100,00	—	—	—	—	—	—	2	—		
9	Haridusministeerium	5	62	67	3	12,00	19	76,00	2	8,00	1	4,00	—	—	25	42		
10	Töö-Hoolekandeministeerium	11	105	116	13	15,12	62	72,09	6	6,98	5	5,81	—	—	86	30		
11	Kinnituskogu	—	10	10	—	—	3	37,50	4	50,00	1	12,50	—	—	8	2		
12	Rahaministeerium	9	22	31	10	40,00	13	52,00	2	8,00	—	—	—	—	25	6		
13	Ots. Maks. Peaval. ja Peakom.	64	97	161	17	12,88	103	78,03	7	5,30	4	3,03	1	0,76	132	29		
14	Tulumaksu Peakomitee	62	78	140	36	33,33	70	64,83	1	0,92	1	0,92	—	—	108	32		
15	Tollikomitee	7	106	113	4	5,41	20	27,02	41	55,41	9	12,16	—	—	74	39		
16	Aktsiisi Peavalitsus	—	17	17	3	17,65	11	64,71	2	11,76	1	5,88	—	—	17	—		
17	Riigikontroll ja Kontrollnõuk.	3	6	9	1	11,11	6	66,67	2	22,22	—	—	—	—	9	—		
18	Sõjaminister. ja Sõjanõuk.	10	22	32	5	18,52	19	70,37	3	11,11	—	—	—	—	27	5		
19	Kaitseväeten. Peakomisjon	1	8	9	—	—	5	83,33	—	—	—	—	1	16,67	6	3		
20	Välisministeerium	1	—	1	—	—	1	100,00	—	—	—	—	—	—	1	—		
21	Kohtuministeerium	—	9	9	2	33,33	4	66,67	—	—	—	—	—	—	6	3		
22	Põllutöominister. ja Peaval.	175	436	611	60	17,05	200	56,82	50	14,20	35	9,94	7	1,99	352	259		
23	Maakorrald. Peakomisjon	9	109	118	8	16,67	38	79,17	1	2,08	1	2,08	—	—	48	70		
24	Võõrandatud maade eest tasumaksmise Peakomisjon	—	2	2	—	—	2	100,00	—	—	—	—	—	—	2	—		
52	Ettekanded otsuste tühistamise ja vaieluste lahendamise kohta	1	13	14	7	53,85	6	46,15	—	—	—	—	—	—	13	1		
26	Palved otsuste seletam. kohta	—	2	2	1	100,00	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1		
27	Mitmesugused asutised	—	9	9	—	—	1	14,30	3	42,85	3	42,85	—	—	7	2		
Kokku			396	1235	1631	204	18,90	650	60,24	146	13,53	70	6,49	9	0,84	1079	552	

Kokkuvõte.

1. jaanuaril 1928. a. oli lõpetamata :

- I. astme asju 396
- II. " " 58 — kokku — 454.

Nendest lõpetati 1928. aasta jooksul :

- I. astme asju — 1079 ehk 66,16 %
- II. " " — 187 " 62,12 %
- Kokku — 1266 ehk 65,53 %

1928. aasta jooksul tuli juure :

- I. astme asju — 1235
- II. " " — 243 — kokku 1478.
- Kõik kokku — $396 + 1235 + 58 + 243$.
- $1631 + 301 = 1932$.

1. jaanuariks 1929. a. jäi lõpetamata :

- I. astme asju — 552 ehk 33,84 %
- II. " " — 114 " 37,88 %
- Kokku — 666 ehk 34,47 %

Avalikke kohtuistungeid oli — 54.
Korraldavaid koosolekuid — 91.
Korraldavaid koosolekuid arutati kokku 1868 küsimust.

1928. aasta tegevuse aruanne.

II. astme toimetused.	Kohtuasutised, kelle otsuste peale kaebused antud	1. jaanuariks 1928. a. oli lõpetamata	1928. aasta jooksul tult juure	K o k k u	Lõpetati 1928. aastal									
					rahuldati		jäeti tagajärgeta		kõrvaldati läbi vaatamisel		kustutati maha ja lõpetati mitmesugustel põhjustel		K o k k u	1. jaan. 1929. a. jäi lõpetamata
					arv	%	arv	%	arv	%	arv	%		
1	Tallinna-Haapsalu rahukogu	1	31	32	2	13,33	12	80,00	—	—	1	6,67	15	17
2	Tallinna 1. jsk. rahukohtunik	—	1	1	—	—	1	100,00	—	—	—	—	1	—
3	Tallinna 9 jsk.	—	1	1	1	100,00	—	—	—	—	—	—	1	—
4	Keila jsk.	3	—	3	—	—	3	100,00	—	—	—	—	3	—
5	Raasiku jsk.	1	4	5	3	100,00	—	—	—	—	—	—	3	2
6	Rapla jsk.	—	2	2	—	—	1	100,00	—	—	—	—	1	1
7	Haapsalu jsk.	—	1	1	1	100,00	—	—	—	—	—	—	1	—
8	Lihula jsk.	—	1	1	1	100,00	—	—	—	—	—	—	1	—
9	Saaremaa jsk.	—	1	1	—	—	—	—	1	100,00	—	—	1	—
10	Hiumaa jsk.	1	—	1	—	—	1	100,00	—	—	—	—	1	—
11	Tartu-Võru rahukogu	2	23	25	6	33,33	11	61,11	—	—	1	5,56	18	7
12	Tartu 1. jsk. rahukohtunik	1	1	2	—	—	1	100,00	—	—	—	—	1	1
13	Tartu 3. jsk.	1	—	1	—	—	1	100,00	—	—	—	—	1	—
14	Tartu 4. jsk.	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
15	Tartu 5. jsk.	—	5	5	1	100,00	—	—	—	—	—	—	1	4
16	Tartu 6. jsk.	1	8	9	4	66,67	2	33,33	—	—	—	—	6	3
17	Mustvee jsk.	1	1	2	1	50,00	1	50,00	—	—	—	—	2	—
18	Elva jsk.	2	8	10	2	40,00	3	60,00	—	—	—	—	5	5
19	Jõgeva jsk.	—	4	4	2	66,67	1	33,33	—	—	—	—	3	1
20	Otepää jsk.	3	8	11	3	50,00	3	50,00	—	—	—	—	6	5
21	Valga 1. jsk.	1	2	3	1	33,33	2	66,67	—	—	—	—	3	—
22	Valga 2. jsk.	5	2	7	—	—	6	100,00	—	—	—	—	6	1
23	Võru 1. jsk.	—	3	3	—	—	2	100,00	—	—	—	—	2	1
24	Võru 2. jsk.	—	6	6	1	33,33	2	66,67	—	—	—	—	3	3
25	Võru 3. jsk.	1	—	1	1	100,00	—	—	—	—	—	—	1	—
26	Petseri 1. jsk.	1	1	2	1	50,00	1	50,00	—	—	—	—	2	—
27	Petseri 2. jsk.	2	2	4	—	—	3	100,00	—	—	—	—	3	1
28	Rakvere-Paide rahukogu	1	22	23	3	37,50	5	62,50	—	—	—	—	8	15
29	Rakvere 1. jsk. rahukohtunik	2	—	2	—	—	2	100,00	—	—	—	—	2	—
30	Rakvere 2. jsk.	1	5	6	—	—	6	100,00	—	—	—	—	6	—
31	Narva 1. jsk.	—	4	4	—	—	2	100,00	—	—	—	—	2	2
32	Narva 2. jsk.	1	—	1	1	100,00	—	—	—	—	—	—	1	—
33	Jõhvi jsk.	3	5	8	5	71,43	2	28,57	—	—	—	—	7	1
34	Tapa jsk.	1	—	1	—	—	—	—	1	100,00	—	—	1	—
35	Paide jsk.	1	3	4	1	50,00	1	50,00	—	—	—	—	2	2
36	Väike-Maarja jsk.	—	1	1	—	—	1	100,00	—	—	—	—	1	—
37	Lüganuse jsk.	—	2	2	—	—	2	100,00	—	—	—	—	2	—
38	Järva-Jaani jsk.	2	3	5	—	—	3	100,00	—	—	—	—	3	—
39	Viljandi-Pärnu rahukogu	6	25	31	8	38,10	11	52,38	2	9,52	—	—	21	10
40	Viljandi 1. jsk. rahukohtunik	1	2	3	—	—	1	100,00	—	—	—	—	1	2
41	Viljandi 2. jsk.	1	6	7	1	33,33	2	66,67	—	—	—	—	3	4
42	Pärnu 1. jsk.	1	2	3	2	66,67	1	33,33	—	—	—	—	3	—
43	Pärnu 2. jsk.	3	17	20	4	57,15	3	42,85	—	—	—	—	7	13
44	Pärnu 3. jsk.	1	9	10	5	62,50	2	25,00	—	—	1	12,50	8	2
45	Mõisaküla jsk.	4	6	10	6	75,00	2	25,00	—	—	—	—	8	2
46	Suure-Jaani jsk.	—	9	9	3	50,00	3	50,00	—	—	—	—	6	3
47	Põltsamaa jsk.	1	4	5	1	50,00	1	50,00	—	—	—	—	2	3
48	Riigikohtu otsuste ümberotsustamised	1	1	2	—	—	2	100,00	—	—	—	—	2	—
Kokku		58	243	301	71	37,97	109	58,29	4	2,14	3	1,60	187	114

Riigikohtu tsiviil-osakonna

	1. jaanuariks 1928. a. oli otsustamata asju	1928. a. jooksul juuretulnud asju	Kokku	Otsustatud asjade arv 1928. a.			1. jaanuariks 1929. a. jäi otsustamata asju
				Tagajärjeta jäetud	Kaebused (palved) rahuldatud (otsused tühistatud)	Kokku	
Kohtupalat	127	288	415	191	55	246	169
Tallinna-Haapsalu Rahukogu	67	365	432	160	85	245	187
Tartu-Võru Rahukogu	71	228	299	84	39	123	176
Viljandi-Pärnu Rahukogu	82	215	297	125	69	194	103
Rakvere-Paide Rahukogu	55	122	177	97	37	134	43
Mitmesugused asjad.	3	13	16	13	—	13	3
Kokku	405	1231	1636	670	285	955	681
Perekonnanime muutm. asjad	30	80	110	28	53	81	29
Kokku	435	1311	1746	698	338	1036	710

Riigikohtu kriminaal-osakonna

	Otsustamata asjade arv 1. jaanuaril 1928. a.	Juuretulnud asjade arv 1928. a.	Kokku	Otsustatud asju 1928. a.											
				Tagajärjeta jäetud	Otsused muudetud ehk tühistatud	Kr.Kp.S. §§916, 912 ja 174. põhjal läbivaatamiseit kõrvaldatud	Teistel põhjustel läbivaatamata jäetud	Erak. ja ettepanek. tagajärjeta jäetud	Erak. ja ettepanek. rahuldatud	I astme kohtu otsused kinnitatud	I astme kohtu otsused osalis. muudetud	Riigikohtu üldkogule üle antud	Setetus antud	KOKKU	
Kohtupalat	19	162	181	128	27	—	3	4	—	—	—	—	—	—	162
Sõjaringkonna kohus.	1	41	42	25	2	—	—	1	12	—	—	—	—	—	40
Tallinna-Haapsalu Rkkg.	30	368	398	267	60	4	—	—	6	—	—	—	—	—	337
Tartu-Võru Rahukogu	16	256	272	173	33	1	4	13	—	—	—	—	—	—	224
Rakvere-Paide Rahukogu	13	139	152	91	16	—	2	9	2	—	—	—	—	—	120
Viljandi-Pärnu Rahukogu	12	139	151	96	26	1	—	5	1	—	—	—	—	—	129
Riigikohus II inst.	1	1	2	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2
Paived ja mitmes. asjad.	7	50	57	—	—	—	1	46	7	—	—	—	—	—	54
Kokku	99	1156	1255	780	164	6	10	78	28	1	1	—	—	—	1068

1928. a. tegevuse aruanne.

Asjade nõudehinna üldsumma		Asjad, mille nõuded hindamata	Otsustamata asjade nõudehind		Otsustamata asjad, milles nõuded hindamata	Kohtuistungite arv	Korrald. koosolekuid		Otsustatud asjadest %/0 %/0	
Kr.	snt.		Kr.	snt.			arv	läbiaruatunud küsimusi	Tagajärjeta jäetud	Kaebused (palved) rahuldatud (otsused tühistatud)
2.044.433	94	32	578.308	84	29	—	—	77,64	22,36	
1.030.274	66	6	853.061	08	5	—	—	65,31	34,69	
362.240	96	14	162.368	05	20	33	39	925	68,29	31,71
516.783	18	16	52.588	09	12	—	—	—	64,43	35,57
145.918	04	7	68.237	08	3	—	—	—	72,39	27,61
—	—	16	—	—	3	—	—	—	100,00	00,00
4.099.630	78	91	1.714.563	14	72	—	—	—	70,16	29,84
—	—	—	—	—	—	—	—	—	34,57	65,43
4.099.630	78	91	1.714.563	14	72	33	39	925	67,37	32,63

1928. a. tegevuse aruanne.

Otsustamata asjade arv 1. jaanuaril 1929. a.	Kohtuistungite arv	Korr. koosolekute arv	Korr. koosolekute läbiaruatunud küsimuste arv	Otsustatud asjade arvust %/0 %/0										
				Tagajärjeta jäetud	Otsused muudetud ehk tühistatud	Kr. Ko. S. §§ 9161. 912. ja 174. põhjal läbivaatamiselt kõrvaldatud	Teistel põhjustel läbivaatamata jäetud	Erak. ja ettepan. tagajärjeta jäetud	Erak. ettepanekud rahuldatud	I astme kohtuotsused kinnitatud	I astme kohtuotsused osaliselt muudetud	Riigikohiu üldkogule üle antud	Seletus antud	
19	—	—	—	79,01	16,67	—	1,85	2,47	—	—	—	—	—	—
2	—	—	—	62,50	5,00	—	—	2,50	30,00	—	—	—	—	—
61	—	—	—	79,23	17,80	1,19	—	—	1,78	—	—	—	—	—
48	—	—	—	77,23	14,73	0,45	1,79	5,80	—	—	—	—	—	—
32	—	—	—	75,83	13,33	—	1,67	7,50	1,67	—	—	—	—	—
22	—	—	—	74,42	20,15	0,78	—	3,87	0,78	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50,00	—	50,00	—	—
3	—	—	—	—	—	—	1,85	85,19	12,96	—	—	—	—	—
187	34	95	1134	73,04	15,36	0,56	0,93	7,31	2,62	0,09	0,09	—	—	—

Aruanne kriminaal- ja tsiviil-asjade

K r i m i n a a l - o s a k o n d													
Otsustamata 1. jaan. 1928. a.	Juure tulnud aruande aastal	Kokku oli asju 1928. a.	Apellatsiooniasjad				Üldise otsus- tatud apellatsi- ooni asju	Eraasjad			Üldise otsus- tatud eraasju	Üldkogule üle- antud asju	Edasikaevatud kassatsioon- korras
			Kinnitatud otsusi	Osaliselt mündetud otsusi	Õigeks mõist- vaid otsusi (1 astmes oli süüdim. otsusi)	Eräsüüdistuses leppinud ja apell- atsioonit kaebus- test loobunud		Erakaebusi rahuldatud	Erakaebusi tagajärjela- jäetud	Muid eraasju otsustatud			
101	655	756	300	82	32	39	453	14	99	9	122	5	148
2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
103	655	758	300	82	32	39	453	14	99	9	122	5	148

Aruanne tsiviil- ja administratiiv-asjade liikumise

Kohtuasutiste nimetus	Otsustamata 1928. a.	Juure tulnud 1928. a.					Kokku oli asju 1928. a.	Otsustatud 1928. a.				Leppimise teel otsus- tatud asju	Asjatoimetusi ära lõpetatud
		Nõudekorras	Täitekorras	Hoiukorras	Erakaebustes	Kokku		Nõudekorras	Täitekorras	Hoiukorras	Erakaebustes ja eratoimetustes		
Tall.-Haaps. Rkkg.	1399	858	296	1007	43	2204	3603	655	296	935	46	2	255
Tartu-Võru "	1284	862	200	499	9	1570	2854	357	200	346	9	8	270
Rakv.-Paide "	584	391	76	239	104	810	1394	315	75	137	145	11	135
Vilj.-Pärnu "	266	505	180	318	17	1020	1286	443	180	204	17	39	58
Kokku	3533	2616	752	2063	173	5604	9137	1770	751	1622	217	60	718

Aruanne kriminaal-asjade liikumise üle rahu.

Kohtuasutiste nimetus	Otsustamata 1928. aastaks					Juure tulnud 1928. aastal					Kokku oli asju 1928. aastal	Kriminaal- asjadest alguse saa- nud		Istungite arv	
	Nendes oli kohtualuseid					Nendes oli kohtualuseid						Süüdistusaktide järele	Erakaebe korras	Kohtuistungid	
	Vabaduses		Vahi all			Vabaduses		Vahi all							
	Meeste- rahvaid	Naiste- rahvaid	Meeste- rahvaid	Naiste- rahvaid	Asjade arv 1928. aastal	Meeste- rahvaid	Naiste- rahvaid	Meeste- rahvaid	Naiste- rahvaid	Asjade arv 1928. aastal		Meeste- rahvaid	Naiste- rahvaid	Meeste- rahvaid	Naiste- rahvaid
Tall.-Haaps. Rkkg.	323	195	68	70	15	1544	438	87	318	33	1867	887	77	249	198
Tartu-Võru "	73	62	10	22	3	1618	330	108	362	33	1691	580	56	230	126
Rakv.-Paide "	158	131	18	51	7	896	289	70	188	16	1054	334	42	170	128
Vilj.-Pärnu "	104	95	7	36	—	712	498	91	158	12	816	318	37	70	72
Kokku	658	483	103	179	25	4770	1555	356	1026	94	5428	2119	212	719	524

liikumise kohta 1928. a. Kohtupalatis.

Tsiviil-osakond												Märkused	
Kokku otsustatud asju 1928. a.	Otsustamata 1. jaan. 1929. a.	Otsustamata 1. jaan. 1928. a.	Juure tulnud aruande aastal	Kokku oli asju 1928. a.	Apellatsiooniasjad			Eraasjad			Üldse otsustatud asju	Edasi kaevatud kassatsioonikorras	Otsustamata 1. jaan. 1929. a.
					Kinnitatud otsusi	Osaliselt muudetud otsusi	Tübitatud otsusi	Erakaebusi rahuldatud	Erakaebusi rahuldamata				
575	176	908	801	1704	503	58	196	85	161	1003	303	701	
577	176	903	801	1704	503	58	196	85	161	1003	303	701	

I astme asjad

üle rahukogudes kui I astme kohtutes 1928. aastal.

Kokku otsustatud ja lõpetatud asju	Otsustamata 1929. aastaks	1928. a. otsustatud asju					Kaebusi antud esitamiseks Kohtupalatisse			Administratiiv asjad					
		Eraotsustustega	Kohtuotsustustega			Nõudjate poolt	Kostjate poolt	Erakaebusi	Otsustamata 1928. a.	Juure tulnud 1928. a.	Kokku oli asju 1928. a.	Otsustatud 1928. a.	Otsustamata 1929. aastaks	Kaebusi antud kõrgem. kohtusse	
			Kõige nõudm. rahuldamisega	Nõudm. osalis. rahuldamisega	Nõudm. tagasi-lükkamisega										
2189	1414	1009	426	45	156	81	54	45	32	77	109	82	27	20	
1190	1664	633	414	55	88	37	32	72	56	92	148	84	64	14	
818	576	428	287	36	67	46	36	29	60	58	118	87	31	16	
941	845	284	440	20	100	55	38	33	7	62	69	63	6	18	
5138	3999	2354	1567	156	411	219	160	179	155	289	444	316	128	68	

kogudes, kui I astme kohtutes 1928. aastal.

Toimetuses olnud asjadest on 1928. aastal				Otsustatud kohtu-istungitel	Kokku otsustatud asju	Asjade arv milledes kaebused järgnenud		Otsustamata 1929. aastaks						Otsustamata jäänud asjades võltas toimeetus				
Ära lõpetatud						Apellatsioonikaebused	Erakaebused	Sisulisi	Asjade arv		Nendes oli kohtualuseid				Kuni 3 kuuni	Kuni 6 kuuni	Kuni 1 aastani	Üle aasta
Kr. Kp. S. § 277 korras	Kr. Kp. S. § 523 korras	Kr. Kp. S. § 852 korras	Kokku						Kr. Kp. S. § 277 ja l. järele	Vabaduses	Vahi all							
678	109	42	824	873	1697	190	22	170	—	138	19	33	5	105	25	39	1	
877	109	22	1008	617	1625	111	8	66	—	39	11	37	2	64	—	2	—	
400	78	13	491	461	952	90	8	102	—	102	40	32	3	76	21	5	—	
348	49	48	445	278	723	77	5	93	—	88	16	32	2	68	10	14	1	
2298	345	125	2768	2229	4997	468	38	431	—	367	86	133	12	313	56	60	2	

Aruanne tsiviil-asjade liikumise üle rahu-

Kohtuasutiste nimetus	Otsustamata 1928. aastaks.	Juure tulnud 1928. a.	Kokku asju 1928. a.	Otsustatud			
				Apellatsiooniasju			
				Edasikaevatud otsusi kinnitatud	Edasikaevatud otsusi muudetud ehk tühistatud	Lõpetatud	Kokku
Tall.-Haaps. Rhkg.	679	1767	2446	1148	543	136	1827
Tartu-Võru	826	1704	2530	659	412	165	1236
Rakv.-Paide	207	798	1005	264	335	78	677
Vilj.-Pärnu	329	1130	1459	413	280	21	714
Kokku	2041	5399	7440	2484	1570	400	4454

Aruanne kriminaal-asjade liikumise üle rahu-

Kohtuasutiste nimetus	Otsustamata 1928. aastaks	Juure tulnud 1928. aastal	Kokku oli asju 1928. a.	Otsustatud 1928.									
				Apellatsiooniasju				Eraasju		Kassatsiooniasju			
				Lasime kohtuotsused kinnitatud	Lasime kohtuotsused tühistati ehk ära muudetud	Ära lõpetatud	Kokku	Rahuldatud	Rahuldamata	Kinnitatud	Tühistatud	Ära lõpetatud	Kokku era- ja kassats. asju
Tall.-Haaps. Rhkg.	438	1799	2237	997	649	229	1875	20	37	34	19	2	112
Tartu-Võru	987	1663	2650	1110	614	180	1904	43	45	67	24	—	179
Rakv.-Paide	271	1120	1391	621	272	119	1012	25	28	25	6	—	84
Vilj.-Pärnu	254	946	1200	413	238	86	737	15	20	21	10	—	66
Kokku	1950	5528	7478	3141	1773	614	5528	103	130	147	59	2	441

2. jsk. kohtu-uurija Erich Vadi Tartu 5. jsk. rahukohtunikuks.

Ümber paigutati: 1) 30. jaan. 1928 a. Tartu 5. jsk. rahukohtunik Elmar Fischer tema oma palvel Tartu 1. jsk. rahukohtunikuks. 2) 23. apr. 1928 a. Tartu 4. jsk. kohtu-uurija Jaan Piigert tema oma palvel Tartu 2. jsk. kohtu-uurijaks. 3) 4. juunil 1928 a. Võru 1. jsk. kohtu-uurija Aksel Neumann tema oma palvel Tartu 4. jsk. kohtu-uurijaks. 4) Petseri 2. jsk. kohtu-uurija Heinrich Maru tema oma palvel Petseri 1. jsk. kohtu-uurijaks.

Ametist vabastati: 1) 2. jaan. 1908 a. Jaan Adamson Tartu 3. jsk. kohtu-uurija ametist ametkoha ärakaotamise tagajärjel, 2) 9. juulil 1928 a. Herbert Jungmann tema oma palvel Petseri 1. jsk. kohtu-uurija ametist ja 3) 8. detsembril 1928 a. Voldemar Klaus tema oma palvel Võru 2. jsk. rahukohtuniku ametist.

Rakvere-Paide Rahukogus:
Ametisse nimetati: 13. veebruaril 1928 a.

vanem kohtuameti kandidaat Friedrich Kuusekänd Jõhvi jsk. kohtu-uurijaks.

Ümber paigutati: 2. jaan. 1928 a. Rakvere 1. jsk. kohtu-uurija Karl Üiem tema oma palvel Paide jsk. kohtu-uurijaks.

Ümber nimetati: 2. jaan. 1928 a. Rakvere 2. jsk. kohtu-uurija Teohviil Kaal Rakvere jsk. kohtu-uurijaks ja Narva 2. jsk. kohtu-uurija Herbert Luha Narva jsk. kohtu-uurijaks nende endiste jaoskondade likvideerimise puhul.

Viljandi-Pärnu Rahukogus:

Ümber nimetati: 2. jaan. 1928 a. Pärnu 3 — Mõisaküla — jsk. kohtu-uurija Vladimir Maganov Pärnu 2. jsk. kohtu-uurijaks (Pärnu 3 — Mõisaküla — jsk. ümbernimetamise tagajärjel Pärnu 2. jsk.).

Ametist vabastati: 2. jaan. 1928 a. Georg-Johan Jürvetson Pärnu 2. jsk. kohtu-uurija ametist ametkoha ärakaotamise tagajärjel.

kogudes kui II astme kohtutes 1928. aastal.

1928. aastal					Asjade arv, milles on edasikaevatud kassatsiooni kohtusse	Otsustamata 1929. aastaks.	Märkused
Eraasju		Muid asju	Seismapandud asju	Kõik kokku			
Rahuldatud	Rahuldamata						
143	140	—	96	2206	310	240	
177	220	57	46	1736	258	794	
67	52	—	25	821	122	184	
182	133	5	42	1076	214	383	
569	545	62	209	5839	904	1601	

kogudes, kui II astme kohtutes 1928. aastal.

aastal			Otsustatud asjades vältas toimetis				Otsustamata 1929. a.	Asjade arv, milledes on antud kassats. kaebused		Kohtualuste arv					
Seismapandud asju	Muid asju	Kokku otsustatud asju	Kuni 3 kuuni	Kuni 6 kuuni	Kuni 1 aastani	Üle 1 aasta		Kaebused	Protestid	Kelle kohta II astme kohtuotsused on seadusejõusse astunud			Seismapandud asju	Kõik kokku	Suüdimõistetud kohtualustest alaealisi 10.—17. a. vanaduses
							Suüdimõistetud			Oigeks-mõistetud	Kohtu alt vabastatud ja tingimustõidim.				
12	—	1999	1549	343	96	11	238	330	2	1136	682	241	12	2071	8
3	—	2086	652	990	433	11	564	266	2	1211	844	205	3	2263	—
1	4	1101	539	397	155	10	290	132	1	803	203	126	2	1134	4
3	—	806	365	326	93	22	394	112	—	430	359	127	4	920	11
19	4	5992	3105	2056	777	54	1486	840	5	3580	2088	699	21	6388	23

B. Tegevus.

Riigikohtu, kohtupalati, rahukogude, kohtu-uuri- ja rahukohtunikude aruannete järele oli 1928. a. neis kohtutes toimetada kokku 171.150 asja (1927. a. 170.365 asja), nende hulgas 1927 a. lõpetamata 22.703 asja (1927 a. aruannete järele). Peale selle toimetati Rahukogudes kui I astme kohtutes sundtäite-asju 751 ning Kr. Kp. S. § 277 ja t. põhjal lõpetamiseks ettepanud kriminaal-asju 2.768; kokku 3.519 kergemat liiki asja, mis käesolevast üldarvustikust on välja jäetud.

Aruande aastal on lahendatud ja lõpetatud 148.817 asja, s. o. üldarvust 86,95% ja lahendamata jäänud 22.334 asja ehk 13,05%. (Eelmisel, 1927. a. lahendati 147.662 asja ehk 86,67% ja jäi lahendamata 22.703 asja ehk 13,33%). 1928. a. on kohtute toimetusel olnud asjade arv eelmise aastaga võrreldes kasvanud 785 asja võrra, lahendatud asjade arv 1155 asja võrra ning lahendamata asjade arv on kahanenud 369 asja võrra.

Üksikasjaliselt kujunes kohtute tegev. järgmiselt:

Asjade üldarv.

	1927 a.	1928 a.
Riigikohus	4.836	4.971
Kohtupalat	2.651	2.462
Rahukogud I astme kohtuna	11.189	11.489
Rahukogud II astme kohtuna	14.265	14.918
Kohtu-uuriad	6.277	6.446
Rahukohtunikud	131.147	130.864
Kokku	170.365	171.150

Lõpetatud asjad.

	1927 a.	1928 a.
Riigikohus	3.839	3.400
Kohtupalat	1.645	1.585
Rahukogud I astme kohtuna	6.843	6.932
Rahukogud II astme kohtuna	10.273	11.831
Kohtu-uuriad	5.341	5.245
Rahukohtunikud	119.721	119.824
Kokku	147.662	148.817

(Järg 100. leheküljel.)

Aruanne tsiviil- ja administratiiv-asjade liikumise üle rahukohu-

Jaoskonna nimetus	Otsustamata 1928. aasiaks.	Juure tulnud 1928. aastal										
		Nõudmise asju					Toimetavaid hoiukorras	Toimetavaid sunnivalmistamise korras aktide järele	Tõenduste kindlustamine	Nõudmistee kindlustamine	Muid	Kõik kokku
		Riitud ehk kaotatud omaandubiguse järele seadmine.	Kohustused fiktsioonimisugustest nõudjustest tekkivad	Muid	Kokku	Muid						
Tallinna 1. jsk.	71	—	395	63	458	123	245	2	3	—	831	
" 2.	60	103	426	145	674	19	562	16	11	53	1335	
" 3.	67	20	547	13	580	57	381	2	8	81	1109	
" 4.	166	—	708	32	740	83	440	—	2	53	1318	
" 5.	49	1	612	42	655	52	403	1	2	102	1215	
" 6.	69	—	457	140	597	40	468	1	13	57	1174	
" 7.	11	—	853	33	886	39	608	1	4	6	1544	
" 8.	39	—	241	—	241	25	74	2	2	16	360	
" 9.	58	34	724	18	776	31	400	1	5	68	1281	
" 10.	35	—	190	174	364	14	140	1	2	19	540	
Keila	109	3	251	68	322	97	20	—	2	4	445	
Raastku	151	7	291	52	350	177	100	—	3	37	667	
Rapla	144	12	400	40	452	203	58	2	8	179	902	
Haapsalu	151	4	392	60	456	127	230	1	4	—	818	
Lihula	24	19	223	46	288	81	28	—	1	9	405	
Hiumaa	112	3	145	24	172	117	23	—	—	—	312	
Saaremaa 1.	86	4	288	—	292	92	141	2	3	32	562	
" 2.	128	27	224	43	294	192	45	1	1	40	573	
Kokku	1530	237	7367	993	8597	1569	4362	33	74	756	15391	

Aruanne tsiviil- ja administratiiv-asjade liikumise üle rahu-

Tartu 1. jsk. rahuk.	48	2	590	18	610	27	833	2	4	75	1551
" 2.	43	—	298	64	362	45	420	1	8	22	858
" 3.	56	—	429	36	465	55	551	—	5	76	1152
" 4.	96	2	404	60	466	51	365	2	2	15	901
" 5.	246	3	513	9	525	102	250	—	2	32	911
" 6.	217	3	408	14	425	96	165	1	5	48	740
Valga 1.	33	—	555	10	565	89	465	1	3	48	1171
" 2.	189	1	480	—	481	124	96	—	7	112	820
Võru 1.	199	14	499	221	734	290	851	4	10	77	1966
" 2.	208	12	556	12	580	282	125	3	9	77	1076
Petseri 1.	71	—	488	68	556	69	611	2	—	15	1253
" 2.	252	27	448	72	547	100	160	5	—	—	812
Elva	204	33	533	26	592	80	146	—	7	64	889
Otepää	215	2	451	71	524	79	154	—	1	—	758
Jõgeva	160	9	394	64	467	115	81	—	1	6	670
Rahumäe	88	7	354	17	378	143	67	—	4	35	627
Mustvee	449	10	486	71	567	148	179	—	1	—	895
Kokku	2774	125	7886	833	8844	1895	5519	21	69	702	17050

nikkude juures Tallinna-Haapsalu Rahukogu ringkonnas 1928. a.

Kokku asju 1928. aastal	Otsustatud 1928. aastal				Otsustamata 1929. aastaks	Asjade arv, milles on järgnenud kaebused			Administratiiv-asjad						Märkused
	Otsustatud sisuliselt	Toimetus lõpetatud	Seltsma pandud	Kokku		Apellatsioonid	Kassatsioonid	Erakaebused	Otsustamata 1928. aastal	Juure tulnud 1928. a.	Kokku asju 1928. a.	Otsustatud 1928. a.	Edasi kaevatud	Otsustamata 1929. a.	
902	643	151	33	827	75	68	—	14	1	1	2	2	1	—	
1395	1013	162	183	1358	37	49	—	24	—	—	—	—	—	—	
1176	1052	33	26	1111	65	146	—	7	—	—	—	—	—	—	
1484	614	701	45	1360	124	92	—	12	—	—	—	—	—	—	
1264	554	662	18	1234	30	89	—	17	—	1	1	—	—	1	
1243	1033	164	10	1207	36	106	—	8	—	—	—	—	—	—	
1555	1461	59	22	1542	13	105	—	12	—	—	—	—	—	—	
399	372	6	2	380	19	35	—	5	—	1	1	1	—	—	
1339	1173	73	33	1279	60	66	—	18	—	4	4	4	1	—	
575	252	287	9	548	27	38	—	2	—	—	—	—	—	—	
554	368	72	7	447	107	48	—	5	3	9	12	12	—	—	
818	520	78	70	668	150	55	—	13	3	35	38	33	4	5	
1046	821	57	20	898	148	101	—	33	—	16	16	16	1	—	
969	603	147	15	765	204	36	—	11	4	11	15	13	1	2	
429	225	128	57	410	19	19	—	6	—	19	19	19	1	—	
424	255	60	9	324	100	10	—	12	1	4	5	4	—	1	
648	407	104	67	578	70	36	—	8	—	5	5	5	—	—	
701	432	67	27	526	175	36	—	9	—	25	25	22	—	3	
13921	11798	3011	653	15462	1459	1135	—	216	12	131	143	131	9	12	

kohtunikkude juures Tartu-Võru Rahukogu ringkonnas 1928. a.

1599	1283	137	128	1548	51	44	—	7	—	4	4	4	3	—
901	703	148	12	863	38	53	—	21	1	—	1	1	—	—
1208	1070	75	16	1161	47	68	—	10	1	1	2	2	—	—
997	793	87	50	930	67	73	—	15	1	8	9	9	1	—
1157	724	210	24	958	199	58	—	9	3	39	42	39	5	3
957	572	158	37	767	190	82	—	9	8	29	37	32	6	5
1204	903	180	54	1137	67	43	—	8	—	20	20	20	2	—
1009	512	199	96	807	202	50	—	13	8	52	60	44	1	16
2165	1423	284	197	1904	261	68	—	4	3	65	68	56	2	12
1284	252	169	9	430	854	26	—	10	29	58	87	39	5	48
1324	1045	176	23	1244	80	48	—	8	—	13	13	13	—	—
1064	559	202	50	811	253	44	—	27	4	24	28	21	2	7
1093	646	242	30	918	175	80	—	16	6	41	47	42	9	5
973	509	277	24	810	163	97	—	15	4	22	26	26	7	—
830	569	90	22	681	149	80	—	18	3	14	17	15	3	2
715	436	156	76	668	47	63	—	10	2	70	72	72	—	—
1344	656	227	29	912	432	79	—	19	4	25	29	17	—	12
19824	12655	3017	877	16549	3275	1056	—	219	77	485	562	452	46	110

Aruanne tsiviil- ja administratiiv-asjade liikumise üle rahukohtu-

Jaoskonna nimetus	Olsustamata 1928. aastaks	Juure tulnud 1928. aastal										
		Nõudmise asju					Toimetata- vaid houkorras	Toimetata- vaid sunni- täitmise korras aktide järele	Toenduste kindlustamine	Nõudmist eelkindlustamine	Muid	Kõik kokku
		Rikutud ehk kaola- tud omandusõiguse jaitse seadmine	Kohustused, ükskõik missugusest põh- justest tekkinud	Muid	Kokku							
Rakvere 1. jsk. rahuk.	115	30	344	4	378	72	358	—	8	63	879	
" 2. " "	145	34	297	6	337	85	49	—	1	67	539	
Tapa " " "	88	17	54	375	446	69	148	—	—	—	663	
V.-Maarja " " "	179	24	350	7	381	75	60	1	2	103	622	
Järva-Jaani " " "	101	10	348	48	406	65	77	—	2	106	656	
Paide " " "	106	10	346	—	356	109	247	—	6	120	838	
Lüganuse " " "	45	1	110	206	317	81	63	1	4	49	515	
Jõhvi " " "	97	—	92	247	339	100	52	1	1	193	686	
Narva 1. " " "	79	—	868	—	868	105	202	—	6	138	1319	
" 2. " " "	77	—	297	77	374	57	309	—	11	—	751	
Kokku	1032	126	3106	970	4202	818	1565	3	41	839	7468	

Aruanne tsiviil- ja administratiiv-asjade liikumise üle rahukohtu-

Viljandi 1. jsk. rahuk.	80	1	370	40	411	36	919	2	21	110	1499
" 2. " "	99	12	423	123	558	134	137	1	9	—	839
Suure-Jaani " " "	81	24	69	202	295	117	88	—	8	32	540
Põltsamaa " " "	47	24	58	337	419	75	116	—	2	50	662
Pärnu 1. " " "	172	—	404	85	489	54	558	—	14	15	1130
" 2. " " "	59	18	345	45	408	149	189	—	5	9	760
" 3. " " "	226	3	415	—	418	105	239	1	15	26	804
Mõisaküla " " "	70	1	315	19	335	102	257	4	11	57	766
Kokku	834	83	2399	851	3333	772	2503	8	85	299	7000

Lõpetamata asjad.

	1927 a.	1928 a.
Riigikohus	997	1,571
Kohtupalat	1,006	877
Rahukogud I astme kohtuna .	4,346	4,558
Rahukogud II astme kohtuna .	3,992	3,087
Kohtu-uurijad	936	1,201
Rahukohtunikud	11,426	11,040
Kokku	22,703	22,334

Üksikute kohtute tegevuse aruannetel peatudes oleks tähendada järgmist:

Riigikohtus on aruande aastal lahendatud ja lõpetatud 3.400 asja (eelmisel aastal 3.839), nii et arvestades 12 kohtunikuga iga kohtuniku kohta 283 asja langeb (eelmisel aastal 320 asja).

Üldkogus lahendati 70 asja (eelmisel aastal ka 70) ja peale selle veel 168 mitmesugust küsimust (eelmisel aastal 145).

Tsiviil-osakonnas 3 kohtunikuga lahendati 1036 asja, nende hulgas 81 perekonnanime muutmise asja (eelmisel aastal 1097 asja, seal hulgas 67 perekonnanime muutmise asja).

Kriminaal-osakonnas 3 kohtunikuga lahendati 1.068 asja (eelmisel aastal 1.112 asja) ja Administratiiv-osakonnas 5 kohtunikuga lahendati 1.266 asja (eelmisel aastal 1.560 asja).

Peale selle lahendati üldkogu ja osakondade korraldavaile koosolekuile üldse kokku 4.095 küsimust.

Kohtupalatis on asju lahendatud ja lõpetatud 1585, nendest kriminaal-osakonnas 5

nikkude juures Rakvere-Paide Rahukogu ringkonnas 1928. aastal.

Kokku asju 1928. aastal	Otsustatud 1928. aastal				Otsustamata 1929. aastaks	Asjade arv, milledes on järgn. kaebused			Administratiiv-asjad						Märkused
	Otsustatud sisuliselt	Toimetus lõpetatud	Seisma pandud	Kokku		Apellatsioonid	Kassatsioonid	Erakaebused	Otsustamata 1928. aastaks	Juure tulnud 1928. a.	Kokku asju 1928. a.	Otsustatud 1928. a.	Edasikaevatud	Otsustamata 1929. a.	
994	696	132	114	942	52	44	—	10	3	16	19	16	—	3	
684	445	117	25	587	97	91	—	9	4	8	12	10	3	2	
751	502	167	22	691	60	57	—	12	—	12	12	12	—	—	
801	414	220	9	643	158	49	—	7	2	6	8	8	—	—	
757	424	206	20	650	107	66	—	6	1	10	11	10	2	1	
944	644	203	14	861	83	53	—	17	2	16	18	18	2	—	
560	357	84	22	463	97	39	—	3	1	34	35	19	1	16	
783	602	103	24	729	54	48	—	12	3	7	10	10	2	—	
1398	1155	82	36	1273	125	36	—	4	—	7	7	4	2	3	
828	588	97	66	751	77	44	—	3	1	5	6	6	—	—	
8500	5827	1411	352	7590	910	527	—	83	17	121	138	113	12	25	

nikkude juures Viljandi-Pärnu Rahukogu ringkonnas 1928. aastal.

1579	1355	157	21	1533	46	68	—	19	1	8	9	8	2	1
938	649	136	54	839	99	137	—	28	—	18	18	18	8	—
621	458	67	5	530	91	87	—	16	3	11	14	14	9	—
709	579	64	13	656	53	64	—	11	1	7	8	8	4	—
1302	1029	136	15	1180	122	71	—	22	—	6	6	5	1	1
819	589	128	26	743	76	65	—	13	1	38	39	38	16	1
1030	827	25	15	867	163	132	—	26	4	24	28	21	4	7
836	691	68	16	775	61	68	—	19	1	29	30	30	5	—
7834	6177	781	165	7123	711	692	—	154	11	141	152	142	49	10

kohtunikuga 580 ja tsiviilosakonnas 8 kohtunikuga 1.003 asja (eelmisel aastal 12 kohtunikuga kokku 1645), nii et keskmiselt ühe kohtuniku kohta langeb 122 asja (eelmisel aastal 137 asja).

Rahukogudes oli toimetada, kui esimese ja teise astme asjad kokku võtta, 26.407 (eelmisel aastal 25.454) asja. Neist lõpetati 18.763 asja, jäi lõpetamata 7.645 asja. Peale selle otsustati veel, nimelt rahukogu I astmes, Kr. Kp. S. § 277 ja t. põhjal ette pandud asju 2 768 ning sundtäite asju 751.

Rahukogudes I astme kohtutena oli toimetusel peale mainitud kergemat laadi kriminaal- ja sundtäite asjade 11.489 asja, nende hulgas aruande aastal tulnud 10.663 asja, viimastes 2063 hoiu-asja.

Aruande aasta jooksul lahendati ja lõpetati 6.932 asja, nimelt 4387 tsiviil-asja (nende hulgas 1.622 hoiuasja), 316 adm. asja ja 2.229 kriminaal-asja.

Rahukogudes II astme kohtutena oli toimetusel 14.918 asja, nende hulgas aruande aastal tulnud 10.926; neist on lõpetatud 11.831 asja (79,31 %) ja jäi lõpetamata 3.087 asja (20,69 %).

53 rahukogude koosseisu kuuluva kohtuniku peale jaotatult tuleb läbistikku iga kohtuniku kohta 420 otsustatud asja, nimelt 100 raskemat liiki tsiviil-, kriminaal- ja adm.-asja ning 97 kergemat liiki asja, nagu sundtäite-, hoiu- ja lõpetamiseks ning eriküsimuste lahendamiseks esitatud kriminaal-asja, ja peale selle veel 223 teise astme kriminaal- ning tsiviil-asja. (Järg 104. leheküljel.)

Aruanne kriminaal-asjade liikumise üle rahukohtunikku

Jaoskonna nimetus	Otsustamata 1928. aas-taks.	Juure tulnud 1928. a.	Kokku asju 1928. a.	Otsustatud 1928. a.							Otsustamata 1929. aas-taks.
				Sisuliselt			Ära lõpetatud	Alluvuse järele edasi antud	Seisma pandud	Kokku	
				Lõpulikult	Mittelõpulikult	Kohtu käsk-otsustega					
Tallinna 1. jsk. rhk.	16	1202	1218	30	356	593	192	14	22	1207	11
" 2. " "	46	2288	2334	324	768	841	272	78	31	2314	20
" 3. " "	88	1205	1293	32	458	514	181	10	26	1221	72
" 4. " "	77	1464	1541	61	484	609	272	17	39	1482	59
" 5. " "	25	1131	1156	61	353	396	300	1	45	1156	—
" 6. " "	65	2022	2087	27	510	1039	374	5	103	2058	29
" 7. " "	1	2090	2091	—	405	1232	394	53	6	2090	1
" 8. " "	41	1790	1831	12	426	974	204	67	104	1787	44
" 9. " "	46	1328	1374	46	471	536	159	6	97	1315	59
" 10. " "	38	1341	1379	57	280	652	290	22	35	1336	43
Keila " "	57	943	1000	49	678	159	7	15	31	939	61
Raasiku " "	95	1542	1637	49	750	424	249	6	78	1556	81
Rapla " "	31	1473	1504	14	501	681	179	11	53	1439	65
Haapsalu " "	85	1186	1271	50	322	377	396	9	11	1165	106
Lihula " "	25	816	841	28	254	267	233	24	4	810	31
Hiumaa " "	21	636	657	89	195	80	250	8	2	624	33
Saaremaa 1. " "	14	1113	1127	7	202	525	353	5	14	1106	21
" 2. " "	38	930	968	42	369	239	258	3	13	924	44
Kokku	809	24500	25309	978	7782	10138	4563	354	714	24529	780

Aruanne kriminaal-asjade liikumise üle rahukohtunikku

Tartu 1. jsk. rhk.	35	1575	1610	36	327	819	280	93	14	1569	41
" 2. " "	75	1901	1976	67	525	948	300	8	5	1853	123
" 3. " "	68	1940	2008	25	666	848	368	31	21	1959	49
" 4. " "	493	1587	2080	127	702	672	414	65	36	2016	64
" 5. " "	68	983	1051	76	294	307	272	20	16	985	66
" 6. " "	88	918	1006	42	345	198	315	17	11	928	78
Elva " "	142	1002	1144	45	348	204	332	9	14	952	192
Jõgeva " "	74	851	925	49	334	366	107	2	24	882	43
Mustvee " "	341	1783	2124	50	548	612	280	89	2	1581	543
Otepää " "	98	736	834	14	262	166	283	3	13	741	93
Võru 1. " "	141	1742	1883	66	570	492	545	22	30	1725	158
Võru 2. " "	211	1230	1541	29	151	271	319	8	—	778	763
Rahumäe " "	138	697	835	76	336	106	297	4	12	813	22
Valga 1. " "	33	1371	1404	44	341	615	294	7	15	1316	88
" 2. " "	167	1354	1521	34	294	427	438	10	47	1250	271
Petseri 1. " "	27	1345	1372	35	457	502	315	43	3	1355	17
" 2. " "	166	1850	2016	80	604	654	486	10	13	1847	169
Kokku	2365	22965	25330	895	7104	8207	5627	441	276	22550	2780

juures Tallinna-Haapsalu Rahukogu ringkonnas 1928. a.

Asjade arv, mille- des on järgnenud kaebused			Otsustatud asjades välfas toimetus				Kohtu- uste arv									Märkused
							Kelle kohta kohtu- otsused on seadus- jõusse astunud			Kokku kohtualuseid	Süüdimõistetutest on karistatud			Süüdimõistetute kogu- arvust oli alaealisi 10-17 a vanaduses		
Apellatsioonid	Kassatsioonid	Erakaebused	Kuni 3 kuuni	Kuni 6 kuuni	Kuni 1 aastani	Üle 1 aasta	Süüdimõistetud	Õigeks mõistetud	Kokku aht vabastatud äreleppimise tõttu ja muudel põhjustel		Vangistusega	Arestiga	Muu muhtlusega			
50	9	4	1147	35	8	17	853	135	47	1035	136	31	686	10		
63	3	5	2004	302	6	2	1952	183	285	2420	280	318	1354	8		
99	—	8	1187	28	4	2	767	158	51	976	110	26	631	5		
120	6	1	1467	15	—	—	954	146	78	1178	120	71	763	7		
76	3	1	1156	—	—	—	617	127	49	798	87	47	483	18		
136	2	4	2011	43	3	1	1209	139	112	1460	94	31	1084	8		
92	2	3	2090	—	—	—	1452	127	74	1653	86	64	1302	7		
80	2	1	1310	429	42	6	1230	134	92	1456	135	154	941	11		
74	1	3	1244	52	14	5	956	149	37	1142	79	23	854	9		
56	3	1	1327	9	—	—	923	112	17	1052	83	23	817	11		
78	1	1	939	—	—	—	517	257	175	949	49	32	436	18		
197	3	5	1424	114	16	2	804	240	276	1320	92	51	661	20		
189	6	1	1403	35	1	—	701	164	301	1166	31	56	614	9		
88	5	2	991	145	24	5	807	110	223	1140	112	188	507	26		
23	—	7	769	87	4	—	426	124	207	757	40	24	362	15		
19	2	1	580	34	7	3	219	96	34	349	38	174	7	8		
48	—	6	1095	8	2	1	732	131	301	1164	105	88	539	37		
60	—	—	908	11	5	—	502	127	37	666	68	82	352	38		
1546	48	54	23052	1297	136	44	15621	2659	2396	20676	1745	1483	12393	265		

juures Tartu-Võru Rahukogu ringkonnas 1928. aastal.

72	2	3	1440	90	21	18	1144	140	70	1354	86	75	983	51
123	18	1	1786	65	2	—	1426	228	67	1721	200	138	1088	21
130	2	4	1735	178	43	3	1330	270	121	1721	118	94	1118	81
108	3	1	1333	265	236	132	1171	451	439	2061	184	69	913	49
55	9	2	695	220	59	11	548	255	164	967	59	66	423	44
88	6	3	864	23	28	13	427	189	92	708	57	362	8	13
92	2	2	828	98	26	—	402	206	173	781	44	89	269	7
99	2	—	772	62	26	22	523	234	260	1017	69	54	400	10
127	1	5	1004	363	172	42	702	176	28	906	51	89	562	5
61	4	3	524	183	32	2	261	142	167	570	36	221	4	4
75	3	1	1406	310	9	—	1046	420	450	1916	117	257	672	34
53	3	2	556	55	148	19	531	84	82	697	66	88	377	7
87	4	2	745	40	23	5	465	237	205	907	69	50	346	7
59	2	—	1297	18	1	—	929	121	112	1162	45	84	800	10
39	1	1	412	389	404	45	748	250	233	1231	33	103	612	9
59	2	1	1327	28	—	—	849	410	238	1497	39	91	669	14
86	—	14	1728	112	7	—	1195	455	11	1661	122	197	876	17
1413	64	45	18502	2499	1237	312	13697	4268	2912	20877	1445	2127	10125	383

Aruanne kriminaal-asjade liikumise üle rahukohtunikkude

Jaoskonna nimetus	Otsustamata 1928. aastaks.	Juure tulnud 1928. a.	Kokku asju 1928. a.	Otsustatud 1928. a.							Otsustamata 1929. aastaks.
				Sisuliselt			Ära lõpetatud	Alluvuse järele edasi antud	Seisma pandud	Kokku	
				Lõpulikult	Mitte lõpulikult	Kohtu käikotsusega					
Rakvere 1. jsk. rihk.	59	1584	1643	69	390	703	417	7	12	1598	45
" 2. " " "	115	1369	1484	29	519	388	451	9	18	1414	70
Tapa " " "	194	1371	1565	32	811	234	364	64	8	1513	52
Väike-Maarja " " "	62	888	950	31	309	217	293	2	10	862	88
Järva-Jaani " " "	60	1255	1315	191	516	292	211	5	23	1238	77
Paide " " "	32	1576	1608	115	431	560	421	8	30	1565	43
Lüganuse " " "	54	1042	1096	34	579	140	242	37	20	1052	44
Jõhvi " " "	58	1495	1553	178	514	573	232	9	32	1538	15
Narva 1. " " "	148	2075	2223	54	1283	296	480	2	36	2151	72
" 2. " " "	39	1622	1661	49	235	837	436	1	42	1600	61
Kokku	821	14277	15098	782	5587	4240	3547	144	231	14531	567

Aruanne kriminaal-asjade liikumise üle rahukohtunikkude

Viljandi 1. jsk. rihk.	26	1936	1962	117	388	1043	343	10	32	1933	29
" 2. " " "	17	1017	1034	31	322	245	390	8	14	1010	24
Suure-Jaani " " "	28	550	578	19	209	113	205	1	8	555	23
Põltsamaa " " "	12	793	805	31	387	253	76	38	9	794	11
Pärnu 1. " " "	655	1647	2302	135	643	868	458	13	23	2140	162
" 2. " " "	8	1437	1445	83	599	335	387	7	26	1437	8
" 3. " " "	291	1341	1632	—	766	268	389	52	23	1498	134
Mõisaküla " " "	13	1282	1295	57	341	539	289	43	16	1285	10
Kokku	1050	10003	11053	473	3655	3664	2537	172	151	10652	401

Tallinna-Haapsalu ja Rakvere-Paide rahukogudes on I ja II astme asjad erilistes alatistes kohtu koosseisudes arutada olnud: Esimese astme kohtunikkudel on raskemat liiki asju otsustatud Tallinna-Haapsalu rahukogus iga kohtuniku kohta keskmiselt 237 ja Rakvere-Paide rahukogus 210 asja. Teise astme kohtunikkudel on iga kohtuniku kohta Tallinna-Haapsalu rahukogus otsustatud 701 ja Rakvere-Paide rahukogus 481 asja.

Kohtu uurimistoimetusi oli 1928. a. 6.446 (eelmisel aastal 6.277); neist viidi lõpule 5.245 (eelmisel aastal 5.341), mis iga üksiku kohtu-uurija kohta välja teeb läbistlikku 159 asja (eelmisel aastal 137 asja). Kui nende hulgast ära eraldada nelja tähtsamate asjade kohtu-uurija poolt õiendatud 39 toimetust, siis tuleb iga jaoskonna kohtu-uurija

kohta 179 lõpetatud asja aastas (eelmisel aastal 151) ehk umbes 15 asja kuus.

Lõpetamata jäi eeluurimistoimetusi 1.201.

Kõige suurem hulk lõpetatud uurimisi on näidatud Tartu 1. jaoskonnas, nimelt 304 asja, siis Tartu 2. jsk. 270 ja Viljandi 1. jaoskonnas 254 asja.

Rahukohtunikkude toimetusel olnud 130.864 asjast on aasta jooksul lahendatud 119.824 asja ja nimelt 72.262 kriminaal-, 46.724 tsiviil- ja 838 administratiiv-asja (eelmisel aastal 119.721 asja), mis läbisegi ühe kohtuniku kohta välja teeb 2261 asja (eelmisel aastal 2.259). Aasta lõpul oli lõpetamata 11.040 asja, nende hulgas 4.528 kriminaal-, 6.355 tsiviil- ja 157 administratiiv-asja, ehk jaoskonna kohta läbistlikku 208 asja (eelmisel aastal 215 asja).

juures Rakvere-Paide rahukogu ringkonnas 1928. aastal.

Asjade arv, milles on järgnenud kaebused			Otsustatud asjades võlts toimetus				Kohtualuste arv									Märkused
							Kelle kohta kohtuotsused on seadusjõusse astunud			Kokku kohtualuseid	Süüdimõistetutest on karistatud			Süüdimõistetute koguarvust oli allaalasti 10-17. a. vanaduses		
Apellatsioonid	Kassatsioonid	Erakaebused	Kuni 3 kuuni	Kuni 6 kuuni	Kuni 1 aastani	Üle 1 aasta	Süüdimõistetud	Õigeksmõistetud	Kohtu ait vabastatud ärakleepimise tõttu ja muudel põhjustel		Vangistusega	Arestiga	Muu nuhtlusega			
81	3	3	1509	59	17	13	1059	146	28	1632	104	60	957	14		
133	1	6	1308	92	13	1	578	174	140	1513	106	89	558	19		
116	3	2	1192	311	—	10	818	361	442	1802	17	20	614	10		
51	4	1	809	46	7	—	434	92	146	672	61	77	296	7		
85	—	1	1216	17	5	—	810	211	118	1139	66	53	691	7		
96	4	6	1494	51	11	9	1044	196	60	1300	124	54	1122	14		
108	2	1	939	90	20	3	653	65	248	1166	85	32	536	6		
191	6	3	1489	42	5	2	1472	103	72	1647	62	89	1321	23		
71	—	1	2095	42	14	—	1375	183	54	1612	160	66	1279	24		
37	1	1	1600	—	—	—	1049	72	62	1183	105	17	863	5		
972	24	25	13651	750	92	38	9292	1603	1370	13466	890	557	8237	129		

juures Viljandi-Pärnu rahukogu ringkonnas 1928. aastal.

83	7	1	1894	30	9	—	1387	243	273	1903	53	53	1281	17
81	6	4	995	11	4	—	470	198	249	917	56	26	888	12
57	1	3	545	7	3	—	297	169	87	553	44	25	228	8
38	1	3	793	1	—	—	496	117	149	762	44	52	400	9
108	6	3	1540	400	150	50	1326	380	458	2164	143	1159	24	20
154	6	6	1296	133	8	—	713	348	235	1296	66	43	604	18
224	4	2	963	359	169	7	835	333	60	1228	107	54	674	14
62	4	1	1280	5	—	—	826	235	7	1068	89	33	704	14
807	35	23	9306	946	343	57	6350	2023	1518	9891	602	1445	4303	112

Kõige suurem läbivaadatud asjade arv oli Võru 1. jaoskonnas, nimelt 3.685 asja (eelmisel aastal 3.038), selle järele Tallinna 2. jaoskonnas 3.672 asja (eelmisel aastal 3.534) ja Tallinna 7. jaoskonnas 3.632 asja (eelmisel aastal 3.829). Kõige vähem on lahendatud Hiiumaa jaoskonnas, nimelt 952 asja (eelmisel aastal 800), edasi Suure-Jaani jaoskonnas 1.099 asja (eelmisel aastal 1.314), Lihula jaoskonnas 1.239 (eelmisel aastal 1.202).

Läbisegi võttes lahendati iga rahukohtuniku poolt Tallinna-Haapsalu ringkonnas 2.229 asja (eelmisel aastal 2.283), Tartu-Võru ringkonnas 2.327 asja (eelmisel aastal 2.367), Rakvere-Paideringkonnas 2.223 asja (eelmisel aastal 2.067) ja Viljandi-Pärnu ringkonnas 2.240 asja (eelmisel aastal 2.214).

Peale otsekoheste töe jaoskondades võtsid rahukohtunikud osa rahukogu istungitest teise astme asjus ilma asjade ettekande kohustuseta.

Kohtute tegevust aitavad iseloomustada järgmised arvud:

Kohtupalatis 1928. a. jooksul lõpetatud asjade üldarvule 1585 võib vastu seada samal aastal Riigikohtule tulnud 467 kaebust Kohtupalati otsuste peale, mis esimesest arvust oleks 29,46% (eelmisel aastal 32,03%).

Riigikohtus 1928. a. läbi vaadatud 424 Kohtupalati asjast tühistati otsuseid 84, mis välja teeb 19,81% (eelmisel aastal 22,93%), nimelt 246 tsiviil-asjas 55 otsust ehk 22,36% (eelmisel aastal (Järg 108. leheküljel).

Tallinna-Haapsalu Rahukogu ringkonna kohtu.

Jaoskonna nimetus	Lõpetamata 1928. aastaks				Juure tulnud 1928. a.				Ürismistoimetused vallasid						
	Toimetusi	Nendes vastutusele võetuid	Nendes toimetustes vastutusele võetustest		Toimetusi	Nendes vastutusele võetud	Nende hulgas alaealisi kuni 17. aast.	Nendes toimetustes vastutusele võetustest		Kokku toimetusi 1928. a.	Kuni 1 kuuni	Kuni 3 kuuni	Kuni 6 kuuni	Kuni 1 aastani	Üle 1 aasta
			Meesi	Naist				Meesi	Naist						
Tähtsam. asjade 1. jsk.	9	2	—	—	25	12	—	6	1	34	3	15	3	3	10
" " 2. "	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—
" " 3. "	18	38	3	—	6	33	—	16	—	22	—	—	2	5	15
Tallinna 1. jsk.	35	5	1	1	215	50	—	10	1	250	49	92	73	31	5
" 2. "	28	14	8	—	179	111	1	64	3	205	102	74	18	11	—
" 3. "	38	8	6	—	168	121	—	50	6	206	46	59	51	39	11
" 4. "	34	7	2	—	183	80	—	31	8	217	48	84	55	27	3
" 5. "	19	8	2	—	177	126	2	42	2	196	34	88	40	29	5
" 6. "	23	—	—	—	—	—	—	—	—	23	23	—	—	—	—
Harjumaa 1. "	23	1	—	—	225	150	4	71	6	248	79	105	55	6	3
" 2. "	34	16	—	1	165	74	2	20	2	199	54	75	40	27	3
Hiliumaa	15	17	5	—	47	48	11	15	—	62	19	21	17	5	—
Haapsalu	47	16	4	1	192	108	1	34	4	239	59	99	45	27	9
Saaremaa 1. "	9	3	—	—	65	14	—	3	1	74	27	24	8	13	2
" 2. "	11	16	3	1	61	48	2	14	—	72	29	29	11	3	—
Kokku	341	151	34	4	1708	965	23	378	34	2049	574	765	418	226	66

Tartu-Võru Rahukogu ringkonna kohtu.

Tähts. asjade k.-uur.	6	1	—	—	6	22	—	5	—	12	—	3	2	2	5
Tartu 1. jsk.	40	5	1	—	324	164	2	76	11	364	91	190	64	14	5
" 2. "	25	1	—	—	288	237	20	115	8	313	88	171	50	4	—
" 4. "	38	10	4	—	193	89	3	24	2	229	96	88	39	5	1
" 5. "	30	5	3	1	195	82	5	25	2	225	35	126	53	10	1
Valga	40	2	1	—	248	108	2	40	3	283	53	93	101	27	4
Võru 1. "	9	2	—	—	185	59	—	35	1	194	83	73	35	3	—
" 2. "	15	3	1	—	152	104	2	27	3	167	53	90	21	3	—
Petseri 1. "	38	17	10	—	176	76	2	24	2	212	56	83	48	21	4
" 2. "	16	1	—	—	121	31	—	14	—	137	53	51	25	8	—
Kokku	253	47	20	1	1889	972	36	385	32	2136	613	968	438	97	20

Rakvere-Paide Rahukogu ringkonna kohtu.

Rakvere 1. jsk.	35	7	—	—	237	136	4	49	2	272	100	101	35	27	9
Tapa	14	7	1	—	214	121	6	44	9	228	130	78	16	4	—
Paide	14	3	1	—	258	173	4	53	2	272	79	115	56	20	2
Narva	36	10	5	—	191	88	—	52	4	227	116	43	34	19	15
Jõhvi	19	7	—	—	185	77	2	26	1	204	69	81	40	12	2
Kokku	118	34	7	—	1085	595	16	198	18	1203	494	418	181	82	28

uurijate tegevuse aruanne 1928. aastal.

Lõpetatud ja kuuluvuse järele ära saadetud			Lõpetamata 1929. aastaks		Uurimistoimetustes tarvitusele võetud takistusabinõud												
Prokuröridele	Rahukohtunik-kuudele	Teistele asutistele	Äralõpetamiseks saadetud toimetuste arv	Täiendamiseks lagasisaadetud toimetuste arv	Toimetusi	Nendes vastutusele võetud	Nendes toimetustes vastutusele võetutest oli vahi all		Isikutest arvavõtmise ja allkirja võtmine mittelahkumise üle	Politsel valve alla andmine	Kämeeste vastutusele andmine	Nende poolt ette-pandud vastutuse rahasumma suurus kroonides	Kautsjoni võtmine	Kautsjonite summa		Kodune arest	Vangistus
							Meesed	Naist						Isikute arv	Kr.		
19	1	3	6	4	11	4	3	—	2	4	—	—	1	1.000	—	—	7
—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	—	2	—	—	17	63	4	—	9	24	17	316.115	1	150	—	—	5
166	5	7	107	15	72	11	5	—	21	15	—	—	3	2.250	—	—	11
162	8	3	72	15	32	10	6	—	20	24	—	—	—	—	—	—	67
144	9	5	67	25	43	26	16	3	12	47	1	5.000	1	1.000	—	4	56
160	3	15	84	1	39	4	—	3	13	22	—	—	6	1.478	76	—	39
143	6	7	57	21	40	21	5	—	22	42	1	2.000	17	9.983	77	—	44
—	—	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
150	12	1	58	2	85	18	8	—	9	52	2	2.000	6	2.000	35	4	77
131	21	4	70	6	43	9	7	2	9	38	1	5.330,31	2	350	—	2	22
44	3	2	15	11	13	15	6	—	4	15	7	—	2	100	—	—	10
196	4	—	104	24	39	6	2	—	12	50	1	2.000	7	1.350	—	—	38
54	3	1	22	9	16	—	—	—	1	10	—	—	—	—	—	1	5
52	1	3	20	8	16	2	1	—	13	22	—	—	1	50	—	—	15
1424	76	78	682	141	471	189	63	8	147	365	30	332.445,31	47	19.712	88	11	396

uurijate tegevuse aruanne 1928. aastal.

9	—	—	2	1	3	—	—	—	10	7	—	—	—	—	—	—	5
262	9	33	153	14	60	22	6	1	24	37	—	—	4	628	49	—	87
249	16	5	117	13	43	5	3	—	28	67	1	1.000	4	1.300	—	8	123
173	24	7	103	15	25	5	2	—	30	32	—	—	—	—	—	1	28
167	8	16	102	6	34	1	—	—	27	23	2	5.000	1	200	—	2	27
194	14	23	115	29	52	6	3	1	20	31	11	9.380,30	3	1.431	80	—	43
158	17	4	111	11	15	2	2	—	13	10	—	—	1	150	—	—	36
138	7	6	85	17	16	10	5	—	46	23	2	2.000	2	1.800	—	—	30
143	10	20	92	17	39	5	2	—	20	33	4	4.850	1	60	—	—	36
100	12	1	67	7	24	1	1	—	18	8	—	—	—	—	—	—	14
1593	117	115	947	130	311	57	24	2	236	271	20	22.230,30	16	5.570	29	11	429

uurijate tegevuse aruanne 1928. aastal.

192	21	20	114	19	39	21	10	2	27	41	5	26.102,45	1	300	—	4	51
183	10	8	97	18	27	2	2	—	24	26	12	5.203,32	6	1.050	—	—	53
190	10	4	73	20	68	17	4	—	31	71	2	2.575	1	500	—	5	55
154	15	6	63	17	52	8	5	1	36	20	1	1.000	4	3.050	—	—	64
140	15	8	71	13	41	5	5	—	12	47	4	—	3	13.874	46	2	27
859	71	46	418	87	227	53	26	3	130	205	24	34.880,77	15	18.774	46	11	250

Viljandi-Pärnu Rahukogu ringkonna kohtu-

Jaaskonna nimetus	Lõpetamata 1928. aastaks				Juure tulnud 1928. a.					Kokku toimetusi 1928. a.	Urimestoimetused vältasid				
	Toimetusi	Nendes vastutusele võetud		Nendes toimetustes vastutusele võetutest oli vahel all	Toimetusi	Nendes vastutusele võetud		Nende hulgas alatali kuni 17. aast.	Nendes toimetustes vastutusele võetutest oli vahel all		Kuni 1 kuuni	Kuni 3 kuuni	Kuni 6 kuuni	Kuni 1. aastani	Üle 1. aasta
		Meest	Naist			Meest	Naist								
Viljandi 1. jsk	10	2	1	—	271	144	3	145	14	281	98	126	37	16	4
„ 2. „	48	9	4	1	131	74	4	16	6	179	55	67	28	17	12
Pärnu 1. „	52	2	—	—	236	111	6	20	3	288	79	116	66	27	—
„ 2. „ (endine Pärnu 3.)	42	8	2	—	211	151	8	45	—	253	73	106	35	29	10
Tähtsamate asjade	—	—	—	—	57	—	—	—	—	57	57	—	—	—	—
Kokku	152	21	7	1	906	480	21	226	23	1058	362	415	166	89	26

26,71%) ja 162 kriminaal-asjas 27 otsust ehk 16,67% (eelmisel aastal 19,73%) ja 16 üldkogu asjas 2 otsust ehk 12,5%.

Rahukogudes, kui I astme kohtutes, lahendatud asjade üldarvule 6932 võib vastu seada Kohtupalatisse rahukogude otsuste peale antud edasikaebuste teel aasta jooksul tulnud uute asjade üldarvu 1.456 ja riigikohtule antud 101 revisjonikaebust administratiiv-asjus, kokku 1.557 asja, mis teeb üldiselt 22,46% esimesest arvust (eelmisel aastal 22,34%).

Administratiiv-asjus on muudetud edasikaevatud ja läbivaadatud rahukogude 62 otsusest 19, mis teeb 30,65% (eelmisel aastal 42,41%), nimelt on muudetud Tallinna-Haapsalu Rahukogu 15 otsusest 2 ehk 13,33%, Tartu-Võru Rahukogu 18 otsusest 6 ehk 33,33%, Rakvere-Paide Rahukogu 8 otsusest 3 ehk 37,50% ja Viljandi-Pärnu Rahukogu 21 otsusest 8 ehk 38,10%.

Rahukogudes kui II astme kohtutes aruande aastal lahendatud asjade üldarvule 11.831 võib vastu seada riigikohtule samal ajal tulnud kaebused rahukogude II astme otsuste peale üldarvus 1.853 (nende seas valvekorrast 21 kaebust), mis teeb 15,66% esimesest arvust.

Riigikohtu aruande aastal läbi vaadatud 1506 rahukogude II astme asjus tühistati otsuseid 374

ehk läbistikku 24,83%, nimelt 696 tsiviil-asjas 230 ehk 33,05% (eelmisel aastal 29,72%) ja 810 kriminaal-asjas 144 ehk 17,78% (eelmisel aastal 19,55%). Üksikute rahukogude suhtes oleks tähendada, et tsiviil-asjus tühistati Tallinna-Haapsalu Rahukogu 245 otsusest 85 ehk 34,69% (eelmisel aastal 32,17%), Tartu-Võru Rahukogu 123 otsusest 39 ehk 31,71% (eelmisel aastal 22,95%), Viljandi-Pärnu Rahukogu 194 otsusest 69 ehk 35,57% (eelmisel aastal 35,03%), Rakvere-Paide Rahukogu 134 otsusest 37 ehk 27,61% (eelmisel aastal 25,64%).

Kriminaal-asjus tühistati Tallinna-Haapsalu Rahukogu 337 otsusest 66 ehk 19,58% (eelmisel aastal 21,01%), Tartu-Võru Rahukogu 224 otsusest 33 ehk 14,73% (eelmisel aastal 24,24%), Rakvere-Paide Rahukogu 120 otsusest 18 ehk 15%, (eelmisel aastal 13,74%) ja Viljandi-Pärnu Rahukogu 129 otsusest 27 ehk 20,93% (eelmisel aastal 13,68%).

Rahukohtunikkuude juures aasta jooksul lahendatud asjade üldarvule 119.824 võib vastu seada rahukogudele samal aastal antud edasikaebused üldarvus 10.927, mis esimesest arvust teeb 9,12% (eelmisel aastal 9,17%).

Administratiiv-asjus muudeti 1928 a. riigikohtu poolt läbivaadatud rahukohtunikkuude 123 otsusest 52 ehk 42,28% (eelmisel aastal 52,03%).

K. Parts

uurijate tegevuse aruanne 1928. aastal.

Lõpetatud ja kuuluvuse järele ära saadetud			Äralõpetamiseks saadetud toimetuste arv	Täiendamiseks tagasi saadetud toimetuste arv	Lõpetamata 1929. aastaks				Uurimistoimetustes tarvitusele võetud takistusabinõud									
Prokuröridele	Rahukohtunik- kudele	Teistele asutistele			Toimetusi	Nendes vastutusele võetuid	Nendes toime- tustes vastutu- sele võetutest oli vahel all		Isikutunnistuse äravõtmine ja all- kirja võtmine mitte lahkkumise üle	Politsei valve alla andmine	Kämeeste vastutu- sele andmine	Nende poolt ette- pandud vastutuse rahasumma suurus kroonides	Kautsjoni võtmine	Kautsjonite summa		Kodune arest	Vangistus	
			Meest	Naist			Isikute arv	Isikute arv						Kr.	S.			Isikute arv
235	9	10	127	48	27	16	15	1	22	41	2	2.260	13	4.687	96	—	65	
116	9	16	55	18	38	8	3	2	18	38	—	—	2	1.542	60	—	28	
203	11	5	116	23	69	11	3	—	54	20	1	5.000	11	2.250	—	—	23	
160	6	78	74	17	9	4	1	—	50	44	6	25.880,71	6	5.200	—	—	47	
3	—	5	2	—	49	17	2	—	—	2	3	18.000	2	1.100	—	—	7	
177	35	114	374	106	192	57	24	3	144	145	12	51.140,71	34	14.780	56	—	170	

Riigikohtu tegelus.

Administratiiv-osakond.

Kas võib minister asja otsustamist esialgselt seisma panna, ilma et selle põhjenduseks oleks näidatud sisulised või vormilised alused, mis seda korraldust seadusepäraselt õigustaksid?

Vastus: eitav.

Iga ametasutis on kohustatud tema võimkonda kuuluvaid asju arutama ja otsustama maksvate seaduste põhjal ja korras. Ükski ametasutis ei ole õigustatud loobuma temale kuuluva võimu tarvitamisest keeldumise teel asjade otsustamisest, mille otsustamine tema võimkonda kuulub. Ministeerium. asut. sead. (S. K. I k. 2. j. 1910 a. väljaan.) § 156—157 järele on ministri kohuseks selle järele valvata, et kõik temale alluvad ametnikud ja ametasutised oma kohuseid võimu seadusliku tarvitamise teel täidaksid, sama seaduse § 196. järele peab minister asju rutuliselt ja õiglaselt otsustama ja § 208. järele ei või ka minister ise oma võimu tarvitamata jätta. Asja otsustamise esialgselt seisma panek, ilma et selle põhjenduseks oleks näidatud sisulised või vormilised alused, mis seda korraldust seadusepäraselt õigustaks, tähendab ajutist loobumist võimu tarvitamisest või riigivõimu funktsioneerimise osalist seisma jäämist, mida ükski ametasutis ei tohi lubada.

(R. Adm. t. nr. 549^{II} — 1928)

Kas Üldarvepidamise seaduse § 374 põhjal (S. K. VIII k. 2. j.) võib kontrollnõukogu ametnikkudelt juurde- ja tagasimaksu ise määrata ainult juhul, kui tagasimaksu määramise aluseks on viga arves või arve ebaõigus?

Vastus: eitav.

Üldarvepidamise sead. § 373-st ühes 1912 a. täiendusega selle juurde ja § 374-st selgub, et ainult niisugused tagasimaksu määramise asjad tulevad kohtu lahendada anda, mis põhjustavad ametniku vastu kriminaalsüüdistuse tõstmise. § 373 täienduse p. 3 näeb ju ette ainult niisuguste tagasimaksude määramise asjade juhtimise kriminaalkohtusse, kus kahtlus tekib ametniku kuritahuses, kuna kõik teised tagasimaksude määramise asjad kuuluvad p. p. 1 ja 2 järele lahendamisele kontrollasutiste poolt harilikus korras. § 373 täienduse p. 3 on samasugune mõte omistatud ka § 374-le ja § 374 kokkukõlas § 373 täienduse p. 3-ga näeb ette, et neis asjus, kus tagasimaksu määramine peab toimuma kohtu kaudu, tuleb kontrollasutistel otsustada ametniku kriminaalkohtu korras vastutusele võtta ja asjale käik anda, mis on ette nähtud ametnikkude vastutusele võtmiseks ametalastes süütegudes. § 373 ja 374 ühisel tõlgendamisel peaks selge olema et kontrollasutisel ei ole põhjust keelduda tagasimaksu määramisest ametnikule, kui ametniku tege-

vnuse kohta üldse ei teki kahtlust selle kvitahtluses või kui ei ole alust ametniku vastutusele võtmiseks ametalalise süüteo eest kriminaalkohtu korras, kuigi ametnik ei ole seadusepärast toimunud riigiraha käsutamisel. Niisugusele seletusele vastavad ka Riigikontrolli seaduse määrused (R. T. nr. 9 — 1919 a. sead. nr. 22), mille § 1. järele on riigikontrollile ülesandeks tehtud asutiste majapidamise seadusepärastuse järele vaivata, § 12 p. l. ettenähtud juhtudel ettepanekute tegemine ametnikkude kohtu kätte andmiseks, mis juhtudel riigile tekitatud kahju üle otsustab kohus, ning teistel juhtudel, tähendab, kui ka tegemist on ametniku tegevuse seadusevastasusega, mis aga ei põhjusta ametniku vastu ametalalise süüdistuse tõstmist, määrab riigi kontrollnõukogu ise § 12 p. l. järele ametnikkudele juurdeja tagasimaksusid.

(R. Adm. t. nr. 598^{II} — 1928)

Kas Tulumaksu seaduse §§ 58 ja 60 sisaldavad eneses oma ette täiesti iseseisvaid norme?

Vastus: eitav.

Tulumaksu seaduse § 58 näeb ette võimaluse unte asjaolude ilmsikstulekul endist maksustamist tühistada ja asja uuesti arutamisele määrata. § 60 näeb ette maksustamise maksukohuslase juhtumisi vahele jäämise, põhjuseta maksust vabastamise ja vähemas suuruses, kui nõuetav, maksu alla panemise korral ning määrab, et kõigil neil juhtudel tuleb maksukohuslast lisandlikult tulumaksu alla panna, kuid mitte rohkem kui läinud viie maksuaasta eest. § 60 on laiem ulatusega kui § 58 ja temas on ette nähtud muu seas ka juhud, kus maksustamist varem üldse ei ole olnud, kus seega ei ole tarvidust endise maksustamise tühistamiseks ja kus ei võigi aset leida § 58 kohaldamine. Kuid § 60. ei saa siiski täielikult lahutada § 58 ja teda võtta kui täiesti oma ette ja iseseisvat normi. § 60. on ette nähtud lisandliku maksustamise aegumise üldine tähtaeg ja see tähtaeg on maksev ka § 58 kohaldamisel. Maksustamist § 58 korras tuleb lugeda samuti lisandlikult maksustamiseks, mis § 60 põhjal on võimalik ainult läinud viie maksuaasta eest. Nii sisaldab § 60 eneses ka § 58 korras ette nähtud lisandliku maksustamise juhtumid ja neil juhtumitel tuleb ühtlasi arvesse võtta § 58 nõudeid. Sellepärast, kui § 58 määrab, et tulumaksu asja ümberotsustamine on lubatud ainult unte asjaolude ilmsiks tulekul ja samas paragrahvis ettenähtud korras, siis tuleb ka § 60 tõlgitsemisel seda arvesse võtta. Kui § 60 üldiselt määrab, et lisandlik maksustamine on õigustatud selgumisel, et maksukohuslane on vähemas suuruses maksu alla pandud, kui

nõuetud, siis tuleb § 58 kohaselt mõista, et see võib selguda ainult unte asjaolude ilmsiks tulekul. § 58 näeb ette üldkorra tulumaksu asutiste otsuste ümberotsustamiseks, § 60 määrab üldtähtaja esmakordseks ja lisanduslikuks maksustamiseks selle hulgas ka asjade ümberotsustamiseks. Nii on mõlemad paragrahvid üksteisega seotud ja ühe neist kohaldamisel tuleb ka teise nõudeid arvesse võtta. (R. Adm. t. nr. 623^{II} — 1928).

Kas vanade õpetajate töövõimetutel perekonnaliikmetel on õigus vanade õpetajate toetuse seaduse (R. T. nr. 115 — 1927 a.) põhjal toetust saada, kui vana õpetaja ise selle seaduse alusel toetust ei ole saand?

Vastus: eitav.

Vanade õpetajate toetuse seaduse § 1. põhjal on vanad õpetajad, kui nad vastavad selles paragrahvis loendatud tingimustele, õigustatud toetust saama Eesti Vabariigilt. § 2. järele saavad toetus saajad veel lisatoetust nende juures elavate töövõimetute perekonnaliikmete pealt. Sama seaduse § 3. on tähendatud, et kui toetusesaaja sureb, maksetakse tema toita olevaile töövõimetaile perekonnaliikmeile toetust edasi. Viimase paragrahvi sõnalisest väljendusest on selge, et vana õpetaja töövõimeta perekonnaliige on eelnimetatud seaduse põhjal õigustatud toetust saama ainult siis, kui vana õpetaja ise selle seaduse põhjal toetust saab või sai. Kui seaduseandja oleks tahtnud, et vana õpetaja töövõimetul perekonnaliikmel on selle seaduse põhjal õigus toetust saada olenemata sellest, kas vana õpetaja ise selle seaduse põhjal toetust on saanud või mitte, siis oleks ta oma tahte ka selgesti väljendanud, ning ei oleks tarvitanud § 3. ütlust, et kui toetussaaja sureb, maksetakse... toetust edasi. (R. Adm. t. nr. 525^{II} — 1928)

Tsiviil-osakond.

Vekslivõlglaste allkirjaga varustatud veksliplangi edasiandmine.

Pärnu 2. jaosk. rahukohtunik määras 6.XII. 1926. a oma sunnitäite korras tehtud otsusega: väljanõuda Jaan Pirs'i kasuks kostja Jaan Künnapuu käest protestitud vekslile järele, mis välja antud 10/I. 1926. a., — 10.000 marka ühes protsentide, protestimise-ja kohtukuludega. — 25/I. 1927. a. samale rahukohtunikule antud nõudepalves seletas Jaan Künnapuu volinik, et tema volitaja ei olevat Pirs'ile vekslit andnud ja palus ülal tähendatud vekslit maks-

vetuks tunnistada ning tagasi lükata sellel veksli põhinevat Pirs'i nõudmist, juurde lisades, et veksli esnev allkiri ei olla tema volitaja oma. Rahukohtuniku istungil 9.VI. 27. a. seletas vekslipidaja Pirs, et tema selle juures pole olnud, kui Künnapuu vekslile alla kirjutas, sest tema ostnud vekslit Jüri Rätsepalt. Asjatundjate poolt toime pandud eksperitiisiga tehti kindlaks, et allkiri vekslil all on kirjutatud Jaan Künnapuu käega. Rahukohtunik lükkas Jaan Künnapuu nõudmise vekslit maksusetuks tunnistamise suhtes tagasi. Selle otsuse peale antud edasikaebuses seletas Künnapuu volinik, et Pirs'i ei saa õigeks vekslimanikuks lugeda, kuna ta omanese seletuse järele ei olnud vekslil esimene omandaja ja ka vekslit ei olla näha, et see Vekslit seaduses ette nähtud korras oleks üle läinud Pirs'ile. Viljandi-Pärnu rahukogu kinnitas 3.XI. 27. a. rahukohtuniku otsuse, leides et kaebaja väitel, nagu poleks veksel Vekslit sead. §§ 15, 16, 17 j. t. põhjal välja antud, alus pündub. Rahukogu arvamus järele võib veksliplangi ka edasi anda ja selle saaja võib vekslit täita oma nime peale. Kaebaja kohus on tõendada, et ta üldse pole välja andnud vekslit, või jälle, et veksel on läinud käiku, kas varguse või pettuse teel, või jälle mõne eksituse läbi. Künnapuu allkirjaga varustatud ja Pirs'i kui kreditori nimel täidetud vekslit omanikuks tuleb tunnistada Pirs'i. Riigikohtule antud kassatsioonikaebuses palus Jaan Künnapuu volinik tähistada rahukogu otsust muu seas ka veksliseadustiku §§ 14—16 ja teiste rikkumise pärast. Riigikohus leidis, et rahukogu võõriti on tõlgendanud oma otsuses veksliseadustiku määrusi. Vekslit sead. § 14 määrab: „Akti, mis ei vasta ühele sama sead. §§ 3—5, 9—11 ja 13 ette nähtud nõuetest, ei loeta vekslis ja säärasel aktil leiduvatel allkirjadel ja pealkirjadel ei ole vekslit jõudu. Sellist jõudu ei ole ka allkirjutatud veksliplangil seni kaus, kui see ei ole täidetud § 3 ette nähtud vekslit sisu kohaselt“ Eeltoodud paragrahvi määrus on juba Vene senati ts. kass. depart. korvivate seletuste aineks olnud tema otsustes 1906 a. — nr. 5, 1913 a. — nr. 32, 1915 a. — nr. 22 ja 1916 a. — nr. 13, 27 ja 44. Kõigis neis otsustes on Vene senat järjekindlalt leidnud, et allkirjutatud veksliplank osutub oma juriidilise iseloomu järele mitte vekslisiks, vaid ainult vekslit kavaks, mille väljaandmisega ja vastuvõtmisega ei looda veel vekslit vahekorda plangi allkirjutaja ja selle vastuvõtja vahel, vaid tekib ainult vekslit vahekorra loomise võimalus nende isikute vahel plangi täitmise teel vekslit tekstiga vastuvõtja, kui vekslit esimese omandaja nime peale. Andes kellelegi oma allkirjaga varustatud veksliplangi, annab selle allkirjutaja ainult plangi omandajale õiguse ja võimaluse enesega vekslit vahekorda astuda. Ei tarvita see, kes allkirjutatud plangi esimesena selle väljaandja käest

omandas, mitte oma ülaltoodud õigust, vaid lasel plangi täita kellegi teise isiku nime peale, või annab täitmata plangi teisele isikule omanduseks, kes seda omal nimel täidab, siis on seesugusel viisil koostatud dokument Vekslit seaduse §§ 14 ja 15 seisukohalt maksusetu ja tühi. Täitmata plangil ei ole vekslit jõudu ning selle edasiantmine ei või sündida veksliseadustikus ette nähtud korras. — Riigikohus tühistas Viljandi-Pärnu rahukogu otsuse Vekslit sead. §§ 14, 15, 23 ja 24 rikkumise pärast (Riigikohtu tsiv.-osak. t. nr. 554—1928. a).

„Hoiu rongi eest, valvust ei ole“.

Tallinna 3. jaosk. rahukohtuniku 10.IX. 26. a. antud nõudepälvise seletas Rudolf Koppermann'i volinik, et 10.V. 26. a. tulnud tema volitaja vankriga välja sadamas asuvast tollihoovist ja seal sõitnud tema volitaja vankrite otsa manööverdav vedur ning purustanud vankri. Vankri väärtus olnud 35.000 marka, millest summat palus välja mõista Riigi raudteedevalitsuse käest. Rahukohtunik rahaldas Koppermanni nõudmise ja selle otsuse kinnitas Tallinna-Haapsalu rahukogu, jättes Riigi raudteedevalitsuse edasikaebuse tagajärjeta. Oma otsuses on rahukogu kindlaks teinud, et nõudja Koppermanni vankri purustas vedur raudtee rööbastelt ülesõidu kohal tollihoovi värvate ees. Enne tollihoovist väljasõitmist on nõudja näinud, et vedur teelahkmel paigal on seisnud ja on oma koormaga liikuma hakanud, siis olla aga vedur, ilma et hoiatusvilet või muud märguandmist oleks olnud, liikumist alustanud ja parajasti teel oleva vankri purustanud. Ülesõidukohal olnud küll hoiatuslaud pealkirjaga „Hoiu rongi eest, valvust ei ole“, kuid kaitsepund ega vahti ei olnud, kes oleks hoiatada võinud tollihoovist tulijaid. Vedur olnud varustatud puuduliku vana süsteemi piduriga. Neist asjaoludest jõudis rahukogu järeldusele, et raudteedevalitsus pole tarvitusele võtnud kõiki abinõusid selliste õnnetuste ära hoidmiseks. — Riigi raudteedevalitsuse voliniku kassatsioonikaebuse leidis Riigikohus ainseta olevat järgmistel põhjustel: Raudtee seaduse § 166. järele tuleb raudtee, selle päraldised ja liikuv koosseis pidada hoolikalt niisuguse seisukorras, et liikumine oleks täiesti hädaohutu. Sama seaduse § 147 järele ei ole isikutel, kes raudtee teenijate koosseisu ei kuulu, õigust ilma iseäralise loa käia ja sõita raudteeliini mööda väljaspool ülekäigu- ja ülesõidukohti, mis selleks otstarbeks olemas, ning § 148 määrab, et ka üleminekukohti ainult sel juhul tarvitada võib kui kaitsepuud (sacras) nende ees on avatud. Era-ülekäigu- ja ülesõidukohti võivad kasutada ainult need isikud, kellel see õigus on iseäralise kokku-

leppe põhjal raudteega. — Neist põhilausestest on kinni pidanud ka teedeminister oma 24/V. 1923 a. R. T. nr. 72/73 välja kuulutatud „Raudteede tehnilise eksploatatsiooni määrustes“. Viimaste § 3 järele peab raudtee ja tema tegevuses tarvitavad abinõud alati hoitama niisuguses korras, et võimaldada rongide ja veereva koosseade kõige suurema ettenähtud kiirusega liikumist ilma hädaohuta. Sama määruste § 14 nõuab, et raudteest üle sõiduks ja üle käimiseks avatakse kohad, kas üldiseks või jälle isiklikuks tarvitamiseks; viimaseid käsutavad ainult üksikud isikud sellekohase kokkuleppe põhjal raudteevalitsusega. Liikumise suurust ja kohalisi olusid arvestades on ülesõidukohad kas valvatavad või valveta. Eeltoodu järele ühenduses Raudtee seaduse § 148 reeglina tuleb järeldada, et üldiseks tarvitamiseks ehitatud ülesõidu- ja ülekäigukohtadel peavad olema kaitsepuud. Et ülesõidukoht, kus nõudja vanker purustati, ei kuuluks üldiseks tarvitamiseks ehitatute hulka, seda ei tõendagi kostja, samuti ka mitte seda, et Raudtee seaduse § 148 oleks muudetud või jälle ära kaotud seaduseandlikus korras. Neil tingimustel aga osutub täitsa õigeks rahukogu järeldus, et raudteedevalitsus ei tohtinud rahulduda ainult hoiatuslaua väljapanekuga, vaid oleks pidanud kõneall oleval ülesõidukohal, kus õnnetus juhtus, üles seadma kaitsepuud ja valve. Seda mitte tehes ja seega tarvitusele võtmata jättes neid seaduses eneses ette nähtud abinõusid millega ta oleks võinud ära hoida nõudjale sünnitatud kahju, on raudteedevalitsus kohustatud nõudjale tasuma seda kahju. (Riigikohtu tsiv-osak. t. nr. 854 — 1928 a.).

Kellele alluvad vaidlused piimaühingu ja selle liikme vahel, kui ühingu peakoosolek liikme on välja heitnud ühingust?

Karl Parts ei pidanud õigeks Elva piimaühingu peakoosoleku otsust 29/IV. 26 a., millega teda välja heidetud selle ühingu liikmete hulgast ja palus rahukohtunikule antud nõudepalves tühistada seda otsust ning ühtlasi tunnustada täiel määral tema õigusi selle ühingu liikmena. Oma nõudmist hindas Karl Parts 10.000 marga peale. Rahukohtunik leidis, et nõudja palub tunnustada õiguslikku vahekorda tema ning Elva piimaühingu vahel, milline nõudmine Ts. Kp. S. § 1801. põhjal pidavat alluma üldkohtutele, sest käesoleval korral pole nõue hinnatav ja jättis sellepärast nõudmise läbi vaatamata. Tartu-Võru rahukogu jättis nõudja erakaebuse rahukohtuniku määruse peale tagajärjeta järgmiste kaa-

lutuste põhjal: 1) nõudja väljajäetmisega Elva piimaühingust lõppes juriidiline vahekord tema ja ühingu vahel. Nõue seda vahekorda olemas olevaks tunnistada pole hinnatav ja allub sellepärast Ts. Kp. S. § 1801 põhjal rahukogule kui esimese astme kohtule; 2) Ts. Kp. S. § 1806. olla üksikasjalikult loendatud nõudmised, mis alluvad rahukohtunikule; nende hulgas ei leiduvat aga juriidilise vahekorra tunnustamise nõuet. Kui ka nõudja ise oma nõudmist hindas ja seega püüdis seda hinnatavaks ja rahukohtunikule alluvaks teha, ei või see asjaolu avaldada mingit mõju seadustiku alluvuse muutmiseks. — Nõudja kassatsioonikaebuse peale tühistas Riigikohus rahukogu määruse. Oma otsust põhistas riigikohus järgmiselt: Nõudja oli piimaühingu liige ja seisis ühinguga lepingulises vahekorras, mis täpsalt väljendatud ühingu põhikirjas. Ühingu põhikiril on üldleping ühingu kui juriidilise isiku vahel ühelt ja tema üksikute liikmete vahel teiselt poolt. Iga ühingusse astuv liige võtab oma peale põhikirja alusel teatud isiklikud ja majanduslikud kohustused ja saab õiguse vastavate hüvede peale ühingult s. o. astub ühinguga kui juriidilise isikuga lepingulisse vahekorda. Nõudepalves seletas K. Parts, et tema väljajäetmine ühingust on sündinud ühingu põhikirja määruste vastaselt ja palus sellepärast endistada tema kui ühingu liikme õigused. See taotlus osutub nõudeks, mille aluseks on leping ja mille sisuks on lepingul põhineva õiguse endistamine, mis kostja poolt rikutud. Selline nõudmine kuulub oma iseloomu poolest Ts. Kp. S. § 1806 p. 1. loendatute hulka; aluseta on sellepärast rahukogu arvamus, nagu tuleks käesolev nõudmine lugeda Ts. Kp. S. § 1801 ette nähtud nõuete liiki juriidilise vahekorra tunnustamise üle. — Edasi ei pea riigikohus õigeks rahukogu seisukohta ka selles suhtes, nagu ei võiks nõudja käesoleval korral ise hinnata nõuet ja nagu peaks selline nõudmine, kui juba oma loomu poolest hindamatu, alluma üldkohtutele. Vene senati tsiv. depart. oma otsuses 1896 a. nr. 120 on seletanud, et sellistel kordadel, kui seadus ei anna erilisi juhatusi nõude hinna kindlaksmääramiseks (Ts. Kp. S. §§ 273 ja 55¹), tuleb see arvata nõudja enese poolt nõudepalves üles antud suuruses. Käesoleval korral on nõudja oma nõude hinnaks arvanud 10.000 marka. Kostja ei ole selle vastu väelnud (Ts. Kp. S. § 55²); järelikult ei olnud rahukogul ka mitte seaduslikku alust nõude hinna küsimust üles võtta omal algatusel ja nõudmist rahukohtunikule mitte alluvaks tunnistada (Riigikohtu tsiv-osak. t. nr. 895—1928 a.). —

Vastutav toimetaja: **F. Karlson.**

Väljaandja: **Tartu Õigusteadlaste Selts.**

Trükikoda Ed. Bergmann, Tartus.

1929. a. ilmub uuendatud kujul JURIIDILINE AJAKIRI

„ÕIGUS“

kümnendat aastat.

Toimetus:

R. Rägo (peatoimetaja), K. Grau, E. Maddison, A. Palvadre, J. Reinhold, J. Uluots ja E. Ein (tegevtoimetaja).

Sisuks juriidilised artiklid, kodu- ja välismaa seaduseandluse ülevaade, kodu- ja välismaa kohtute tegelus; eriti rõhutatakse Riigikohtu tegeluse käsitlemist.

Lisana annab „Õigus“ 1928. a. RIIGIKOHTU OTSUSED.

Lähemateks kaastöolisteks on Tartu ülikooli õigusteaduskonna õppejõud, riigikohtunikud, vanemad kohtutegelased jne.

Aasta jooksul ilmub 10 numbrit.

Numbri suurus ühes lisaga 48—64 lk.

Tellimishind: 7 krooni aastas, üksiknumber 75 s.

On veel saada ajakirja eelmisi aastakäike hinnaga (ühes lisaga): 1920. a. — 1 kr. 50 s., 1921. a. — 3 kr., 1922. a. — 8 kr., 1923. a. — 4 kr., 1924. a. — 4 kr., 1925, 1926, 1927 ja 1928. a. à 4 kr. 50 s.

Toimetuse ja talituse aadress:

Tartu, Aia tän. nr. 35, telefon nr. 81.

Hind 75 senti.